

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Seramik Anasanat Dalı

**TRUVA EFSANESİNDEKİ MİTOLOJİK FİGÜRLERİN SERAMİK HAYVAN
FORMLARI İLE GERÇEKÜSTÜ ANLATIMI**

Rıza Tan Buğra ÖZER

Sanatta Yeterlik Sanat alışması Raporu

Ankara, 2018

**TRUVA EFSANESİNDEKİ MİTOLOJİK FİGÜRLERİN SERAMİK HAYVAN
FORMLARI İLE GERÇEKÜSTÜ ANLATIMI**

Rıza Tan Buğra ÖZER

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Seramik Anasanat Dalı

Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2018

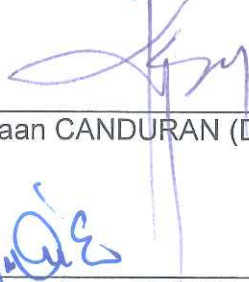
KABUL VE ONAY

Rıza Tan Buğra ÖZER tarafından hazırlanan "Truva Efsanesindeki Mitolojik Figürlerin Seramik Hayvan Formları ile Gerçeküstü Anlatımı" başlıklı bu çalışma, 14/08/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu olarak kabul edilmiştir.

Prof. T. Emre FEYZOĞLU (Başkan)

Prof. Kaan CANDURAN (Danışman)

Doç. Deniz Onur ERMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZÇELİK

Dr. Öğr. Üyesi Nizam Orçun ÖNAL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Pelin YILDIZ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14/08/ 2018

Rıza Tan Buğra ÖZER

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans, patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezimin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Teziminle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

14.08.2018

(İmza)

Öğrencinin Adı SOYADI

RAZAN BÜKRA ÖZEL

"*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde nazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsey ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının Prof. Kaan CANDURAN danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Rıza Tan Buğra ÖZER

TEŞEKKÜR

Bu Sanatta Yeterlik Eser alıőması Raporunun teorik ve kişisel çalışmaların oluşturulma aőamasında bana destek olan, yol gosteren, başta danışman hocam Prof. Kaan CANDURAN'a, direktifleri ve eleőtirileri ile her zaman destek olan değerli hocam Deniz Onur ERMAN'a, değerlendirmeleri için tım juri uyelerine, gerekli her turlu imkanları sağladıkları için diğer tım bolum hocalarıma, ayrıca her zaman yanımda olan kardeőim Numan SUAğLAR'a ve tezin yazım aőamasında manevi desteğini hep hissettiğim eőim Feyza OZER'e sonsuz teőekkürlerim ile..

ÖZET

ÖZER, Rıza Tan Buğra. *“Truva Efsanesindeki Mitolojik Figürlerin Seramik Hayvan Formları ile Gerçeküstü Anlatımı”*, Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporu, Ankara, 2018.

“Truva Efsanesindeki Mitolojik Figürlerin Seramik Hayvan Formları ile Gerçeküstü Anlatımı” başlıklı çalışma raporu dört bölümden oluşmaktadır.

“Mitoloji” başlıklı birinci bölümde, mitolojinin insanoğlunun varlığından beri yeri, taşıdığı önemi üzerinde durulmuş, ortaya çıkmış olan farklı mit türleri ele alınmış ve farklı kültürlerle ait mitolojiler bu mitoloji türleri ile açıklanmıştır. Hayvan figürlerinin mitolojide arz ettiği önem incelenmiş, değinilmiş olan farklı kültür mitolojilerinde nasıl ele alındığı aktarılmıştır.

“Truva Miti” başlıklı ikinci bölümde, Homeros’un İlyada destanının ve destanda yer alan Truva Savaşı miti, İlyada’nın bölümler halinde özeti şeklinde aktarılmış, tarihsel süreçteki yeri, ve sonraki dönemlerde yarattığı etki detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Truva Savaşı mitinin öne çıkan karakterlerinin önemi ve destanda geçen metinlerle örneklendirilerek, tasvirlerinin yer aldığı resimlerle detaylandırılmıştır.

Üçüncü bölüm olan “Gerçeküstüçülük Akımı” başlığı altında, akımın çıkışı, özellikleri incelenmiş, mitolojik öğelerin gerçeküstüçülükte tasvirleri aktarılmış akımın yaratıcısı olan sanatçıların çalışmaları ve hayvan figürlerinin bu akım içerisinde işleniş biçimleri incelenmiş, akımın öne çıkan yerli ve yabancı sanatçıların eserlerinde yer alan sürreal hayvan figürleri resimli örnekler ile detaylı bir şekilde rapor kapsamında anlatılmıştır.

“Truva Kahramanlarının Gerçeküstüçü Üslup İle Yorumlandığı Kişisel Seramik Uygulamalar” bölümünde ise yapılan araştırmalar ve işlenmiş olan teorik süreç kapsamında oluşturulmuş savaşçı hayvan figürleri anlatılmaktadır. Bu bölümde, Truva Mitinde öne çıkan kahramanları karakterleri ve destandaki anlatılara göre onları tasvir etmek amacıyla tercih edilmiş olan hayvan figürleri, gerçeküstüçü kişisel üslup ile oluşturulan formların, yapım aşamalarında kullanılan kil, şekillendirme yöntemleri ve fırınlama gibi izlenen yollar detaylarıyla aktarılmaktadır.

Anahtar Sözcükler

Mitoloji, truva, efsane, gerçeküstüçülük, hayvan figürü

ABSTRACT

OZER, Riza Tan Bugra. *"Surrealist Expressions of Ceramic Animal Forms of Mythological Figures in the Legend of Troy"*, Ph. D.Dissertation, Ankara, 2018.

The study report titled "The Surrealist Expressions of Ceramic Animal Forms of Mythological Figures in the Legend of Troy" consists of four chapters.

In the first chapter entitled " Mythology ", the mythology has been focused on the place where human beings have existed since the existence of human beings, different mythologies emerged and mythologies of different cultures are explained by these mythologies. The significance of animal figures in mythology has been studied and discussed in different cultural mythologies mentioned.

In the second chapter titled " Trojan Myth ", Homer's Ilyada epic and the Trojan War myth, Iliada's sectioned with summary, the place in the historical process, and the effect that it created in subsequent periods. The characters of the Trojan War myth are exemplified by the precious and destiny texts, and their images are detailed with the illustrations.

Under the heading of the third chapter, "Surrealism," the art movement of the current, the works of artists who are the creators of the mythical elements of surrealism portrayed, and animal figures in this art movement were studied and surreal animal figures in the works of the important local and foreign artists of the movement were explained in detail with the illustrated examples.

In the section of "The Surrealist Expressions of Ceramic Animal Forms of Mythological Figures in the Legend of Troy", the researches made and the animal figures of the warriors formed within the theoretical process are explained. In this section, the heroes of the Trojan Myth are depicted as characters and animal figures that are preferred to depict them according to the description on the saga, the forms created with the surrealistic personal style, the clay used in the construction phases, the way of shaping and the firing are all explained in detail.

Key Words

Mythology, Troy, legend, surrealism, animal figure

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BİLDİRİM.....	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iv
ETİK BEYAN.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
RESİMLER DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: MİTOLOJİ.....	5
1.1. Mit Türleri ve Farklı Kültür Mitolojileri.....	9
1.2. Mitolojide Hayvan Figürleri	21
2. BÖLÜM: TRUVA MİTİ	40
2.1. Truva Mitosunda Öne Çıkan Karakterlerin İncelenmesi.....	47
3. BÖLÜM: GERÇEKÜSTÜCÜLÜK AKIMI	62
3.1. Gerçeküstücülükte Mitoloji	64
3.2. Gerçeküstücülükte Hayvan Figürü	66
3.3. Gerçeküstücü Üslup ile Üç Boyutlu Formlarda Hayvan Figürü Kullanan Sanatçılar.....	70
4. BÖLÜM: TRUVA KAHRAMANLARININ GERÇEKÜSTÜCÜ ÜSLUP İLE YORUMLANDIĞI KİŞİSEL SERAMİK UYGULAMALAR.....	86
4.1. “Kumandan”	90
4.2. “Kaçış”	92
4.3. “Ölüm”	94
4.4. “Onu geri istiyorum”	95
4.5. “Gece Nöbeti”	98
4.6. “Artık Savaş Yok”	100
4.7. “Patroklos”	101
4.8. “Onu koruyun”	104
4.9. “Hücum”	106
4.10. “Tutsak”	108
4.11. “Son Bir Şans”	111

4.12. “Ağıt”	112
4.13. “Aias”	114
4.14. “Gözcü”	115
4.15. “ Savaş Hazırlığı”	118
4.16. “Son Yolculuk”	120
4.17. “Agamemnon”	123
4.18. “Menelaos”	124
4.19. “Akhilleus ve Menelaos”	125
4.20. “Agamemnon II”	126
4.21. “Hektor”	127
4.22. “Paris”	129
4.23. “Aineias”	131
4.24. Yüzey Seramik Uygulamaları	132
SONUÇ	139
KAYNAKÇA	142
EKLER	150
EK 1. Orijinallik Raporu	150

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Çatahöyük evlerinden bir duvar resmi.....	7
Resim 2. Lascaux Mağarasında Boğalar Salonu, Fransa.....	22
Resim 3. Çatalhöyük evinden insan hayvan mücadelesi.....	22
Resim 4. Göbeklitepe Tapınağı.....	23
Resim 5. Göbeklitepe Tapınağı'nda bulunan boğa, tilki, turna kuşu ve leopar figürlü taşlar	23
Resim 6. Gılgamış ve Enkidu'nun Gökboğasını öldürme sahnesi	24
Resim 7. Capitoline Kurdu, Romulus ve Remus	25
Resim 8. Sırasıyla Ra, Horus ve Anubis Tasvirleri	26
Resim 9. Solda Tanrı Thoth ortada Ammit ve sağ resimde Tanrı Khnum tasvirleri.....	27
Resim 10. Solda Thor ve Jormungand, sağda Kurt Fenrir ve Tanrı Tyr tasvirleri.....	28
Resim 11. Manzum Edda' nın 1908 baskısındaki bu resimde Odin, sekiz bacaklı atı Slepnir' e binip, Hel' e gider	28
Resim 12. Fuxi ve Nuwa Ejderha gövdeli tasvirleri.....	29
Resim 13. Maymun Kral Sun Wukong tasviri	30
Resim 14. Yüce Ruh "Gök Kurt" tasviri	32
Resim 15. Kır Kurdu Tasviri	34
Resim 16. Kanada Vancouver' da Stanley Park' ta ki totemler.....	34
Resim 17. Etienne- Jules Ramsey' e ait olan Theseus ve Minator heykeli	35
Resim 18. Herakles ve Nemea Aslanı güreşirken, Maria Daniels tarafından fotoğraflanan vazo üzeri tasviri, Pennsylvania Üniversitesi Müzesi.....	36
Resim 19. Herakles ve Girit Boğası. A. Kriesmann tarafından yapılmış olan bronz heykel, Berlin.....	37
Resim 20. Perseus Pegasus' un üzerinde Andromede'yı kurtarmaya giderken. Sir Frederic Lord Leighton 1895	38
Resim 21. Arezzo Kimera'sı. M.Ö 5- 4 yy. Arezzo, İtalya	38
Resim 22. Lakoon ve oğulları heykeli, Vatikan.....	39
Resim 23. Roma Dönemine ait Homeros Büstü, MS. 2. yy, Napoli	40
Resim 24. Achilleus ile Aias' ın masa oyunu	42
Resim 25. The Judgment of Paris, Museo del Prado 1638	48
Resim 26. Hektor'un Truva'ya geri getirilmesi,1793, Paris	50
Resim 27. Franz Matsch tablosu, Akhilleus'un Zaferi, 1892	52
Resim 28. Agammemnon Maskesi, 16.yy, Atina Ulusal Müzesi	54

Resim 29. Menelaos, Patraklos'un ölüsünü korurken, Floransa	55
Resim 30. Attika seramikleri motiflerinden, Aias'ın Akhilleus'un bedenini taşıması, 570- 565 İ.Ö, Floransa.....	57
Resim 31. Diomedes ve Athene, Albert Wolff, Berlin, 1853.....	59
Resim 32. Odysseus ve Diomedes, Dolon'u yakalarken, 4-5.yy, Britanya Müzesi, Londra	61
Resim 33. The Enigma of the Oracle, Chirico, 1909	65
Resim 34. Hektor ve Andromakhe, Chirico, 1917.....	65
Resim 35. Fireside Angel,1937 ve The Stollen Mirror, Ernst, 1941	66
Resim 36. The Tilled Field, Miro, 1923.....	67
Resim 37. Figures At Night Guided By The Phosphorescent Tracks of Snails, Miro, 1923	68
Resim 38. Swans Reflecting Elephants, Dali, 1937.....	69
Resim 39. Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılışı, Dali, 1946.....	69
Resim 40. Kürk İçinde Nesne, Oppenheim, 1936.....	70
Resim 41. Boğa Başları, Picasso, 1950	71
Resim 42. Monogram, Rauschenberg, 1955 – 1959	72
Resim 43. Canyon, Rauschenberg, 1959	72
Resim 44. Medi-tació Bull, Granyer, 1972.....	73
Resim 45. The Coquettish Griffe, Granyer, 1972	73
Resim 46. Strange and Gentle, Jewet, 2015.....	74
Resim 47. The Alchemy of Our Uncertain Prosperity, Jewet, 2016	75
Resim 48. Of Determination Without Resolve , Jewet, 2016	75
Resim 49. The White Hind, Cavener, 2012	76
Resim 50. In Bocca al Lupo, Cavener, 2012	77
Resim 51. A Rush of Blood to the Head, Cavener, 2009.....	77
Resim 52. Özgürlük Heykeli ve Altın Boğa, Wenling, 2009	78
Resim 53. Mutlu Hayat, Wenling, 2008	79
Resim 54. Gördüğün Gerçek Olmayabilir, Wenling, 2010	79
Resim 55. Wild Boar, Halls	80
Resim 56. Dog with The Human Face, Halls.....	81
Resim 57. Direnç, Erman, 2012	82
Resim 58. Gri Savaşçı, Erman, 2013	82
Resim 59. Siyah Kuğu, Erman, 2017	83
Resim 60. Hititli Savaşçı, Erman, 2017	83

Resim 61. Bat Sheep, Örken, 2010	84
Resim 62. Faşo Trooper	85
Resim 63. Bok Yiyen	85
Resim 64. Seçilen Hayvan Figürlerinin Anatomi İncelemeleri	87
Resim 65. Boğa Resimleri	88
Resim 66. Koç ve Dağ Keçisi Resimleri	88
Resim 67. Gergedan, Goril ve Su Aygırı Resimleri	88
Resim 68. Karakter tasarımları	89
Resim 69. Solda çalışmanın üst açıdan görüntüsü ve sağda detay görünümü.....	91
Resim 70. "Kumandan"	91
Resim 71. "Kaçış" adlı çalışmanın form detayları	92
Resim 72. "Kaçış"	93
Resim 73. "Ölüm" adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüsü ve form detayları.....	94
Resim 74. "Ölüm"	95
Resim 75. "Onu geri istiyorum" adlı çalışmanın form detayları	96
Resim 76. "Onu geri istiyorum"	97
Resim 77. "Gece Nöbeti" adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüsü ve figür detayı.....	98
Resim 78. "Gece Nöbeti"	99
Resim 79. " Artık Savaş Yok" adlı çalışmanın figür detay görüntüleri	100
Resim 80. " Artık Savaş Yok"	101
Resim 81. " Patroklos" adlı çalışmanın farklı açı ve form detay görüntüleri	102
Resim 82. " Patroklos"	103
Resim 83. " Onu koruyun" adlı çalışmanın form detayı ve doku görüntüleri.....	104
Resim 84. " Onu koruyun"	105
Resim 85. " Hücum" adlı çalışmanın farklı açı ve form detay görüntüleri.....	106
Resim 86. " Hücum"	107
Resim 87. " Hücum" adlı çalışmanın yapım sürecinden bir fotoğraf	108
Resim 88. " Tutsak" adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüleri.....	109
Resim 89. " Tutsak"	110
Resim 90. " Son Bir Şans" adlı çalışmanın farklı açı ve detaylı doku görüntüsü	111
Resim 91. " Son Bir Şans"	112
Resim 92. " Ağıt" adlı çalışmanın farklı açı ve detay görüntüleri.....	113
Resim 93. " Ağıt"	113
Resim 94. " Aias" adlı çalışmanın farklı açı ve detay görüntüleri	114
Resim 95. " Aias"	115

Resim 96. “ Gözcü” adlı çalışmanın fırınlama öncesi görüntüleri.....	116
Resim 97. “ Gözcü” adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüsü	117
Resim 98. “ Gözcü”.....	117
Resim 99. “ Savaş Hazırlığı” adlı çalışmanın detay görüntüleri	118
Resim 100. “ Savaş Hazırlığı”	119
Resim 101. “ Son Yolculuk” adlı çalışmanın farklı açı ve detay görüntüleri.....	120
Resim 102. “ Son Yolculuk”	121
Resim 103. Stoneware kil kullanılarak yapılmış büst çalışmalarının pişirim öncesi ham haldeki görüntüleri	122
Resim 104. “ Agamemnon”	123
Resim 105. “ Menelaos”.....	124
Resim 106. “ Akhilleus ve Menelaos”	125
Resim 107. “ Agamemnon II”	126
Resim 108. “ Hektor” isimli çalışmanın detay görüntüleri.....	127
Resim 109. “ Hektor”.....	128
Resim 110. “ Paris” isimli çalışmanın detay görüntüleri.....	129
Resim 111. “ Paris”	130
Resim 112. “ Aineias”	131
Resim 113. “ İskender Lahti”, İstanbul Arkeoloji Müzesi	132
Resim 114. “ İskender Lahti” üzerinde bulunan rölyef detayı.....	132
Resim 115. Seramik yüzey çalışmalarının fırınlama öncesi ve detay görüntüleri	133
Resim 116. “ İsimsiz I”	134
Resim 117. “ İsimsiz II”	134
Resim 118. “ İsimsiz III”	135
Resim 119. “ İsimsiz IV”	135
Resim 120. “ İsimsiz V”	136
Resim 121. “ İsimsiz VI”	136
Resim 122. “ İsimsiz VII”	137
Resim 123. “ İsimsiz VIII”	137
Resim 124. “ İsimsiz IX”	138

GİRİŞ

Geçmişte kontrol edilemeyen ve anlamlandırılmayan çeşitli doğa olayları, insanoğlunun antik çağlardaki inancını da şekillendirmiştir. Bu inanç sistemi insanın yaşadığı topluma ve coğrafyaya göre evrilerek “kültür” kavramını meydana getirmiştir. Bu kültürler genellikle yaratılışlarını, doğaya ve farklı toplumlara karşı verdiği mücadeleleri, çeşitli efsanelerle (mitoslarla) açıklamaya ve sonraki nesillere aktarmaya çalışmışlardır. Mitoslar öylesine söylenmiş, anlatılmış hikayeler olmaktan uzak, tam tersine ait olduğu dönemde var olmuş medeniyetlerin örflerini, törelerini ve hatta yaşadıkları psikolojiyi de aktarmaktadır. Gezgin’e göre;

“Mitoslar, anlamsız, boş zamanlardan anlatılmak için uydurulmuş fantastik masallar değildir. Mitoslar, insanlığın bugüne gelişinin öyküsünü verebilecek kültürel zenginlikler içeren, hatta hayatımızı şekillendiren, sınırlamalar getiren, kültür dediğimiz şeyin DNA’sıdır...”(Gezgin, 2004, s.7)

Campell’da mitlerin önemini ve mitin kendinden sonraki nesiller için ne denli mühim olduğunu şöyle ifade etmektedir;

“Mitler size içe dönebileceğinizi öğretiyor ve sembollerin mesajını anlamaya başlıyorsunuz. Başka halkların mitlerini okuyun, kendi dininizinkileri değil. Çünkü kendi dininizi olgular açısından yorumlama eğilimi gösterirsiniz ama başkalarınıninkileri okursanız mesajı almaya başlarsınız. Mitler, zihninizin bu hayatta olma deneyimi ile temas haline geçirmenize yardımcı olur. Size deneyimin ne olduğunu anlatır.”(Campbell, Moyers, 2016, s 24)

Antik çağlarda yaşamış, ve bu mitosları yaratan kişiler içinde buldukları toplumun aslında günümüz tabiriyle sanatçıları olarak düşünülebilirler. Soyut olan kavramları, nesnelleştirerek yani bu efsaneleri taşlara işleyerek ya da yazıya dökerek insanların daha rahat kavramalarını sağlamışlar ve böylece ilk sanat eserleri denilebilecek ürünleri de meydana getirmişlerdir. İsmail Gezgin, sanatın ortaya çıkışını mitlerin taşlara yansımalarıyla ortaya çıktığını ve insanın diğer canlılardan en önemli farkı olan soyut olanı somutlama becerisi ile bunun muhtemel olduğunu söylemektedir ve insanoğlunun kendisini doğa karşısında güçlü hissettirecek bir başka şey daha bulunduğunu, yarattıkları tanrılarını soyutlayarak taşlara dönüştürmeye başladığını; tanrıçalar ortaya koyduğunu açıklamaktadır (Gezgin, 2011, s. 22).

Var olan çoğu mitosun başlangıç noktası aynı iken, farklı kültür ve coğrafyalardan etkilenerak değişikliğe uğramış ve birden çok anlatı haline gelmişlerdir. Konumuz gereği bunu, Turuva Savaşı'nın başlangıcıyla ilgili aynı dönemde ortaya çıkan ve M.Ö 1250- 1300 olarak tarihlendirile şiiresel anlatılar topluluğu "Destanlar Silsilesi" nde (en önemlisi ve meşhuru Homeros'un İlyada'sıdır) metinlerinden örnekle açıklarsak, bir eserde; Yunan birlikleri Anadolu kıyılarına vardıklarında, sahilde kamp kurmuş ve 9 yıl boyunca burada taarruz etmeden beklemişlerdir. Diğer bir eserde ise; Yunan askerleri kadırgalarından indikten hemen sonra Truva ovasında Truvalılarla karşılaşır ve ilk çarpışmanın bu zamanda meydana geldiğini söylemektedir.

Mitosları incelerken görülmektedir ki, birçoğu, olağanüstü bir hayal gücü ile gerçekliği bilinmemekle beraber olması muhtemel olayların harmanlanması ile ortaya çıkmıştır. Çoğu kültürün yarattığı kendi mitosunda, ortaya çıktığı topluluğun, yaratıcısı olan bir tanrının soyundan geldiği belirtilmektedir. Bunun en belirgin örnekleri Yunan mitolojisinde karşımıza çıkmaktadır. İlyada da bahsedildiği gibi bir Zeus'un soyundan gelen Dardanos'un üç oğlu olur bunlar Erikhtonios, İdaios ve İlios. Daha sonra İdaios'un oğlu Troas doğdu. Truvalılar adını Troas'dan alır Zeus'un soyundan geldiklerine inanmaktadırlar. Bu ve bunun gibi birçok örnek mevcuttur. Muhtemelen bu, o toplumun kendisini ve yaşadığı kültürü, diğer toplumlardan üstün tutmak için başvurduğu abartılı bir yoldur. Daha eski tarihlere bakıldığında, insanların mağara duvarlarına işlediği resimlerde devasa boynuzlu bizon, boğa gibi hayvan figürleri ve bunları avlamaya çalışan insan toplulukları görülmektedir ve olağandışı abartılar görülmektedir. Ancak mitosların zaten kendi içinde gerçeği söylemek gibi amaç güttüğü düşünülmemektedir. Mitoslarda tek bir doğrudan söz etmek olanaksızdır ki mitolojinin doğruluk ve objektiflik gibi bir nosyonu olmadığı düşünülürse, böyle bir amacı da barındırması beklenmemektedir(Castleden, 2011, s.97).

Yunan mitosları, şüphesiz, mitoloji konu başlığı altında en popüler olanları olarak kabul görmektedir. Peki bu mitosları bu kadar popüler yapan nedenler nelerdir? Günümüzde ortaya çıktıkları döneme ait fazlaca kaynak olması, geride bıraktıkları sanatsal yapıtlar ve anlatıların yanında, olayların geçtiği yerlerin büyük bir kısmının yeryüzünde mevcut olması ve bu anlatıların gerçek olma ihtimalini doğurması olarak görülebilmektedir. En önemli mitoslarından biri olan ve genel kanıyla M.Ö 1250 civarında olduğu görüşü hakim olan Truva Savaşı, nasıl olmuştur da çağdaşı Kadeş Savaşı'ndan daha çok bilinen, daha popüler bir hadise haline gelmiştir ve binlerce yıl sonra bile bu mit

hakkında yapılan araştırmaların sayısı oldukça fazladır. Savaş söz konusu olduğunda, karşıt glerin kudreti ve orduların büyüklüğü kuşkusuz önem arz etmektedir. Sırf bu açıdan bile düşünüldüğü zaman, Kadeş savaşı, Hitit ve Mısır olmak üzere iki imparatorluk arasında, Truva Savaşı ise birleşmiş Yunan krallıkları ve Truva Krallığı arasında, yani muhtemelen üçte biri kuvvetlerle vuku bulmuş bir savaş olarak düşünülmektedir. Ancak Truva Savaşı'ndan geriye kalan Homeros'un İlyada'sı Azra Erhatın tabiriyle bu mitosu ölümsüz yapanın Epos'a yani belli bir düzen ve ölçüye göre söylenmesi günümüze dek yaşamasını ve lmezliğe ulaşmasını sağlamıştır (Erhat, 2012, s.5). İlyada'nın da dahil olduğu bu Destanlar Silsilesi, bu şiirsel anlatılar, savaşın önemini ve yer alan karakterlerini günümüze kadar artan bir ilgi ile taşımaktadırlar.

"Henüz Homeros'un tarif ettiği şekliyle Truva Savaşı'nın olduğuna dair bir kanıt yok, bununla birlikte olmadığına dair bir kanıtta yok ve olduğuna ya da olmaya yakın olduğuna ait oldukça fazla ikinci derece kanıt mevcut... Truva Savaşı'nın olmasının olmamasından daha olası olduğu izlenimi uyandırmaktadır".(Castleden, 2011, s.22)

Truva Savaşı'nın olup olmadığı konumuz gereği önem arz etmemektedir. Asıl önemli olanın, savaşta yer alan karakterlerin olduğu düşünülmektedir. Homeros'un İlyada'sında geçen mitolojik figürlerin karakteristik özellikleri, tanrısal bir şekilde tasvir edilifleri, kendilerinin ve bağlı oldukları toplulukların davranışları daha öncede değinildiği gibi, karşı karşıya gelen iki kültürün içinde bulunduğu psikolojiyi de okuyucuya vermektedir. Doğuyla Batı arasında şiirsel anlatıya konu olmuş ilk meşhur savaştır. Castleden bu savaş mitinin önemine dikkat çekerek; günümüz Truva kazısının başındaki isimlerden olan Korfman'ın da Homeros'un bu efsanelerden ilk epik şiirini yarattığını ve dünyayı değiftirdiğini söylemektedir ve Truva'nın Homeros'un anlatısına konu olması ve bunca zamandır Doğu ve Batı arasındaki rekabetin sembolü olmasından ötürü önem kazandığını belirtmektedir(Castleden, 2011, s.17,18).

Bilindişi, hem gerçeküstü anlatımın konusu ve üretim yöntemi ise, daha öncede bahsedildiği üzere, mitosların da ortaya çıktığı dönemin bilindişi olaylarını açıklamak ya da var olan olayı gerçeklikten uzaklaştırarak aktardığını düşünürsek, gerçeküstü anlatımın ilk örnekleri olduğu olarak görülebilmektedir. Anlatı ve yazı dilinde mitosların hemen hepsinde olduğu gibi Homeros'un İlyada'sında da gerçeküstü bir anlatım karşımıza çıkmaktadır. Akhileus' un tanrısal tarafı, Ajax' ın savaş sırasında Truvalı askerlere dev kayalar fırlatması, Hector' la Akileus'un savaşının günlerce sürmesi verilebilecek örneklerden sadece kk bir kısmını oluşturmaktadır.

Mitolojik olaylara konu olmuş karakterlerin, üretilmiş olan resimler, iki ve üç boyutlu görselleri de bu gerçeküstü anlatım biçimi kapsamında değerlendirmek mümkündür. Didiyima'da bulunan saçları yılanlardan oluşan Medusa heykeli, ya da Mısırda duvar rölyeflerinde ve tapınaklarında heykeller olarak sıkça karşılaşılan hayvan başlı, insan vücutlu Ra, İsis, Osiris gibi tanrı figürleri örnek olarak gösterilebilmektedir. Bu gerçeküstücü anlatım, geçmişte mitsel anlatının ayrılmaz bir parçası olarak görülse de, yakın tarihte bu anlatım şekli sanatın en önemli tasvir yollarından ve akımlarından biri haline gelmiş ve günümüz çağdaş sanatını etkilemiş olan Picasso ve Dali gibi önemli sanatçıları da kapsayan büyük bir kitle meydana getirmiş, etkisini de günümüze kadar taşımaktadır. Gerçeküstücülüğün oluşturduğu mitsel anlatı ve bu anlatı ile betimlenen hayvan figürleri, özellikle plastik sanatlar alanında önemli bir yer teşkil etmektedir.

1. BÖLÜM

MİTOLOJİ

Geçmişte Teolojinin, günümüzde ise Edebiyatın ve Sanatın inceleme alanı içerisinde yer alan Mitoloji; tarihsel dönemlerde sık sık sanatın farklı alanlarına konu olmuş ve içinde buldukları alanın sanatçıları da bu mitlerde, yapıtları için önemli doneler sağlamış ve sağlamaya devam etmektedir.

Mitoloji bir kültür bütünlüğü olarak kabul edilmektedir. Bu kültürü mitler bütünü oluşturmaktadır. Günümüzde kullanılan tabir olan mit, insanoğlunun mantığının gerçeklikten uzak olduğunu kabul etmesine rağmen genel olarak benimsenmiş inanç olarak kabul edilmektedir. Yine de miti tanımlarken tek bir doğru açıklama söz konusu olamamaktadır. Miti tanımlarken Eliade şöyle açıklamaktadır;

“Mit, çok sayıda ve birbirini bütünler nitelikteki bakış açılarına göre ele alınıp yorumlanabilen son derece karmaşık bir kültür gerçekliğidir.
Bana göre en geniş kapsamlı olduğu için en az kusurlu olan tanım şudur: Mit kutsal bir öyküyü anlatır; en eski zamanda, “başlangıçtaki” masallara özgü zamanda olup bitmiş bir olayı anlatır. Bir başka deyişle mit, Doğaüstü Varlıkların başarıları sayesinde, ister eksiksiz olarak bütün gerçeklik yani Kozmos olsun, isterse onun yalnızca bir parçası olsun, bir gerçekliğin nasıl yaşama geçtiğini dile getirir.(Eliade, 2016, s 17)”

İnsanoğlu, günümüz insanına en yakın haliyle ortaya çıktığı andan itibaren kendisini bir şekilde ifade etmeye çalışmıştır. Topluluk içerisinde, bir şekilde bireyler arası ifade etme yetisine ulaştıktan sonra, bu gündelik yada ritüel anlatılarının ifade biçimi olarak mağara duvarlarına resmetme olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

Öteki dünya inancının günümüz insanının atası olan Homosapiensten önce kuzeni olarak adlandırılan Neandertal olarak adlandırılan bir tür ile başladığı bilinmektedir. Ölülerini gömme ve törensel bir ayin ile defnetmenin yine bu türe ait olduğu düşünülmektedir. Homosapiensin ortaya çıkışından bir süre sonra yok olan bu türün öteki dünya inancı kuzeni tarafından benimsediği ve devam ettirdiği görülmektedir. Öyle ki bu ölümden sonraki yaşam için bir takım ritüeller ve yaratıcı olduğuna inandıkları, bu doğaüstü varlıklar için tasvirler yaratmaya girişmişlerdir. Doğa karşısında anlamlandıramadıkları olayları bu tanrılara atfetmeye başlamışlardır. Duvar resimleri ile

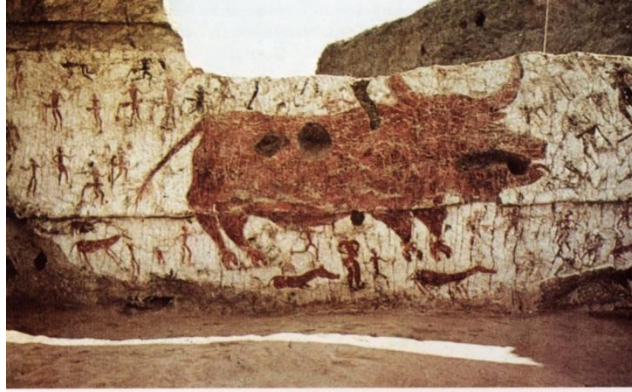
yaratıcılığını ortaya koyan insanoğlu bunu bir adım daha ileri taşıyarak taş ve kilden heykeller, totemlerle aktarmaya başlamıştır. Bunu İsmail Gezgin Sanatın Mitolojisi'nde şu şekilde açıklamaktadır;

“İnsanın doğa ile mücadelesinde, hızla geliştirdiği alet endüstrisinin yanı sıra Neandertal insanının yarattığı öteki dünya inancı yetersiz kalıyordu. İnsanın kendisini doğa karşısında iyi hissettirecek bir başka şey daha keşfetti. Tanrıları soyutlayarak taşlara dönüştürmeye başladı; tanrıçalar üretti. Bu soyutlama yeteneği soyut olan güçleri somutlamaya dayarıyordu”(Gezgin 2011, s22)

Bunlar insanın doğa olaylarını yaşadıkları döneme göre bilinçdışı bir kurgusallık ile inanç sistemine dönüşmüş halleri olan tasvirlerdir. İlk dönemlere bakıldığında insanın en zorlu savaşı yaşamak yada ölmek üzerine çizili zorlu yaşamı ile olmuştur. İnsanoğlu bu mücadele ettiği ölüm korkusuna karşı mücadele vermiştir ve bu sayede savunmasız yapısına rağmen, ürettiği aletler ve silahlarla saklandığı mağaralarından çıkabilmiş ve daha önce yaşamlarını defalarca sonlandırmış gerek güçlü ve devasa hayvanlarla gerekse zorlu doğa olayları ile mücadele edebildiği saptanmıştır. Bu mücadelelerini daha sonra yaşadıkları mağara duvarlarına aktararak bir nevi korkuları ile savaşını farkında olmadan sanatsal bir biçimde tasvir etmişler ve bu resimler, ilk mitlerin ortaya çıkışı olarak düşünülmektedirler.

“Bu duvar resimlerine ilk sanat eserleri diyebiliyorsak şayet; o zaman sanatı insanoğlu korkularını bastırmak veya kontrol altına almak ihtiyacından yarattı, diyebiliriz. Mitolojinin tanımlarından biri üzerinden bu mantığa yaklaşarak bir değerlendirme yapılabilir. Şöyle ki; insanoğlu bilinçdışında taşıdığı ölüm korkusunu bilincine aktararak, yaptığı resimlerde korkuları ile olan mücadelesini kontrolü altına almayı başarmıştır. (Olgunlu, 2018, s. 28) “

Paleolitik dönemden sonraki dönem duvar resimlerinden bir örnek ile devam edecek olursak, Çatalhöyük' te bulunan bir duvar resminde devasa bir boğa figürü ve etrafında onu avlamaya çalışan birçok küçük insan figürü bulunmaktadır. Bu resimde dikkat çeken boğanın gerçek olamayacak kadar büyük tasvir edilmesidir ve daha önce bahsettiğimiz gibi aslında bir av sahnesi olan anlatının doğaüstü bir olayı betimlemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ve benzeri duvar resimlerinin tasvir edilmiş biçimlerine bakıldığında, günümüzde bilinmekte olan ilk mitler oldukları kabul edilmektedir.

Resim 1. Çatahöyük evlerinden bir duvar resmi
(<https://i.pinimg.com/originals/27/d3/40/27d34055d4e0a53d1b87c5a7f360fa7f.jpg>)

“Antropologlar ve Arkeologlar yaptıkları araştırmalarda bu resimleri çizen insanların, en çok Ren geyiği tükettiklerini tespit etmişlerdi. Hatta tüketilen ve dolayısıyla avlananlar arasında en az rastlananları bizonlar, boğalar ve atlardı. Dolayısıyla avlananlar ve resmedilenler farklıydı. İnsanın en çok avladıkları arasında daha çok küçükbaş hayvanlar vardı. Ama hiçbir mağara resminde (birkaç istisna hariç) rastlanmadı. O zaman bu resimleri basit av sahneleri olarak değerlendiremeyiz. Bunlar en eski mitoslardır.(Gezgin, 2011, s. 23)”

Mitler, içinde var oldukları toplumun davranış sistemi, yani kültürünün bir nevi temsilidirler. Doğada var olandan farklı olarak, insanoğlunun oluşturduğu kültür, onu meydana getiren grubun kozmosu, etrafında kendi kontrolü dışında meydana gelen doğal olayları kendi perspektifinden, o zamanki var olan görüş yetisi ile değerlendirmesinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Olgunlu bunu Mitos’tan Logos’a adlı kitabında; doğa ananın var ettiklerine karşı, insanoğlunun yarattığı kültürün ortaya çıkışının, doğada meydana gelen hadiseleri kişiselleştirerek kedince bir açıklama getirmesi olarak ele alabiliriz diye açıklamaktadır.

Hayat buldukları ve bunu devam ettirdikleri süreçten parçalar taşıyan mitler, var oldukça değişkenlik göstermekte ve gelişmektedir. Yapıları gereği mitler inançsal ve gerçek yani bilimsel orijine ulaşabilme yeteneğine sahiptirler. Mitsel inanç ve bu düşünme şeklinin belirli sınırlarının olmaması, ortaya çıkışıyla birlikte ve sonraki dönemlerde yayılmasına ve aktarılmasına olanak sağlamış ve kolaylaştırmıştır. Ortaya çıktığı topluluğun yaşam şekli, davranış biçimi ve değerleri hakkında da ipuçları veren mitoslar; ulvi olanları, yaratıcı olarak atfettikleri tanrıları ve diğer bilinçdışı varlıkların anlaşılabilmesine olanak sağlamaktadır. Günümüz insanoğlu doğada var olanı anlamlandırabilmek için nasıl ki bilimi kullanmakta ise, geçmişteki atalarımızda bunları doğaüstü güçlerin arzu ve isteklerine göre şekillendiğine inanarak bu mitleri yaratmışlardır.

Tarih ilerledikçe ve günümüze yaklaştıkça iletişim aracı olarak dilin daha da gelişmesi ile insanoğlunun evren anlayışı da gelişmiştir. Aynı ölçüde hayal gücü ve dolayısı ile inanç üzerine fikirleri de değişim ve ilerleme göstermiştir. İlk çağlarda var olan küçük gruplar topluluklara ve bu topluluklar ilerleyen dönemlerle farklı isimlerde medeniyetler haline dönüşmüştürler. Bu birbirinden ayrı medeniyetler farklı kültürel değerler ortaya koymuş olsalar dahi inanç sistemleri, yaratılış mitleri ya da mitler içerisindeki benzerlikler sıkça görülmektedir. Bu benzerliklerin, gelişmiş medeniyetlerden çok önce var olduğu ve daha önce bahsi geçmiş olan ve ilk mitoslar olarak kabul edilen duvar resimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Farklı coğrafyalarda yapılmış kazılar sonucunda ortaya çıkarılmış olan mağara resimlerinde sıkça benzer tasvirlerle rastlanmıştır. Bulduğu dönem itibariyle haberleşmenin mümkün olmadığı düşünüldüğünde, bu benzerliklerin, insanoğlunun ortak korkularından kaynaklandığı düşünülmektedir.

“Dünyanın birçok yerindeki mağaraların karanlık köşelerine çizilen bu resimlerin arasında görülen şaşırtıcı benzerlik, toplulukların bilinçdışına taşıdıkları ortak aktarımlardır. Afrika, Asya, Anadolu ve Avrupa’daki bu mağara resimlerini çizenlerin birbirleri ile iletişim içinde olmaları söz konusu değildir. Herhangi bir bireysel aktarım söz konusu olamasa da ortak bilincin devreye girmesi ile farklı coğrafyalarda bulunan bu resimler de akıl almaz bir şekilde konu bütünlüğü görmüştür (Olgunlu 2018 s. 29).”

İnsanoğlunun inanç dünyasında ölüme karşı vermiş olduğu mücadele, yaşadığı gerçek dünyada sonuçsuz kaldığı ve bunun neticesinde daha önceki bölümlerde bahsedilmiş olan kuzeni Neandertel’ den aldığı öteki dünya inancına daha çok sığındığı ve medeniyet olarak geliştikçe bu öteki dünyaya olan inancında geliştiği görülmektedir. Birçok farklı kültürün mitlerinde, ölümün bir son değil yeni bir başlangıç olduğu düşünülmektedir. Bilinçdışı dünyanın ilk düşmanı olan ölüme karşı ortaya çıkan yeniden diriliş ya da tanrılara atfedilen ölümsüzlük sayesinde insanoğlu bu korkunun üstesinden gelebilmiştir. Olgunlu bunu, ölümün ve yeniden dirilmenin ilk insan için yaşamın odağında olduğunu ve korkunun nihayet yeni yaşamı keşfetmek ile sonlandığını söylemektedir.(Olgunlu 2018, s.30)

Bu öteki dünya inancı ve ölüm ile mücadeleden doğan mitos kültürü ilk insanlara göre günümüze yaklaşıldıkça daha gelişmiş olan farklı coğrafi bölgelerde var olan medeniyetlerde ortak temellerde ancak doğal olarak değişiklikler gösteren mitleri doğurmuştur. Bu mitoslar günümüzde mitoloji alanı içerisinde gruplandırılarak incelenmektedir.

1.1. Mit Türleri ve Farklı Kültür Mitolojileri

Mitoslar genellikle türlerine göre üç ana grupta ele alınmaktadır. Ancak farklı kaynaklar da bu ana grup başlıklarını farklı şekillerde de ele almaktadır. Örneğin, Mark Daniels, Bir Nefeste Dünya Mitolojisi adlı eserinde mitos türlerini üç ana grup olarak; ritüel, orijin ve prestij yani kahramanlık mitosları şeklinde sınıflandırırken, David A. Leeming Dünya Mitolojisi adlı kitabında bu üç ana grubu; yaratılış, tanrı ve kahraman mitleri olarak ele almaktadır. Bu sayılan üç ana grup dışında daha detaylı olarak beş farklı başlık altında ele alındığı da görülmektedir. Kozmogonik (yaratılış), Köken, Teogoni(Din),Prestij ve Eskatologya(Dünyanın sonu) Mitleri olarak sıralanmaktadır. Teogoni mitleri yani din mitleri yaratılışın temeli olduğu için sıklıkla iç içe geçmiş olarak betimlenmektedir. Bu raporda kültürlerin mitoslarında çok önemli bir yere sahip olan öteki dünya inancının daha iyi arz edilebilmesi için ve zaten daha önce de bahsedildiği üzere yaratılış mitoslarında da din ve tanrı mitoslarını açıklama ihtiyacı duyulacağından ötürü Mark Daniels'in gruplandırma yöntemi olan mitos türleri ele alınmıştır. Bu türler incelenirken seçilmiş olan bazı kültürlere ait mitolojiler de örnek teşkil etmesi açısından bu başlıklar gruplandırmalar baz alınarak incelenecektir.

Sırasıyla, Ritüel Mitosları, Orijin Mitosları ve Prestij Mitosları olarak üç ana sınıfta değerlendirme yaparsak, Ritüel Mitosları; İnsanoğlunun ilahi güçlerle kontak haline geçebilmesi, bu güçlerin isteklerini anlayabilmesi ve bunların giderilmesi için yapılan ya da daha önce değinilmiş olan öteki dünyaya geçiş ayinlerinde tanrılar tarafından ölen kişinin kabulü için yapılan ritüelleri kapsayan mitoslardır. Bu törenlerde ve ayinlerde de uyulması gereken kurallardan da bahsedilmektedir ve bunların birçoğunun ölümden sonraki yaşam inancı doğrultusunda gerçekleştirildiği görülmektedir. Orijin ve Tanrı Mitosları; evrenin, üzerinde yaşadıkları kara parçasının ve toplumun nasıl var olduğunu, toplumun meydana getirdiği kültür içerisinde var olan bir şeyin nasıl meydana geldiğini, hangi unsurlar neticesinde ortaya çıktığının anlatıdır. Köken mitosları bir nesnenin adının nereden geldiğinden, tanrıların varoluş ya da toplumların yaratılış, ortaya çıkış efsanelerine kadar büyük bir skalayı içerisinde barındırmaktadır. Prestij ve Kahraman Mitosları; mitolojilerin en önemli unsurlarından biri olan kahramanların anlatılarının olduğu mitos türleridir. Genellikle Tanrı soyundan gelen ya da yaptıkları, gösterdikleri cesaretle tanrılar mertebesine yükselmiş figürler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bir çok mitosta karakterlerin doğuşu da doğa üstü bir şekilde gerçekleşmektedir ve bu karakterler, insanlara davranışlarıyla örnek teşkil etmekte ve

yol göstermektedir yani yaratılan kültürün en büyük destekçisi ya da yaratılmasında büyük katkıları olan figürler olarak görülmektedir. Leeming bu kahramanların rolünü; kültür kahramanları, yaratana belli kültürleri yaratmasında yardım eden ve bazı bakımlardan, bu kültürleri düzgün yaşamayı öğreten kahramanlar olarak açıklamaktadır.(Leeming, 2017, s 23)

İlk medeniyetlerde, ölümden sonraki yaşamın var olduğu anlayışta, günümüz semavi dinlerindeki gibi cennet cehennem ayrımı her zaman görülmemektedir. Öne çıkan bazı medeniyetlerin mitosları incelendiğinde Mezopotamya uygarlıkları bu dünyanın yerin altında olduğunu kabul etmiş ve burayı Karanlık Dünya olarak isimlendirmişlerdir. Daha sonraki medeniyetlerde bu yer altı dünyasında insanların yaşamlarında yapmış olduğu davranışlardan ötürü yargılandığı ve gönderildiği farklı yerlerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Mezopotamya kültürünün en bilinen mitolojilerinden bir olan Sümer Mitolojisinde evrenin yaratılış mitosu diğer mitolojilere benzer şekilde tasvir edilmektedir. Gök Tanrısı An ve yeryüzü tanrısı Ki, erkek çocukları olan Enlil tarafından birbirlerinden ayrıldıkları ve Enlilin bununla yetinmeyerek babasına karşı giriştiği savaşta onu alt ederek kutsal olan tanrılar tapınağının yeni kralı olduğu anlatılmaktadır. Daha sonra Nilnil, yani hava tanrısı ile ilişkisinden Ay tanrısı Nanna'nın meydana geldiği söylenmektedir. Yaratılış mitosundan başka Sümerlerde çok sayıda tanrı figürünün yaratılmış olduğu görülmektedir. Diğer kültürlerin mitolojilerine benzer yer, gök, yeraltı tanrılarının yanı sıra kurucu tanrı sıfatı ile tanrılarının varlığı ve bu tanrılarının sonradan şehirlerin kurucu kralları olarak atfedildiği görülmektedir. İnsanların yaratılışına dair mitlerde ise yaratım süreci gökyüzü tanrısı An ve yeryüzü tanrısı KÍ birleşerek kozmosu yarattıktan sonra ayrılmışlar ve diğer tanrılarının ortaya çıkmasını sağladıkları anlatılmaktadır. Daha sonra tanrı Enki, tanrılara hizmet etmeleri için kilden insanları yarattığı ve daha sonra insanoğlunun geliştiği şekilde tasvir edilmektedir. İnsanoğlunun yaratılışı şöyle aktarılmaktadır;

“Zeki ve kurnaz tanrı Enki diğer tanrılar çalışırken zamanının çoğunu uyuyarak geçiriyordu. Oğlunu uyandırıp, tanrılarının hizmetinde çalışmalarını için insanları yaratmasını öneren, Nammu idi. Enki, annesinin sağladığı bataklıklardan kil alıp, onlara insan şekli verdi.”(Leeming, 2017, s 30, 31)

İnsanoğlu geliştikçe topluma yön veren tanrısal özellikleri olan önemli kralların ortaya çıktığı görülmektedir. Leeming bu kahraman figürlerinden, diğer mitolojilerden bir

nebzedede olsa farklı olarak çoğunlukla tanrısal güçleri olan karakterler olduklarını ve insan kahramanlardan ziyade bu doğaüstü güçlere sahip mitolojik figürler olduklarını söylemektedir.(Leeming 2017, s 34) Sümer mitolojisinin en bilinen kahraman figürleri uruk Kralı Gılgamış ve arkadaşı olan Enkidu olarak anlatılmaktadır. Gılgamış ile Enkidu' nun Gök Boğası ile mücadele mitosunu ve Gılgamış'ın Enkidu için Yeraltı Dünyasına inmesi bu kahramanlık anlatılarına örnek teşkil etmektedir.

En eski mitolojilerden biri olan Mısır mitolojisinde yaratılış mitosunun birden çok anlatısı mevcuttur. Bunun nedeni, Mısır kültürü çok geniş bir coğrafi konumu tanımlamaktadır ve mitosun eklektik yapısı gereği her bölge kendi lokal yaratıcı figürlerinden ve kendi yöresel anlatılarından eklemeler yaptığı ancak nihayetinde yaratılış temasında orta yolu bularak bu farklı anlatılara ortak bir yol bulmuşlardır. Daniels bunu; Mısırlılar daha sonra evreni yaratmakta pek çok farklı tanrıya iş düştüğü, bunların da tesadüf eseri aynı gün yaratmaya koyulduğu bilgisini vererek bu uyumsuzlukları ortadan kaldıracaktı, diye açıklamaktadır.(Daniels, 2017, s 53) Yaratılış mısır mitolojisinde kaosun hakim olduğu hiçlik ile başlamaktadır. Daha sonra bu kaosta ortaya çıkan bir piramit tepelikten doğan Atum ya da birçok anlatıda bilinen adı ile Ra ya da Atum-Ra ve onun yarattığı kutsallar ile Tanrıların dönemi başlamaktadır. Atum-Ra'nın diğer tanrılara bile hayat verebilme gücü şu şekilde aktarılmaktadır;

“Atum isminin altında yatan anlam bütünselliştir; bundan dolayı Atum, Güneş Tanrısı olarak, üstün varlık ve doğadaki güçlerle elementlerin en mükemmel örneği anlamına gelen Monad ismiyle adlandırılır. Bu nedendir ki Atum, vücuda gelecek diğer tüm tanrıların da var oluş gücünü bünyesinde taşımaktadır.”(Hart, 2017, s 17)

Daha önce bahsettiğimiz ve ilerde sıkça karşımıza çıkacak olan oğulun babasını devirmesine benzer bir inanç geleneği Mısır mitoslarında da karşımıza çıkmaktadır. Nut tarafından doğurulacak bir çocuğun Tanrı Atum'u devireceği kehaneti üzerine, Nut'un çocuk doğurması yasaklanmış olsa da Nut buna riyayet etmez ve Mısır'ın gelecekte dört büyük tanrısı olacak olan bereket tanrıçası İsis, kural koyucu tanrı olan Osiris, Ölülerin koruyucu tanrıçası olan Nephthys ve çöl tanrısı Seth'i doğurmuştur. Seth, Antik mısırdaki başkent koruyucu ve aynı zamanda göğün tanrısı olan Tanrı Horus ile mücadeleleri tasvir edilmektedir. Eski Mısırın yöneticisi olan Firavunların bu tanrıların soyundan geldiği ve bu soy sayesinde halklarının üzerinde yönetme hakkına sahip oldukları inancının hakim olduğu görülmektedir. Mısır mitoslarında insanın nasıl yaratıldığına dair çok fazla veri bulunmamaktadır ancak Güneş tanrısı Ra'nın gözyaşından meydana geldiklerine dair anlatılar mevcuttur. Leeming; bazı metinlerin

kimi kısımları insanın yaratılışından söz eder. Tabut Metinlerinde, Atum bize, insanlar “Gözümün yaşından türedi” der” diyerek açıklamaktadır. (Leeming 2017, s 66)

Antik Mısır kültüründe öteki dünyanın Anubis adlı tanrı tarafından yönetildiğine inanılmıştır ve burası “Wehem ankh” olarak anılmaktadır ve iyi ruhlar sorgulanmanın ardından Auru’ya giderken, sorgulamadan geçemeyen kötü ruhların Ammit adlı iblis tarafından parçalandığında inanıldığı saptanmıştır. Cennete girecek olan ruhlar bir sınavdan geçirilirdi ve bu sınav, teraziye bir tüy ve insanın kalbinin konması ile gerçekleştirildiğine inanılmaktadır. Bu sınav ve Ammit’in rolü şöyle tasvir edilmektedir;

“Kalp, tüyden hafif ise, ruh cennete gidecek kadar saf kabul edilirdi. Eğer kalp ağır basarsa, kişi kınanırdı. Onların kalpleri ve ruhları, terazinin başında oturmuş bekleyen Ammit tarafından yenilirdi. Ammit bazen eski Mısır Tanrılarında olarak sınıflandırılırken, çoğunlukla yer altı dünyasının şeytanı olarak kabul edilirdi.” (<https://study.com/academy/lesson/ammit-mythology-hieroglyphics-facts.html>)

Mısır mitolojilerinde kahramanlık mitosları çok fazla görülmemektedir. Daha çok tanrıların yeryüzünde verdikleri mücadeleler, insanlarla kurdukları ilişkilerden bahsedilmektedir. Mısır tanrıları, diğer mitolojilerde var olan tanrılardan farklı olarak çoğunlukla yeryüzünde yaşamış oldukları yönünde tasvir edilmektedirler. Horus ve Seth’ in savaş mitosları, Horus’ un intikam mücadelesi ve Seth’in verimli topraklar olan ve Horus’un egemenliğindeki Aşağı Mısır Deltası’nı ele geçirme çabalarını anlatmaktadır.

Nors Mitolojisinde var olan Nordik yaratıcı figürler genellikle hayatın bir özelliğine sahiptir ve insanlar bu tanrının lütfunu kazanmak için Yunan Mitolojisindeki benzer bir şekilde bu tanrıya adaklar adanması ritüeli karşımıza çıkmaktadır. Gökte yaşayan savaşçı tanrılar Asgar adı verilen dokuz diyarın en tepesinde yaşamaktadır. Gündelik yaşamdan sorumlu tanrılar Vanaheim’ da ve Ölüm tanrıları ise Niflheim de yer almaktadır. İnsanların, diğer kültürlerin mitolojilerindeki gibi yer ile gök arasında bulunan Midgard adı verilen diyarda yaşadığı inancı görülmektedir. Yaratılış mitosunda, buz evreni Niflheim ve yok edici Surt olarak tasvir edilen ve yaşadığı yer Muspell den bahsedilmektedir. Bu iki evren arasında buz devleri, dev Ymir ve inek Audum’ un ortaya çıktığı ve daha sonra Tanrı Bor’un babası Buri’nin meydana geldiği anlatılmaktadır. Asgard’ ın baş tanrısı Tanrı Bor’un oğlu olan Odin’dir. Tek gözlü olarak betimlenmiş olsa da her şeyi gördüğüne inanılmakta ve aynı zamanda savaşın ve bilgeliğin tanrısı olarak tasvir edilmektedir. En büyük oğlu Thor yıldırım tanrısı olarak

inanılmaktadır ve devlerin soyundan gelen üvey kardeşi düzenbazlık ve ateş tanrısı Loki ile mücadeleleri Nors mitoslarının en çok rastlanan konuları olarak bilinmektedir. İnek Audum'un ilk tanrı Buri'yi yaratması ve yeryüzü oluşumu şu şekilde aktarılmaktadır;

“Ymir, Buri ortaya çıkana kadar Audumla buzu yaladı. Buri'nin oğlu Bor, buz dev Bestla ile evlendi ve Bestla tanrı ODin, Vili ve Ve'yi doğurdu. Bu tanrılar, Ymir'den ve diğer buz devlerinden nefret ediyorlardı onun için Ymir'i öldürdüler. Bedenini, dünyayı oluşturmak için kullandılar. Kanını gölleri, nehirleri, denizleri ve dünyayı çevreleyen geniş okyanusu oluşturmak için kullandılar.”(Leeming, 2017, s 186)

İnsanın yaratılışı; ilk kadın Embla ve ilk erkek Ask' ın dişbudak ve karaağaçtan yaratılarak, Midgard ya yaşamalarına izin verildiği şekilde anlatılmaktadır.

İskandinav mitlerinde karşımıza Niflheim adıyla karşımıza çıkan öteki dünya, ölümden sonraki kötü ruhların kaldığı yer olarak geçmektedir. Savaşta cesurca ölenlerin ruhların ulaşabildiği Valhalla ya aynı zamanda burası baş tanrı Odin'in sarayı olarak da geçmektedir ve günah işlememiş ancak herhangi bir cesurca eylemde de bulunmamış olanların ise Hel de yaşadığına inanılmaktadır. Hel adını Niflheimin ve Hel i yöneten tarıça Hel'den almaktadır. Bu üç bölüme ayrılması yönüyle ileride bahsi geçecek olan Yunan ve Roma mitolojisindeki öteki dünya inancıyla benzerlik göstermektedir.

İskandinav mitolojisinde görülen kahramanlık ve prestij anlatılarına bakıldığında, çoğunlukla Tanrı Thor' un ve Loki'nin mücadeleleri anlatılmaktadır. Fakat tanrı soyundan geldiği söylenen insan kahramanların anlatıldığı mitoslarda bulunmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri olarak kabul edilen Volsunga Saga' sında yani mitosunda kahraman figürler olarak karşımıza Sigurd ve babası olan Sigmund çıkmaktadır. Mitosta Sigmund'un baş tanrı Odin in soyundan geldiği anlatılmaktadır ve verdiği savaşların yanında popüler bir kelt miti olan Kral Artur'un ve kılıcı Excalibur hikayesine belki de öncü ve ya da ilham kaynağı olan kılıç Gram miti görülmektedir. Oğul Sigurd ise bu kahramanlık mitosunda, babasının kılıcı ile öldürdüğü ejderha Fafnir ve eski bir Valkyre yani Odin'in ölümsüz bakire koruyucularından biri olan Brynhildr ile olan ilişkisi anlatılmaktadır. Bu Sigurd' un mitosu ve bu mitosun önem arz etmesi bir çok yönüyle diğer kültür mitoslarında anlatılan farklı kahramanların hikayeleri ile paralellik göstermektedir. Leeming bunu; Sigurd böyle yapmakla, Perseus'tan Beowulf'a, Kral George'a kadar bir çok kahramanın yapması gereken canavar katletme görevini yerini getirmiş oldu şeklinde yorumlamaktadır.(Leeming 2017, s 194)

Maya Mitolojisinde her şeyi var eden tanrı Hanab Ku ve Itzmana yani yaratılışın tanrısı da onun oğlu ve sureti olarak geçmektedir. Hanab Ku'nun bir mitos ta insanları yaratırken üç defa denediğini ancak en sonunda Maya halkını yarattığında tatmin olduğu söylenmektedir.

“İlk yaratısı olan küçük insanlardan hoşlanmayınca onları, su püskürten bir yılanın yardımıyla yok etmiştir. İkinci girişiminde Dzolob olarak bilinen bir halk yaratmıştır, ama onları da pek beğenmeyerek bir yangınla ortadan kaldırmıştır. Sonunda Mayaları yaratmış ve nihayet onlardan, neyse ki, memnun kalmıştır.” Daniels 2017, s 109)

Maya kültüründe çok önemli bir yere sahip olan olan takvimi yine tanrı Itzmana'nın yarattığı inancının hakim olduğu görülmektedir. Mitoslarda lider ve yönetici tanrı olarak da geçmektedir. Baş tanrı olarak kabul edilen ve kötü bir karakter olarak kabul edilen fırtınaların ve sellerin tanrısı Ixchel, Itzmana ile evli olarak anlatılmaktadır.

Mayalarda en önemli kahraman mitosunu olarak daha öncede bahsedilmiş olan “kahraman ikizler” in anlatısı görülmektedir. Mitosta, genel hatları ile; doğumları mucizevi şekilde olan bu tanrısal figürlerin, babalarının ölümünün öcünü almak için yer altı dünyasına inmeleri ve orada ölüm tanrılarını yok etmeleri anlatılmaktadır. Yeraltına inip, ölüm tanrılarını yok etmeleri mitosta şöyle tasvir edilmektedir.

“...Yeraltı Dünyası'na çağrıldılar... Orada Yeraltı Dünyası' nın tanrılarını top oyununda yendiler ve sonunda, ölüm tanrılarının gücünü kati suretle baltalayarak onları öldürdüler. Özellikle şeytan kuş Vucub-Caquix'i yenerek diğer kahramanlar gibi, canavar katili oldular. Ve yine diğer kahramanlar gibi, sonunda gökyüzünde güneş ve ay olarak tanrılaştılar.”(Leeming, 2017, s 278)

Maya Mitolojisinde, yer altı dünyası Xibalba olarak isimlendirilmektedir ve burasının yer altı tanrıları tarafından kontrol edildiği düşünülmektedir. Daha sonradan Ay ve Güneş olan kahraman ikizler Hunahpu ve Xbalanque'nin bu yer altı tanrıları ile mücadelesi daha öncede değinildiği üzere en önemli mitlerinden bir tanesi olarak kabul edilmektedir. Öteki dünya inancının yanı sıra insan kurban etme ritüelinin en çok görüldüğü inançlardan biri olan Maya kültüründe özellikle yağmur tanrısı Chac için yaratılan mitoslarda karşımıza çıktığı görülmektedir.

Antik Çin Mitolojisi çok kültürlü bir yapıya sahiptir ve kökenleri aynı coğrafyada çok eskiye dayanmaktadır. Bu da kendinden sonra gelen inanç sistemleri üzerinde bir takım değişiklikler yaratmıştır.

“Bir geleneğe göre, antik Çin’e ait önemli mit derlemerini de içeren bu kadim ve biraz da hayali coğrafi araştırma, tufan kahramanı Yu ya da yardımcısı Boyi tarafından oluşturulmuştur. MÖ dördüncü yüzyılda Zhou hanedanının alimleri tarafından yazıya dökülüp, MÖ ikinci yüzyılda Han alimleri tarafından sonuçlandırılmış olması kuvvetle muhtemeldir.(Leeming, 2017, s 222)”

Nors ve Yunan mitoslarında görülen tanrısal bir aile yapısı Antik Çin mitolojisinde görülmemektedir ve daha önce bahsedildiği üzere değişen tarihsel süreçte Yaratıcı tanrı isimleri bile değişiklik göstermektedir. En çok bilinen mitoslardan birinde; her şeyin başlangıcında kozmik bir yumurta içinde doğan Pangu’nun beş element tarafından korunduğuna inanılmaktadır. Daha sonra dev bir varlık haline gelen Pangu’nun doğumundan sonra yeryüzü ve gökyüzünün yaratıldığına ve o yok olduktan evrenin oluştuğu, sonra bedenindeki parazitlerin insanları var ettiği anlatılmaktadır. İnsanların yaratılışına ilişkin çeşitli inançların mevcut olduğu görülmektedir ancak en yaygın olarak görülen, insanın, Tanrıça Nuwa tarafından yaratılması mitosunu karşımıza çıkarmaktadır.

“İnsanların tanrıların tükürüğünden yaratıldığını, bazılarında bitkilerden ya da hayvanlardan dönüştüklerini söylerler. Daha yaygın olanı, Ana Tanrıça Nuwa’nın insanları kilden şekillendirdiğini anlatan mittir. Bazılarınca, şekillendirme süreci, Nuwa’nın kuvvetini kurutmuş ve üst sınıfları şekillendirdikten sonra çamurun içinde bir ip sürükleyip sallayınca ipten akan damlalar da sırdan insanları oluşturmuştur.”(Leeming 2017, s 226)

Antik Çin Mitolojisinde ölümden sonraki dünyada da, var olan krallar ve imparatorların hükümünün devam edeceğine inanılmakta idi ve bu hükümdarlar defin ayinlerinde asya kültürlerinde sıklıkla rastlanmakta olan eşyaları ile gömülme ritüelleri görülmektedir. Ma- Mien yer altı dünyasının koruyucusu olarak kabul edilmektedir.

Çin mitolojisinin tarihsel geçmişinin derinliği, ve çok kültürlü yapısı nedeniyle çok sayıda kahramanlık mitosunu da içinde barındırmaktadır. Ancak Çin kültüründe ki bu anlatılarda insan kahramanlardan çok tanrılardan ya da daha sonradan tanrısal bir karakter yüklenmiş figürlerden bahsedildiği görülmektedir. Bu mitosların bir kısmında bu insanüstü karakterlerin yerine getirdiği zorlu işler tasvir edilmektedir. Diğer bir kısmında ise mitosta yer alan kahramanlar savaşımlardan çok toplumlara yön vermeleri ve onların gelişimlerine katkıları ile anlatılmaktadır. Leeming çin mitolojisindeki kahraman tasvirleri için şöyle demektedir; Çin mitolojisinde tanrıları kahramanlardan ayırmak zordur. Halka uygar yaşamın belli yöntemlerini öğreten kültür kahramanları vardır: Ling Len müziği, Cangjie yazıyı, Shennong tarımı bulmuştur (Leeming 2017, s 226). Bunlara örnek olarak, Antik Çin’in bir kralı olarak ve doğaüstü bir şekilde tasvir

edilmekte olan Fuxi, hava durumları hakkında, ikili ilişkilerde ve hayvan yetiştirme öğretileri ile anlatılmaktadır. Diğer bir kültür kahramanı olan Qi yine bu tür prestij mitosuna örnek kahramanlardan biri olarak betimlenmektedir. Birçok kültür mitosunda yer alan ortak felaket tufan mitosu Çin mitolojisinde de yer almaktadır. Qi bu büyük tufan zamanında gösterdiği büyük mücadele ile anlatılmaktadır.

Orta Asya Mitosları büyük bir coğrafyayı kapsadıkları için bir takım farklı inanç sistemleri ve mitolojik öğeler karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak kabul gören mitoslara göre, diğer mitolojilerde karşımıza çıkan üç bölümlü dünya inancıdır. Yer altı, orta ve Üst dünyalar olmak üzere ayrılan bu üç dünya Yaşam Ağacında bulunmaktadır ve Ana Tanrıçanın bu kökte yaşamakta olduğu inancı görülmektedir. Bunun yanı sıra Gökyüzünde yaşayan ve yöneten tanrı Ülgen bulunmaktadır ve insanların yaratıcısı olarak kabul edilmektedir.

“Tanrı Ülgen, etleri için toprağı, kemikleri için taşı kullanarak ilk olarak erkeğı sonra da onun kaburga kemiğinden kadını yaratır. Onlara ruh verebilecek birini aramak üzere bulunduğu yeri terk eder... Şeytan, bir kamış boruyu anüsten sokarak uyumakta olan çiftin içine ruh üfler. Ülgen geri düşünce, insanları yalnız görünce, yeni bir insan yaratıp yaratmadığından şüphelenir. Böylece düşünürken bir kurbağa ortaya çıkar ve bu mahluklar için (kötü ruha sahip olmalarından dolayı) kendisini sorumlu hissetmemesini, onlara yaşamak ve ölmek hususunda karar hakkı tanınmasını söyler. Bunun üzerine Ülgen onlara yaşama izni verir.”(Çoruhlu, 2011, s 128)

Türk ve Orta Asya mitolojilerinde öteki dünya inancının yer altında değil gökyüzünde olduğuna inanılmakta idi. Öldükten sonra ruhların bu dünyaya genellikle bir kuş olarak ulaşılacağı inancı kabul görmektedir. Çin mitolojisinde bahsi geçen Antik Asya kültürünün ortak yapısı olan ölümden sonra eşyaları ve silahları ile öteki hayatta yaşamın devam inancı eski Türk mitoslarında da görülmektedir. Şamanlar bu coğrafya mitoslarının olmazsa olmazı olarak görülmektedir. Diğer mitolojilerdeki tanrı- insan bağına sağlayan figürlerden farklı ve inanç sistemlerinde daha önemli bir yere sahiptirler. Tanrıların yeryüzü ile iletişimi sağlamalarının yanı sıra insanların gündelik yaşamlarını idame ettirmelerinden doğal olaylara kadar, gerçekleşmesi istenenleri ritüeller eşliğinde yaptıkları anlatılmaktadır. Öteki dünya ile sadece aracı değil oraya seyahat eden varlıklar olarak inanılmaktadırlar. Leeming şamanların yeraltı dünyasındaki ataları tarafından göreve çağrıldıklarını ve yer altı dünyasına girebildiklerini ancak bunu yaparken şekil değiştirme güçlerinden yararlandıklarını söylemektedir.(Leeming, 2017, s 244)

Kahraman mitosları, Orta Asya Mitolojisinde çoğunlukla tarihte yaşamış olan büyük kralların yüceltilmesi ve hatta kutsallaştırılmış olan anlatılarının meydana getirdiği görülmektedir. Türk mitolojisinde Oğuz Boyunun hikayelerini anlatan Dede Korkut anlatılarında da bu mitos türü örneklerine sıklıkla rastlandığı görülmektedir. Dünyayı bir dönem kasıp kavuran Moğol istilasının başındaki Cengiz Han'ın, ilahi hayvanların beraberliğinden doğduğunun anlatıldığı mitos, bu kutsallaştırmaya örnek oluşturmaktadır.

“Orta Asya kahramanları, çoğunlukla ilahlaştırılmış tarihsel figürlerdir. Moğol fatihi Cengiz Han'ın Mavi Kurt (Börteçene) ve Beyaz Dişi Geyik (Koa Maral) adlı ruhların birlikte olması sonucu doğduğu söylenir.”(Leeming, 2017, s 247)

Kuzey Amerika Mitolojileri, coğrafya itibariyle, çok sayıda farklı kabile kültürü olmasından dolayı, bununla paralel sayıda farklı bir çok mitolojiyi de bu coğrafyada görmek mümkündür. Bu kadar farklı kabile kültürüne rağmen, çoğunluğa bakılarak ortak bir Yerli Amerikan Mitolojisinden bahsedilebilmektedir. Bunu Leeming; Yerli halkların Paleolitik Çağda Bering Boğazından geçerek kıtaya gelmeden önce sine dayanan Orta Asya inancını taşımış olmalarına, aralarından temaslar kurmalarına ve en nihayetinde tüm insanlık gibi onların da aynı endişelere ve değerlere sahip olmalarından ötürü olduğu şeklinde söylemektedir.(Leeming 2017, s 290)

“Amerika Yerlileri' nin yaratılış mitleri, Kuzey Amerika' da yaşamış kabilelerin sayısı kadar çeşitlidir. Avrupalılar 1942'de geldiğinde, bugünün ABD'sinde, 500'den fazla sayıda farklı kabile halinde on milyon, hatta belki daha fazla kişi yaşıyordu. Bu sayılar doğrultusunda, Düşünce sistemlerinin kıta boyunca ne kadar çeşitlilik gösterebileceğini tahmin etmek zor değildir” (Daniels 2017, s 86)

Yaratılış mitlerindeki bu çeşitliliğe rağmen yine de genel bir yaratılış mitosuna karşımıza çıkmaktadır. Bu mitoslarda ortak olan “Büyük Ruh” olarak da tasvir edilen Wakan Tanka olarak anlatılmaktadır. Yunan, Mısır, Sümer ve Nors Mitolojisinde ki gibi bir Tanrı aile yapısından söz edilememektedir. Wakan Tanka'nın boşlukta mevcut olduğu ve Tanrı İnyan' ın var olan ilk varlık olduğu söylenmektedir. Daha sonra yeryüzü tanrıçası Maka, Çerokei kültüründe Ana Tanrıça Örumcek Kadın, gökyüzü tanrısı Skan, güneş tanrısı Wi' nin yaratıldığı anlatılmaktadır.

Navajo inancına göre, Yeraltı Dünyası, Tanrıça toprak ananın rahmi olarak tasvir edilmektedir. Yaratılış mitosuna da, yeraltı dünyasından çıkış ile anlatılmaktadır. Bu mitoslarda yaratılışa ve bunun gerçekleşmesi için yapılan ritüellerden de söz edilmektedir.

“Bir dünyadan bir sonrakine çıkış eylemi, bir çeşit doğum ve evrim sürecidir. Bu doğum süreci, psikolojik açıdan insanın daha çok bilinç kazanmaya ve kendini gerçekleştirmeye duyduğu özlemi simgeler. Yeryüzüne çıkışa inananların, yaratılış öyküsünde aşağı seviyedeki bir durumdan üst seviyede bir duruma ilerlemeyi yansıtan türden yeni bir başlangıcın ihtimalini gösteren törenleri, özellikle iyileştirme törenleri vardır.”(Leeming 2017, s 304)

Kuzey Amerika Yerli mitolojilerinde de Orta Asya kültüründe olan şaman kültürü benzeri bir inanış görülmektedir. Orta Asya mitolojisinde de şamanlar kılık değiştirebilmekte ve bazen kötü karakterli olanları düzenbazlar olarak söylenmektedir. Amerika mitoslarında da bu düzenbazlar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu düzenbazlar, ait oldukları toplumlara Çin mitoslarında olan kültür kahramanları gibi kültürel anlamda gelişmeleri için yol gösterici olarak da tasvir edilmektedir. Kızılderili mitlerinde kutsal ruhlar olarak kabul edilen tanrısal karakterler ve yaşadığı toplumu felaketten kurtarmak için ve halkını huzura kavuşturmak için fedakarlıklarda bulunan insan karakterlerde sıklıkla anlatılmaktadır. Halkının çektiği sefaletten dolayı onları beslemek için kalbini toprağa gömen kutsal tanrıça Mısır Ana mitosuna, öteki dünyaya gidip gelen ve ailesini arayan Su Kabı Çocuk miti ve Rüzgar Emen adlı canavarı öldürmesini ve insanları serbest kılışının anlatıldığı Kutoyis mitosuna kahramanlık mitoslarına örnek teşkil etmektedirler.

Klasik Yunan Mitolojisi hakkında ilk ve detaylı anlatıları kendisinin öncülü olan Arkaik Yunan Mitolojisi kaynaklarında rastlanmaktadır. Klasik Yunanda da başlangıç olarak görülen yaratılış mitosuna için en önemli kaynak Homeros'tan daha önce yaşamış olan ve aynı onun gibi Yunan karanlık çağına ışık tutan bir şair olan Hesiodos'un "Tanrıların Doğuşu (Teogoni)" kabul edilmektedir. Yaratılış mitosuna göre, her şey Kaosun meydana gelmesiyle başladığı ve bu hiçlikten ilk yüce varlık olan, yeryüzü Ana Tanrıça Gaia'nın ortaya çıktığı anlatılmaktadır. Gaia'nın meydana getirdiği gökyüzü Uranos ile beraber olması sonucunda, içlerinde Kronos'un da bulunduğu titanları doğurduğu söylenmektedir. Uranosu acımasız bir şekilde bu ilk nesil tanrı çocuklarına şiddet uygulaması ve onları Ana Tanrıça Gaiya'ya tekrar göndermesinin Ana Tanrıça tarafından huzursuzlukla karşılandığı anlatılmaktadır. Daha sonra Kronos'un Uranos'un hükümdarlığına annesinin yardımıyla son verdiği ve kız kardeşi Rhea ile evlendiği ancak babasının çocuklarına karşı sergilediği tavrı taşıdığı ve kendi evlatları olan ikinci nesil tanrılara uyguladığı anlatılmaktadır. Bu ikinci nesil tanrılardan olan Zeus'un da babasının hükmüne son verdiği ve kardeşlerini özgür bıraktığı söylenmektedir.

“Kronos, kendi çocukları doğduğunda onları yutuyordu. Annesi gibi Rhea da kocasının kötü hareketlerine engel oldu. Gaia ile Uranos’un yardımıyla Zeus’u doğurup, annesi Yeryüzü’nün derinliklerindeki bir mağaraya sakladığı Girit’e uçtu. Kocaman bir taşı kundaklayıp, Kronos’a sahte bebeği verdi. Kronos onu hemen yuttu ve taşı kustuğu zaman Zeus, erkek ve kız kardeşlerini kurtarmaya geldi.”(Leeming, 2017, s 90)

Baş tanrı olan Zeus’un kardeşleri Poseidon denizlere, daha karanlık bir figür olan tasvir edilen kardeş Hades ise Yeraltı Dünyası’nı yönettikleri mitoslarda anlatılmaktadır. Karısı ve kız kardeşi olarak anlatılan tanrıça Hera yine bu baş tanrılar arasında kabul edilmektedir. Toprak tanrıçası Demeter ve genellikle düzenden sorumlu tanrıça Hestia ile birlikte bu altı tanrı figürü, Titanlardan sonra var olan tanrılar arasında birinci nesli oluşturdukları görülmektedir. İkinci nesil tanrılarda farklı özellik ve görevlerine göre şekillenmiş oldukları görülmektedir. Öne çıkan tanrılardan bazıları, Ares savaşın, Afrodit aşkın, Hephaistos tanrıların silahlarının, Athena zeka ve bilgeliğin, Apollo güneşin ve tıbbın, Artemis av ve doğumun, Hermes tanrıların habercisi ve ruhların refakatçisi, Dionysos ise tek ölen tanrı olarak anlatılmış olsa da sonradan tekrar doğarak yer yüzünde yaşamış ve şarap ve cinsellik tanrısı olarak mitoslarda tasvir edilmektedir.

İnsanların yaratılması ile ilgili olan mitoslar, yine Hesiodos’ un “İşler ve Günler” epik eserinde karşımıza çıkmaktadır. Hephaistosun kadın formunu, diğer birçok farklı kültürün mitolojisinde olduğu gibi yine kilden yarattığı söylenmektedir. Titan olan Prometheus’ un ateşi tanrılardan çalarak insanlara vermesi ile insanlık çağının gelişmeye başladığı da söylenmektedir. Daha sonraki süreçte insanların yaşadığı çağın beş döneme ayrıldığı yine Hesiodos tarafından aktarılmaktadır. Leeming, Dünya Mitolojisi adlı kitabında Hesiodos’ un bu beş çağı nasıl anlattığını şu şekilde aktarmaktadır;

“Tanrılardan Kronos’ un zamanında dünyada Altın Çağı, uzun yaşam ve huzur dönemi hüküm sürmüştür. Bunu, bir miktar acı, savaşlar ve tanrıların ihmalinin bulunduğu Gümüş Çağı izlemiştir. Sonra savaşla geçen Bronz çağı gelmiş, onu da Truva’daki gibi soylu savaşların olduğu Kahramanlık Çağı takip etmiştir. Savaşlarda ölen kahramanlar, bir tür cennet olan Kutsanmışlar Adası’na giderlerdi. Hesiodos’un yaşadığı zaman, çalışma ve acı dönemi olan Demir Çağı idi.”(Leeming 2017, s 93)

Klasik Yunan ve Roma Mitolojisinde öteki dünya yani yer altı dünyası üç büyük tanrıdan biri olan Hades tarafından yönetildiği düşünülmektedir. Nors Mitolojisinde olduğu gibi bu ruhlar diyarı üç bölümü ayrılmaktadır. Hades’e varan ruhlar yargılanmalarının ardından iyi ruhların gönderildiği ve yaşamlarını devam ettirdiğine

inanılan Elysium Çayırına gitmektedir. Kötü ve tanrılara karşı gelmiş ruhlar ise cezalandırıldıkları Tartarus'a, ruhların iyi-kötü dengesi eşit olanlarının ise Asphodel Çayır'ına gönderildikleri inancı mevcuttur. Yer altı dünyasını Can şu şekilde aktarmaktadır;

“Mütemadiyen vahşi bir kuzey yeli ile dövülen bu sıkıcı ve kederle çayırılığın sonunda üç yol birleşirdi... Bu üç yolun birleştiği yere “Hakikat Meydanı” derlerdi. Orada insanların kalplerinden geçenleri bile sezen, hafızası hiçbir şeyi unutmayan, her şeyi anlayan ve gözünden hiçbir şey kurtulmayan tanrı Hades'in muhteşem tahtı önünde ruhlar yargılanırdı.”(Can, 2016, s 173)

Roma mitolojisinde görülen inanç ve ritüeller Yunan Mitolojisi ile neredeyse aynıdır fakat bazı isim değişiklikleri görülmektedir. Örnek olarak, bu bölümde bahsi geçen tanrı Hades, Plüton ismi ile anılmaktadır.

Antik ve Klasik Yunan Mitolojisinde birçok tanrı figürü bulunduğu gibi sayıca çok fazla yarı- tanrı, ya da tanrı kanı taşımasalar bile cesaretleriyle ön plana çıkmış olan kahraman figürlerinin yer aldığı mitoslar bulunmaktadır. Homeros' un İlyada ve Oddysei' de ki anlatılarına ek olarak, Antik döneme damgasını vurmuş olan ve yarı tanrı olarak tasvir edilen Thesus, Herakles ve Perseus gerçekleştirdikleri olağanüstü olaylar, ve gösterdikleri cesaretle içinde yaşadıkları döneme örnek teşkil etmiş karakterler olarak anlatılmaktadır. Leeming bu karakterlerin özelliklerini, Joseph Campel' in The Hero with Thousand Faces adlı eserinden alıntı yaparak açıklamaktadır;

“Hepside mucizevi bir hamileliğin ürünleridir, 22tanrının oğullarıdır”, babaları tanrılardır. Çoğu kültün kahramanları gibi, her biri çocukken onları saf dışı bırakmak isteyen statüko sahibi insanlar tarafından tehdit edilmişlerdir. Her biri, canavarların öldürülmesini de içeren zorlu arayışlara girmişler ve hepsi de Yeraltı Dünyası'na inip geri dönmüşlerdir.”(Leeming 2017, s 109)

Homer in iki önemli eseri İlyada ve Oddysei de bahsedilmekte olan kahramanlar direk olarak baş tanrılarının soyundan gelmeseler de, yarı tanrı Akhileus, , Miken- Yunan uygarlığı adına savaşa katılmış olan ve olağanüstü güçlü bir karakter olarak tasvir edilen Aias, cesareti ve azmi ile ön plana çıkan Patroklos, hırsı ve fetih gücü ile tasvir edilen kral Agamemnon, intikam ve geçmişten günümüze eril gücün itaatsizliğe karşı gösterdiği ve intikam duygusu ile ön plana çıkan Menelaos ve Oddysei mitosuna konu olan zekası ve askeri yetenekleri ile ön plana çıkan kral Odysseus, Truvalılar için karakteri ve cesareti ile önemli bir figür teşkil etmekte olan Hektor, uzun soluklu

savaşın başlamasına neden olan Paris bu kahraman figürler olarak anlatılmaktadır. Dokuz yıl sürdüğü anlatılan bu uzun soluklu savaş iki tarafından bir birine üstünlük sağlayamaması ile sonuçlanmak üzere iken kral Odysseus'un zekası ile tasarladığı ve Miken askerlerinin bir kısmının saklanabileceği devasa bir tahta at yapmaları ve sanki bunun tanrıların bir lütfu gibi Truvalılara göndermesi ve bu atın Truvalılar tarafından zaferlerinin sonucunda gelen bir hediye olarak algılanması ile gelen yıkım İlyada mitosunun konusunu oluşturmaktadır.

Truva mitinde, Truvalılar için yıkımı getiren At figürü, nasıl ki Miken uygarlıklarından daha önce yaşamış olan kral Minosa tanrılar tarafından Ak Boğa gönderilmiş ise bu seferde bir lütuf olarak algılanmasına neden olduğu sonucu yadsınmamaktadır. Hayvanlar, farklı medeniyetlerin mitoslarında olduğu gibi Antik Yunan mitoslarında da tanrıların bir alameti ya da hediyesi olarak karşımıza çıkmakta ve bu anlatılar için önemli birer figür teşkil ettikleri görülmektedir.

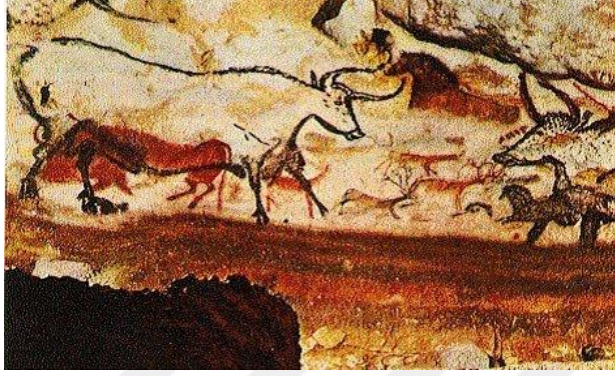
1.2. Mitolojide Hayvan Figürleri

Dünyanın Farklı coğrafyalarında kimi zaman benzer kimi zaman farklılıklar gösteren çeşitli mitler görülmektedir. Daha önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere bu mitoslar, ortaya çıktıkları toplumların bir nevi kendilerini tanımladıkları ve gelecek toplumlara bir nevi kültürlerinin ve medeniyetlerinin ne kadar ulvi olduğunu aktarma çabası, bıraktıkları bir miras olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu miras ki, var olduğu toplumu çoğu zaman ihtişamıyla yücelterek onu diğer toplumlardan farklı bir noktaya taşımaktadır. Bunu yaparken de tanrılardan, yaratıklardan ya da farklı sıradışı güçler yüklenmiş hayvanlardan yararlanılmış olduğu görülmektedir.

Farklı coğrafyalarda hüküm sürmüş, farklı dönemlerde yaşamış bile olsa dünya üzerinde görülen halk sanatlarında mitolojik hikayelerde şaşırtıcı benzerlikler görülmektedir. Figürler, olay örgüleri, isimler değişse de farklı kültürlere ait toplum inanışlarında bu tarz benzerliklerin olması doğal karşılanmaktadır.

Tasvirleri nedeniyle ilk mitoslar olarak kabul edilen Paleolitik döneme ait olan duvar resimleri, hayvan figürlerinin başlangıçtan itibaren mitlerin bir parçası olduğunu göstermektedir. İnsanın hayatta kalma mücadelesinin ve korkusunun ana teması olan bu hayvanlar, av sahnelerindeki dev yaratıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ana

öğünlerini teşkil etmeyen bu dev hayvanların avlanması, insanın kazanmaya başladığı ya da arzu ettiği bu mücadele, yaşam alanı olan mağaraların duvarlarında tasvir edilmektedir. Genellikle bu hayvanlar olduklarından çok daha büyük insanlar ise bu hayvanlara kıyasla çok daha küçük betimlenmektedirler.

Resim 2. Lascaux Mağarasında Boğalar Salonu, Fransa.
(<http://images.ykykultur.com.tr/upload/image/2a-7597.jpg>)

Resim 3. Çatalhöyük evinden insan hayvan mücadelesi.(Gezgin, 2011, s 30)

İki boyutlu bu tasvirlerin yanı sıra insanlık tarihi için çok büyük önem arz eden ancak henüz kazı işlemleri tamamlanmadığı için veri bakımından yetersiz olan Göbeklitepe, "T" şeklinde kesilmiş kireç taşları üzerine hayvan figürleri işlenmiş oval mimarisi ile günümüz bulgularına göre ilk tapınak olarak kabul edilmektedir. İlk ibadet hanelerin yerleşik yaşama geçilen evre Neolitik Çağ da gereksinimler sonucunda oraya çıktığı düşünülmekteydi ama, Göbeklitepe'de ki bu tapınağın M.Ö 11.000 yıl öncesine Paleolitik Çağda yani ilk duvar resimlerini yapan, avcı-toplayıcı insan grupları tarafından inşa edildiği saptanmıştır. Olgunlu bu tezi Klaus Schmidten alıntı yaparak açıklamaktadır.

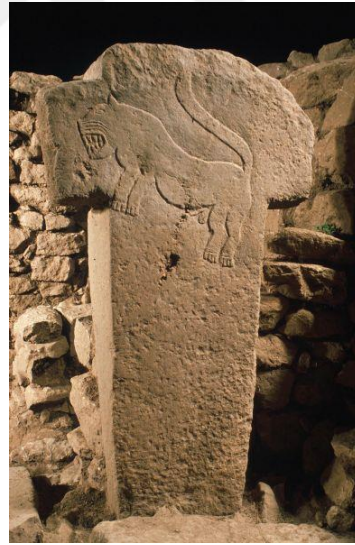
"Kazı alanında elde edilen verilerden çıkan kesin sonuç, bölgenin salt inançsal bir mimari olduğudur. Yani Dünya'nın bilinen en eski tapınağıdır... Avcı-toplayıcı

grupların dinsel törenlere katılmak üzere Göbeklitepe gibi yerlerde kısa süreli bir araya gelmeleri sonucunda tarım ve hayvancılık başladı. Akabinde de yerleşik hayatları için su kenarlarında konutlar inşa ettiler. Göbeklitepe'nin su olanaklarından oldukça uzak bir konumda olması ve hiç yerleşim yapılarına rastlanmaması, burasının sadece inanç bölgesi olduğunu gösterir” (Olgunlu, 2018, s 52)

Resim 4. Göbeklitepe Tapınağı

(<http://sanatkaravani.com/wp-content/uploads/2014/10/gobeklitepe-tapinagi-620x400.jpg>)

Resim 5. Göbeklitepe Tapınağı'nda bulunan boğa, tilki, turna kuşu ve leopar figürlü taşlar
(https://tepetelegrams.files.wordpress.com/2016/03/gc3b6bekli-tepe_fig-5.jpg?w=513&h=792;
<http://www.investsanliurfa.com/SayfaIn/800/NR5S42BC.jpg>)

Aynı döneme ait farklı coğrafyalarda bulunan duvar resimlerinde ki gibi hayvan figürleri burada da karşımıza çıkmaktadır. Duvar resimlerindeki hayvanlarla ortak, boğa ve domuz figürü, farklı olarak ise daha sonraki dünya mitolojilerinde karşımıza çıkan yılan, tilki, aslan, leopar, turna kuşu ve akbaba figürleri ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir.

Hayvanlar, kültürel anlatılar bütünü olan mitosların en öne çıkan karakterleridir. Bu anlatılarda, farklı formlara dönüşen hayvanlardan, ateş püskürtenine ya da önemli insan karakterlere yol gösteren, yardım eden hayvan figürlerine daha da önemlisi büyük soyların babası olarak karşımıza çıkabilmektedirler.

Hayvanların mitolojik efsanelerde ki yeri yadsınamaz. Kurban edilerek Tanrılara sunulmalarının yanı sıra, hayvan figürleri, mite konu olan karakterle birleştirilerek, ya da direk bir tanrısal hayvana karşı efsanevi savaşçıların mücadeleleri şeklinde de tasvir edilmiştir. Gezgin; ilk uygarlıkların da yaptığı duvar resimleri (Gezgin'e göre ilk mitoslar) ile daha sonraki medeniyetlerin yarattığı mitosların bu konuda ortak noktasının hayvan figürleri olduğunu savunmaktadır ve Sümer Mitolojisinin en önemli mitosu olan Gılgamış destanından bir örnekle açıklamaktadır; Tanrıça İnanna'nın Gılgamış ve Enkidu'nun üzerine saldırdığı Gökboğası'yla başlar. Ortada bir boğa ve önünde ve arkasında ona saldıran ellerinde kılıç tutan iki insan tam da mağaraların duvarlarına yansıyan resimlerin dile gelmiş halleridir (Gezgin, 2011, s.31).

Resim 6. Gılgamış ve Enkidu'nun Gökboğasını öldürme sahnesi

(<http://1.bp.blogspot.com/-wBaeG54JbWU/U2Y1MFZI4TI/AAAAAAAAAEfE/nXOFUSnAvA4/s1600/g%25C4%25B1lgam%25C4%25B1%25C5%259F%25C5%259F+enkid%25C3%25BC+ve+balta.jpg>;
http://www.toplumdusmani.net/sozluk_resim/pics/3608/1324557619_71b82f917a603129caa36ace7ce02cc1_771663111.jpg)

Mitlerde görülen yaratıklar, genellikle farklı hayvanların ya da yarı hayvan yarı insan olan melez varlıklar olarak tasvir edilmektedir. Bu yaratıklar ya varoluş mitoslarındaki gibi evrenin ortaya çıkışından beri bu şekilde yaratılmış ya yaratıcı tanrıların diğer bir formları, ya da sonradan bu yaratan varlıklar tarafından meydana getirilmiş ve genellikle savaşçı figürler olarak görülmektedir.

Kimi toplumlar varoluşlarını bir hayvana bağlamış ya da var olmalarına vesile olmasıyla ilişkilendirmiş ve köken yani orijin mitlerinde bu şekilde aktarmaktadırlar. Hayvanların,

Orijin Mitoslarının büyük bir kısmını meydana getirdiği görülmektedir. Köken miti hayvana bağlanan mitosların çoğunda kurtuluş, saklanma ya da tanrı tarafından verilen bir eziyet, ceza sonucu karşımıza çıkmaktadır. Türk mitolojisinden bir örnek ile açıklayacak olursak, en eski bozkurt efsanelerinden birinde Türk ırkı yok olma eşiğine gelmiştir ve kalan iki Türk çocuğu dişi bir bozkurt tarafından bulunur, emzirilir ve büyütülmüştür. Daha sonra kurdun bu çocuklardan birinden hamile kaldığı ve gelecekte hükmedecek on kağan doğurduğu söylenmektedir. Benzer bir anlatı Roma mitolojisinde Roma şehrini kuracak olan hükümdarların yine bir dişi kurt tarafından emzirilmesi ve büyütülmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 7. Capitoline Kurdu, Romulus ve Remus
([https://ka-perseus-](https://ka-perseus-images.s3.amazonaws.com/cf0748633c29bae30fe2319feb42f4ff8f06e21e.jpg)

[images.s3.amazonaws.com/cf0748633c29bae30fe2319feb42f4ff8f06e21e.jpg](https://ka-perseus-images.s3.amazonaws.com/cf0748633c29bae30fe2319feb42f4ff8f06e21e.jpg))

Hayvan figürleri bakımından en zen mitolojilerden biri Mısır mitolojisidir. Tanrılar, kutsal mekanlar olarak kabul edilen piramit duvarlarında, antik saray kalıntılarında ya da günümüze ulaşmış olan papirüs kağıtlarında çoğunlukla yarı hayvan yarı insan tasvirler olarak karşımıza çıkmaktadır. Üç büyük tanrı olarak kabul edilen güneş ve yaratıcı tanrı olan Ra başında güneş sembolü olan şahin başlı insan vücutlu, İsis kanatları olan bir kadın, Set ise tam olarak tanımlanabilmiş olmasa da çakala benzeyen hayvan başlı ve insan vücutlu bir tanrı olarak tasvir edilmektedir.

Resim 8. Sırasıyla Ra, Horus ve Anubis Tasvirleri

(<http://theancientegypt.org/wp-content/uploads/2011/04/ancient-egyptian-sun-god-ra.gif>;
<https://fwmail.net/genel-kultur/antik-misir-tanrilari>; <https://fwmail.net/genel-kultur/antik-misir-tanrilari>)

Baş tanrıların yanı sıra farklı görevleri ya da yaratı özellikleri olan tanrılar yine benzer şekilde hayvan formları ile melez halde vücut bulmaktadır. Göğün tanrısı olarak kabul edilen Horus, yine şahin başlı bir tanrı olarak tasvir edilmektedir. Yer altı tanrısı ve mezar koruyucusu olarak kabul edilen Anubis, altın başlı çakal (kimi kaynaklara göre köpek) ve yarı insan, melez tanrı olarak anlatılmaktadır. Beydiz, köpek formunun önemine dikkat çekerek, Anubis'in ve Thot'un bir köpek ya da doğan başı ile tasvir edildiğini, Sinofesal yani köpek kafalı maymununda Mısır için önem arz ettiği söylemektedir. (Beydiz, 2016, s 227). Tanrıların yeryüzünde vücut bulmuş hali olarak kabul edilen Firavunlarda ölümlerinin ardından piramitlerin yakınında aslan vücutlu insan başlı Sfenksler ile tasvir edilmişler ancak Mısır'daki Büyük Sfenks ile ilgili hala net bir görüş mevcut bulunmamaktadır.

"Bu sfenks, hepsi de aslan vücuduna ve başka bir yaratığın, bazen de kralın kendisinin kafasına sahip olan Antik Mısır' da ki birçok sfenksten biridir. Büyük Sfenks'in neyi temsil ettiğinden kimse emin değildir. Fakat aslan, Yakınoğuş'ta geleneksel olarak, güneşi ve güneş tanrılarını çağrıştırdığından, aslan vücudu ile insan kafasının, güneş tanrısı ile "oğlu" firavunu simgelemesi olmalıdır." (Leeming, 2017, s 58)

Öteki Dünyaya geçmek için gelen ruhların, İbis başlı tanrı Thoth tarafından yargılandığına ve yargılamadan geçemeyen kötü ruhların ise diğer kültür mitolojilerinde de benzerleri görülen bazen bir köpek, bazen de vücudunun ön tarafı aslan, arka tarafı su aygırı ve kafası timsah olan Ammit tarafından bu ruhların yenildiği tasvir edilmektedir. Sonradan yaratılış mitleriyle ilişkilendirildiği düşünülen, Nil deltasının verimliliğinden sorumlu ve koç başlı tanrı olarak tasvir edilen tanrı Khnum yine bu

hayvan figürünün kullanıldığı mitolojik karakterlere örnek oluşturmaktadır. Khnum'un diğer mısır tanrılarında ayrılan bir özelliğini Hart, Mısır Mitleri adlı kitabında, insan bedeninin çömlekçi çarkında şekillendirildiğinin düşünülmesi olarak ifade etmektedir. (Hart, 2017, s 39).

Resim 9. Solda Tanrı Thoth ortada Ammit ve sağ resimde Tanrı Khnum tasvirleri
(http://www.religiouscounterfeits.org/Thoth_Glossary.bmp;
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ab/Ammit_BD.jpg; <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS7wZaKSPZ-Fba7PsPacJerY1PT-9v94UASstCDf113sPOmALdl>)

Hayvan figürleri farklı coğrafyalara ait kültürlerin mitoslarında olduğu gibi İskandinav mitoslarında da görülmektedir. Daha önce yaratılış mitinde bahsedilen ve tanrı Buri'nin ortaya çıkmasını sağlayan İnek Audum, yaratıcı kutsal hayvan olarak kabul edilmektedir. Nors mitolojisinde yer alan dev hayvanlar genellikle Tanrı Loki' nin çocukları olarak karşımıza çıkmaktadır. Loki'nin çocuğu olan ve dünyanın yaratılışından sonra onu çevreleyen dünya yılanı Jormungand, ejderhayı andıran başlı dev bir yılan olarak tasvir edilmektedir. Bu dev yılanın yok oluş miti olan Ragnarok ta ki yıkıcı gücü ve tanrı Thor ile mücadelesi şu şekilde anlatılmaktadır;

“Loki'nin berbat oğlu, dünya yılanı Jormungand'ın azdırdığı denizler kıyılara akacak... Fenrir (**bknz. resim 10**), Asgar ile Midgard'ı parçalayacak ve Jormungand tüm yaratılışız ehirleyecek... Odin, kılıcı Gungnir'i savurup, Fenrir'e meydan okuyacak ve Thor Jormungand'a saldırıp onu öldürecek fakat o da yılanın zehriyle ölecek.”(Leeming, 2017, s 192)

Resim 10. Solda Thor ve Jormungand, sağda Kurt Fenrir ve Tanrı Tyr tasvirleri
 (http://1.bp.blogspot.com/-cnXPs5auKAY/UabO-DKzvDI/AAAAAAAAACqY/H8kulvcxyqc/s1600/Thor+and+the+Midgard+Serpent+Karl+Ehrenberg+Norse+mythology+myth+myths+god+gods+thunder+lightning+snake+hammer.jpg;
 https://2.bp.blogspot.com/-
 aqJLMCoHJ8/WQdpjYau8bl/AAAAAAAAHww/N9Y2iPWQGeot2bE17IBnpmMIJ_esfFdxgCLcB/s1600/tyr-fenrir-norse-mythology-illustration-picture-john-bauer-1-500x270.jpg)

Yukarıda bahsedilen, diğer önemli bir figür olarak görülen, hileci tanrı Loki ve eşi dev Angrboda'dan doğan ve dev bir kurt olarak anlatılan Fenrir ve dünya yılan Jormungand kardeş olarak betimlenmektedir. Yer altı dünyası tanrıça Hel de kurt Fenrir'in kardeşi ve aynı zamanda sahibesi olarak kabul edilmektedir. Fenrir' in tanrıların babası olarak kabul edilen Odini öldürmesi, tanrılar diyarı Asgard ve insanların dünyası Midgard'ı yok etmesi de yine Ragnarok mitosunda görülmektedir.

Resim 11. Manzum Edda' nın 1908 baskısındaki bu resimde Odin, sekiz bacaklı atı Slepnir' e binip, Hel' e gider (Leeming, 2017, s 189)

Bazen bir köpek bazen de bir kurt olarak tasvir edilen ve cehennemini yani Hel'in koruyucusu olarak kabul edilen Köpek Garm'ın Mısır mitolojisindeki Ammit ile benzerlik taşıdığı görülmektedir. Mitoslar da sıklıkla rastlanan kuzgunlar tanrı Odin' in habercileri olarak kabul edilmektedir ve **Resim 11** de görülen ve sekiz bacaklı olarak tasvir edilen atı Slepnir yine Nors mitlerinde görülen hayvan figürlerine örnek teşkil etmektedir.

Doğu Asya Mitolojilerinden olan Çin Mitoslarında, yilandan türemiş bir yaratık olarak tasvir edilen Ejderha figürü sıkça görülmektedir. Büyük Tufan Mitosunda, efsanenin büyük kahramanı Yu, topraklarındaki tufanın etkisinin, sel sularını göndermek için, Yinglong adlı ejderhaya bindiği ve bu canavarın geçtiği yerlerde açtığı dev kanallar sayesinde suyu denize geri göndermesi anlatılmaktadır. Çin mitoslarında ve genel olarak Asya mitoslarında diğer mitolojilerin aksine ejderhalar genellikle iyi ve kutsal olarak tasvir edilmektedirler. Mitoslarda yer alan bazı büyük kahramanların ejderha ile betimlendikleri görülmektedir.

“Çin’de ejderhalar özellikle suyla, tanrısallıkla ve kahramanlarla ilgilidir. Uçabilirler, nefesleri bulut oluşturabilir. Birçok tanrısallık figür ve kahraman (özellikle Fuxi ve Nuwa, bazen de Z ve Huang Di dahil) insan kafasına ve ejderha vücuduna sahiptir. Yinglong gibi ejderhalar kahramanlara yardım ederler. Bir efsanede, vücuduyla evreni yaratan ejderha Zhulong’ dur.(Lemming, 2017, s 230)”

Resim 12. Fuxi ve Nuwa Ejderha gövdeli tasvirleri
(http://www.absolutechinatours.com/UploadFiles/ImageBase/zhanshi_linzhan__20120719_han_haizhenyi_3.jpg)

Beyaz Yılan Kadın mitosunda, Bai She Zuan adlı beyaz yılanın sonsuz yaşamı arzulaması ve sonucunda büyülerle bir kadına dönüşmesi, yerel halktan bir erkeğe aşık olması, evlenmesi ve sonunda aslında bir yılan olduğunun anlaşılması üzerine, ahlaki yönlerden bir hayvanla bir insanın evliliğinin yanlışlığının önemi vurgulanmaktadır. Bu mitin var olduğu toplum için önemini ve Daniels şöyle ifade etmektedir;

“Hanhzhou'nun Batı Gölü'nde yaşayan bir yeşil bir de beyaz yılanın ruharını konu edinen Beyaz Yılan Kadın efsanesi yüzlerce yıldır anlatılır... Bu hikayenin çözümlemelerini okuduğunuz versiyona göre değişir, ancak bu uyarlamaların altında yatan fikir, toplumsal ahlakın bireysel arzulara karşı kazandığı zaferdir. Yılan ve genç adamın aşkı uygunsuz görülmüş ve bilge rahibin rızasına karşı geldikleri için çift cezalandırılmıştır. Bununla birlikte, çiftin uygun görülen davranışı mükafatlandırılmıştır.”(Daniels, 2017, s 68, 69)

Astroloji de mitolojinin bir parçası olarak kabul edilmektedir ve tarihçesi yazının bulunmasından çok önceye Mezopotamya uygarlıklarına dayanmaktadır. Çin astrolojisinde, dünya genelinde kabul görmüş olan Roma astrolojisinden farklı olarak her yıl farklı bir hayvan ve özelliği insan ile ilişkilendirilmek ve isimlendirilmek sureti ile on iki yıllık bir döngü halinde devam etmektedir. Bu hayvanlar, fare, öküz, kaplan, tavşan, ejderha, yılan, at, keçi, maymun, horoz, köpek ve domuz olarak sıralanmaktadır.

Yukarıda değinilmiş olan Çin astrolojisinde ki Maymun Yılı ile ilgili olan kahramanlık mitosunda, Maymun Kral Sun Wukong' un cennette işlediği suçlar yüzünden yeryüzüne gönderilmesi ve verilen görevleri bir Taoist rahip eşliğinde yerine getirmesi sonucu tekrar cennete dönebilme mücadelesi anlatılmaktadır. Bu mitos, hayvan olarak tasvir edilen kutsal savaşçıların anlatıldığı mitoslara ve Asya mitoslarında hayvan figürleri için de önemli bir örnek oluşturmaktadır. Maymun figürü Çin Mitolojisinde bir efsaneye göre Maymun Kral'dan başka insanoğlunun yaratılışının temelini de oluşturmaktadır.

“Güneydoğu Çin'deki Miao halkının anlattığı bir diğer efsaneden, dünyada insanlar var olmadan önce sadece bir mağarada yaşayan bir ejderhanın olduğunu öğreniriz. Bir gün maymunlar ejderha ile oynamaya geldiklerinde, onları nefesiyle insana dönüştürülmüştür.”(Leeming, 2017, s 230)

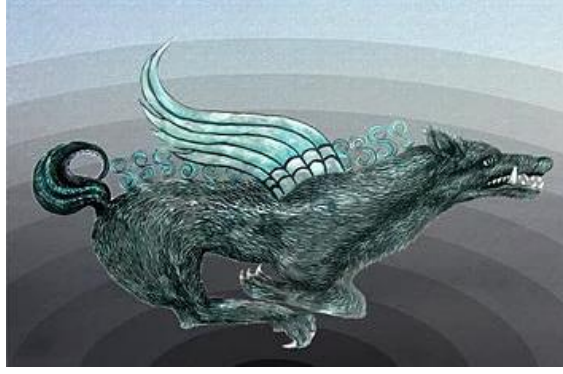
Resim 13. Maymun Kral Sun Wukong tasviri
(http://www.polska-azja.pl/wp-content/uploads/2016/03/01_7_MonkeyKing.jpg)

Doğu Asya'dan Orta Asya'ya gelindiğinde, bu coğrafyanın mitoslarında yine hayvan figürleri sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bunlar içerisinde en önemlilerinde biri de kurt figürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Eski Çin ve Göktürk yazıtlarında Kurt, tanrı ve ata rolleri üstlenmiş, sonradan devlet simgelerinde bu figür soyu temsilen kullanılmıştır. Çoruhlu bunu, kurt figürü ile zaman içinde gelişen hayvan-ata kavramı devlet, hanedanlık gibi öğelerin sembolü olmuş; yer ve gök öğeleriyle ilgili bir takım farklı manalar kazanmıştır, demektedir (Çoruhlu, 2011, s 166). Daha önce bahsedilmiş olan eski Bozkurt efsanesindeki Dişi Kurt ve iki Türk çocuğundan biri ile birlikteliği sonucu, gelecekte farklı hanedanlıklara hükmedecek beylerin doğması yani kutsal varlık olarak kabul edilen bir kurttan doğmaları Türk mitolojisinde hayvanın özellikle kurt figürünün önemini bir kez daha göstermektedir. Bir başka Göktürk efsanesi de Bu Bozkurt mitini şu şekilde aktarmaktadır;

“Düşmanlar tarafından tamamen yok edilen bir Hun topluluğundan kurtulan kolları ve bacakları kesik bir çocuğu dişi bir kurt bulmuş ve beslemiştir. Bu çocukla kurt daha sonra birleşmiştir. Düşman bu çocuğun varlığını duyunca gelerek onu da öldürür, ancak dişi kurt kaçarak canını kurtarır, her tarafı dağlarla çevrili bir mağaraya sığınır ve Göktürklerin ataları olan on oğlan çocuğu doğurmuştur.”(Beydiz, 2016, s 241)

Türk Yaratılış mitolojisinde yaratıcı tanrı olarak kabul edilen Gök Tanrı Ülgen'in beyaz bir kaza dönüştüğü, ilk insanları yaratmasından sonra da onlara rehberlik etmeleri için kutsal hayvanları gönderdiği anlatılmaktadır. Leeming bu hayvanları, dünyayı canlandırmak için gönderilmiş olan yüce ruhların kişileştirmeleri olarak söylemektedir. (Leeming, 2017, s 245) Orta Asya mitolojisinde yer alan bu yüce ruhların, kendilerine ait olan bölgeleri muhafaza etmekle yükümlü oldukları, bu ruhların bazen insan, bazen de hayvan formunda oldukları anlatılmaktadır. Türk ve Orta Asya mitoslarının önemli figürlerinden olan ve ruhlar ve tanrılar ile iletişime geçebile öteki dünyalara seyahat edebilen Şamanların da, bu kutsal ruhların soyundan geldikleri inancı görülmektedir. Leeming bu ruhlardan bazılarını ve Şamanlarla olan bağıını şu şekilde açıklamaktadır;

“Ruhlar insan ya da hayvan şekline girebilirler... Her evin, beslenmesi gereken ve karşılığında sürüleri koruyan bir Ateş Ana'sı vardır. Suyun Yüce Ruhu, suda yaşayan yaşlı bir adamdır. Tunguzlarda, ülkelerini gözetken Ana Ruhlar vardır. Diğer grupların Yeraltı Dünyası ile ilgili Yüce Ruhları bulunur. Bu tür ruhlar, şamanların o dünyaya yolculuk yapabilen doğrudan atalarıdır.” (Leeming, 2017, s 243)

Resim 14. Yüce Ruh “Gök Kurt” tasviri
(<http://istanbulturkeybook.com/wp-content/uploads/2016/11/g%C3%B6k-kurt.png>)

Toplum için kutsal bir birey olarak kabul edilen şamanların gerçekleştirdiği ritüeller ve ayinler sırasında kutsal kabul edilen hayvan formlarına dönüştüklerine inanılmaktadır. Bu şekil değiştirme ve hayvan formuna girebilme özelliği, daha şeytani varlıklar olan düzenbaz olarak isimlendirilen varlıklarda da yine Orta Asya mitoslarında karşımıza çıkmaktadır.

“Şamanlar, varlıklarının bu şekil değiştirme özelliğiyle düzenbazları andırırlar... Yaratılış mitlerinde, düzenbazlar yıkıcı, şeytansı bir rol oynarlar. Orta Asyalı düzenbaz, çoğunlukla yaratıcının akrabasıdır ve genellikle şüphe uyandıran bir yardımcı gibi davranır. Bu itibarla, düzenbaz, Afrika ve Amerika Yerlilerinde gördüğümüz ahlakdışı düzenbazların mitolojik açıdan yakın akrabasıdır.”(Leeming, 2017, s 244, 245)

Kuzey Amerika Yerli Mitolojisi de, kutsal ruhlar ve şaman kültürü bakımından Orta Asya Mitolojisi ile büyük benzerlikler göstermektedir. Yaratıcı tanrılar genellikle dişi olarak kabul edilmektedir. Kutsallar genellikle hayvanlar ile ya da yarı hayvan tasvirler betimlenmektedir. Yaratan olarak kabul edilmekte olan Yüce Ruh ve Ana Tanrıça Örümcek Kadın, yaratılış mitoslarında ağlarını dokuyarak yaşamı meydana getirmesi ve yaratılan insanlara hayatlarını idame ettirmeleri için bir yol gösteren olarak anlatılmaktadır. Kuzey Amerika Kabilelerinden olan Hopilerin anlatısına göre de Örümcek Kadın yaşamı var etmemiş ama insanlığa yol göstermiştir.

“Örümcek Kadın, genellikle yaratılış sürecinde, yaratılış her ne kadar Yüce Ruh başlatmış olsa da dokuyarak var eden baş faktördür. Bir Hopi miti, Güneş tanrısı Tawa'nın yaratılış başlattığını fakat insanlara yaratılış içinde yol göstermesi için Örümcek Kadını yolladığını anlatır. İnsanlara, dünyamıza girdikleri örümcek deliğinden çıkmak için yol gösteren Örümcek Kadın'dır.”(Leeming, 2017, s 294)

Beyaz Bufalo Kadın mitosu yine Kuzey Amerika Yerlileri için önemli mitoslardan biri olarak kabul görülmektedir. Bu mitosta, kıtlık zamanı iki genç avcının av sırasında

tanrıça Pteskawin yani Beyaz Bufalo Kadın ile karşılaşması ve bu iki gencin bağlı olduğu kabilenin, tanrıçanın isteği üzerine kendisine ziyafet hazırlanması ve karşılığında Yüce Ruh ve kabilelerin ayinleri için büyük önem arz eden ilk pipoyu vermesi anlatılmaktadır. Mitin sonunda Pteskawin'in, beyaz bir bufaloya dönüştüğü ve Kızılderili halkları için önemli bir besin kaynağı olan bufalonun kabile tarafından öldürüp yokluğa son verdiği anlatılmaktadır. Bu mitosun önemini Daniels; bu mitin birçok ögesi Amerika Yerlileri' nin kültürü için hala önem taşır... Piponun değişik anlam ve kullanımları, toplu barınaklar, Güneşin yörüngesini takip etmek ve bufalonun bir kaynak olarak tarihi önemi buna örnektir, şeklinde açıklamaktadır. (Daniels, 2017, s 97)

Orta Asya mitoslarında görülen ve yine düzenbazlar olarak adlandırılan figürler ya da benzerleri Kuzey Amerika mitoslarında da sıklıkla görülmektedir ve önemli mitolojik karakterler olarak görülmektedir. Çok sayıda kabileden oluştuğu için, genel olarak Kuzey Amerika Mitosları'nda da çok sayıda farklı düzenbaz karşımıza çıkmaktadır. Bu mitoslarda da düzenbazlar Orta Asya mitoslarında olduğu gibi farklı kılıklara girebilen ve yaratıcı hayvan figürler olarak tasvir edilmektedir.

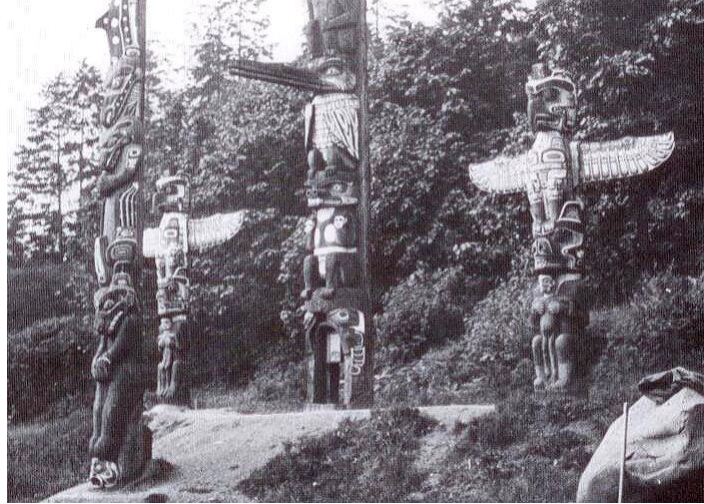
“Düzenbazlar şekil değiştiren varlıklardır ve çoğunlukla insandan ziyade hayvan biçimleriyle betimlenirler. Bütün düzenbazlar yaratıcıdır, çoğunlukla yaratıcıya yardım ederler fakat aynı zamanda bencilce zarar verip, yaratılışı baltalarlar. Düzenbazlar aynı zamanda, insanlara hayatta kalma tekniklerini öğreten kültür kahramanları da olabilirler.” (Leeming, 2017, s 298)

Düzenbazlara örnek teşkil eden mitlerden biri olan Hain Çakal ya da Kır Kurdu Mitosu'nda ki çakal kimi kabile mitoslarında toplumu büyük selden kurtulmalarını sağlayan büyük bir kano yapımında yol göstericiliğini söylemekte iken farklı kabile mitoslarında, yaratılıştan sonra insanları yalanlar ile kandırarak ölümsüz olan varlıklarını ölümlü hale dönüştüren bir şeytani karakter olarak anlatılmaktadır.

Resim 15. Kır Kurdu Tasviri (Leeming, 2017, s 299)

Kuzey Amerika Mitlerinde yer alan yüce varlıkların yeryüzündeki formları olan hayvanlar, inanışlarında önemli bir yeri olan totemlerde de görülmektedir. Bu totemlerin, önemli kabile şeflerinin ölen aileleri ya da savaşçıları için yaptırdıkları ve bağlı oldukları kabileleri kötülükten, kıtlıktan ve benzeri badirelerden korurken aynı zamanda bu kutsal ruhlarla iletişimi sağlayan bir aracı görevi üstlendikleri de, yapılan ayinler sırasında merkezde yer almalarından anlaşılmaktadır. Yüce ruhları simgeleyen, geyik, kartal, karga, köpek, şahin, balık ve diğer hayvan figürleri bu totemlerde sıklıkla görülmekte ve inanç değerlerinde hayvanın önemini vurgulamaktadır.

Resim 16. Kanada Vancouver' da Stanley Park' ta ki totemler
(<http://www.materialworldblog.com/wp-content/uploads/2012/05/Stanley20park2028c.192829.jpeg>)

Hayvan figürleri Antik Yunan Mitolojisinde çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu figürler Antik Yunan Mitolojisinde de kendisine yer bulan ve onu etkileyen, Miken kültürüne öncülük eden Girit adasında var olmuş Minos uygarlığına ait inanışta ortaya

çıkan önemli yarı hayvan yarı insan bir yaratık olan Minator ile karşımıza çıkmaktadır. Minator mitinde, Zeus ve Europa'nın oğlu Kral Minos' un karısının Poseidon' un gönderdiği beyaz boğaya aşık olması ve birlikteliği sonucu bu yarı boğa yarı insan yaratığın doğduğu ve sona Antik Yunan Mitolojisinde de önemli bir karakter olan Theseus tarafından öldürülmesi anlatılmaktadır. Boğa figürünün, Minos kültürü için büyük önem taşıdığı görülmektedir. Kutsal olarak kabul edilen boğanın önemini ve Minos inanişinde ki yerini Leeming şöyle açıklamaktadır.

“Girit'te Miken egemenliğinin kurulmasından önceki döneme özgü Minos dini ve mitolojisi hakkında bildiklerimiz, Knossos gibi saray harabelerinde bulunan freskler ve ve diğer arkeolojik materyallere dayanır. Bu materyallerde, gençlerin boğaların üzerinden atladığı törenleri gösteren kanıtları mevcuttur. Boğa, tapınılan bir nesne olarak görülmektedir; bu, muhtemelen antik Mezopotamya ve Anadolu'daki benzer benzer kültürlere ve Girit' le ilgili tartışılan sonraki mitlerde boğaların öne çıkmasıyla teyit edilen bir olgudur. Örneğin, Mısır' da Hathor, aynı zamanda bir inek olan ay tanrıçasıydı, firavun ise kutsal bir boğaydı.”(Leeming, 2017, s 75)

Resim 17. Etienne- Jules Ramsey' e ait olan Theseus ve Minator heykeli (1862)
(https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/Jardin_des_Tuileries_-_Statue_-_Th%C3%A9s%C3%A9e.JPG)

Yunan Mitolojisindeki hayvan figürlerinin birçoğu kedilerine ait yaratılış mitlerinin yanında Kahramanlık Mitosları'nda da görülmektedir. Yukarıda bahsi geçmekte olan Theseus ve Minator miti buna örnek teşkil etmektedir. Bunun dışından Zeus'un oğlu olan Herakles in on iki görevi mitosu, Perseus ve Medusa miti ve Iason ve Altın Post mitosu da hayvan ya da melez hayvanlardan oluşan yaratıkların yer aldığı anlatılardır. Leeming Herakles'in Yunan kahramanlar arasında en önemlisi olmasını sağlayanın Eurytheus'un belirlediği bu on iki görev olduğunu söylemektedir. (Leeming, 2017, s 110)

Herakles' in On iki görevi mitosunda tanrıça Hera'nın delirtmesi sonucu kendi çocuklarını ve karısını öldürdükten sonra kendine geldiğinde çaresizlikle ruhunun arınması için, Kral Eurytheus'un verdiği başarılması imkansız on iki görevi yerine getirmesi anlatılmaktadır. Bu mitosta anlatılan on iki görevden on bir tanesinde hayvandan türemiş yaratıklar görülmektedir. Bu on bir görev ve alt etmesi gereken hayvan figürleri sırasıyla; postu delinmez olarak tasvir edilen Nemea Aslanı' nı öldürmek, dokuz kafalı olan ve bir kafası koparıldığında yenisi çıkan ejderha vari bir yılan olan Lerna Ejderi'ni yok etmek, boynuzları altından olan Krenia Geyiği' ni yakalamak, devasa Erymanthos Yabandomuzunu yakalamak, etle ve özellikle insan ile beslenen, pençeleri demirden olan ve Stymphalos Gölü'nde yaşayan ürkütücü Stymphalos Kuşları'nı öldürmek, Minator'un babası olan Girit'teki Beyaz Boğayı yakalamak, insan eti ile beslenen Diomedes' in Kısraklarını ele geçirmek, üç vücutlu yaratık Geryon'un kızıl sığırlarını çalmak, Ladon adlı dev yılanın koruduğu Hesperides'in üç kızının elmalarını getirmek ve son olarak da Hades'in krallığı olan Yeraltı Dünyası'na giderek üç başlı dev köpek Kerberos' u güreşte yenerek Eurytheus' a götürmek olarak anlatılmaktadır.

Resim 18. Herakles ve Nemea Aslanı güreşirken, Maria Daniels tarafından fotoğraflanan vazo üzeri tasviri, Pennsylvania Üniversitesi Müzesi
(<http://www.perseus.tufts.edu/Herakles/Hpix/1991.07.0082.jpeg>)

Resim 19. Herakles ve Girit Boğası. A. Kriesmann tarafından yapılmış olan bronz heykel, Berlin (<http://statues.vanderkrogt.net/Foto/demv/demv200.jpg>)

Perseus ve Medusa mitinde ise, yine baş tanrı Zeus'un oğlu olan ve mucizevi bir şekilde doğan Perseus' un Antik Yunan Tanrıları ailesine mensup, trajedik bir şekilde Athena tarafından saçları yılanlardan oluşan ve gözlerine bakan kişiyi taşa çeviren bir yaratık ile mücadelesi anlatılmaktadır. Bulfinch Medusa'yı ve Perseus tarafından öldürülmesini şöyle aktarmaktadır;

“Medusa bir zamanlar saçlarıyla nam salmış alımlı bir genç kızdı, fakat güzelliğine öyle çok güveniyordu ki tanrıça Minerva (Athena)'yla rekabet etmeye kalkmış, tanrıça da bunun üzerine güzel buklelerini tıslayan yılanlara dönüştürerek cazibesini ondan almıştı... Perseus mağaraya ulaştığında yaratık uyuyordu, ancak doğrudan yüzüne değil de elindeki kalkana yansıyan görüntüsüne bakarak Medusa'ya yaklaştı ve yaratığın başını kesip Minerva (Athena)'ya verdi.”(Bulfinch, 2015, s 107)

Medusa'nın başını kestikten sonra Medusa ve Poseidon'un çocuklarının serbest kaldığı ve bu evlatlardan biri olan ve kanatlı beyaz bir at olarak tasvir edilen Pegasus olarak söylenmektedir. Pegasus, daha sonra başka bir mitosta yine hayvandan türemiş başka bir yaratık ile mücadelenin anlatıldığı Bellerophon ve Kimera mitinde, kahraman Bellerophon' un gövdesi aslan ve sırtında keçi başı, kuyruğunda ise yılanbaşı olan Kimera'yı öldürmesi tasvir edilmektedir.

Resim 20. Perseus Pegasus' un üzerinde Andromede'yı kurtarmaya giderken. Sir Frederic Lord Leighton 1895
(http://www.greeklegendsandmyths.com/uploads/5/3/1/3/53133595/display-image-php_106_orig.jpg)

Resim 21. Arezzo Kimera'sı. M.Ö 5- 4 yy. Arezzo, İtalya
(<http://www.gods-and-monsters.com/images/xchimera-mythology-greek-monster.jpg.pagespeed.ic.KZhKUL4aH4.jpg>)

Kahraman İason mitosunda, mitolojik karakterlerden olan altı at, üst gövdesi insan olan savaşçı sentorlardan Chiron tarafından eğitilen İason'un hakkı olan tahtı geri alma mücadelesi ve ünlü Altın Post'u getirmesi ile amacına ulaştığı anlatılmaktadır.

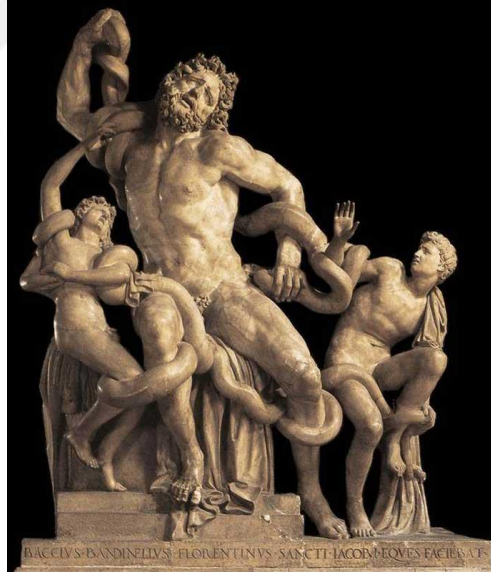
Yunan Mitolojisinin diğer önemli bir hayvan figürü olan Pan, altı keçi üstü insan ve elinde flütü ile tasvir edilmekte, Hermes'in evlatlarından biri olarak ve sürülerin tanrısı olarak söylenmektedir. Can, Klasik Yunan Mitolojisi adlı kitabında Pan'ın doğuşunu ve görünüşünü şu şekilde tasvir etmektedir;

“Dryops'un kızı tanrı Pan'ı doğurdu. Pan, keçi ayakları ve keçi kuyruğu ile dünyaya geldi. Alnında iki boynuzu vardı. Çenesinde bir teke sakalı sarkıyordu. O doğar

doğmaz, atlaya atlaya dağları aşmaya, genç bir karaca gibi kayalar üstünde zıplamaya, kahkahalar ve feryatlar atarak oynamaya başladı.” (Can, 2016, s 101)

Antik Yunan mitolojisinin en önemli mitlerinden biri olan Troia Mitosun da Yunanlılar, Troia'yı ancak sözde tanrılara hediye edilen dev tahta bir at ile feth ettikleri ve bu felaketi ön görmüş olan Troia'lı rahip Laokoon halkını uyarır ancak Lakoon ve oğulları savaşı Yunanların kazanmasını isteyen Poseidon tarafından gönderilen iki dev deniz yılanının sahile çıkararak boğularak öldürülmeleri sonucunda bu sunak gibi gösterilen dev At içeri alınır ve Troia'nın sonun bu şekilde geldiği anlatılmaktadır. Mitostan ta anlaşıldığı üzere hayvan, yine bu mitos içerisinde savaşın sonucunu belirleyen, bir şehrin yok olmasına neden olan önemli bir figür olarak görülmektedir. Resim 22 de görülen Lakoon ve oğullarını öldüren yılanlar ile ilgili Bulfinch, şu dizeleri aktarmaktadır;

“Bu çırpınış! Boşuna o sarılan türe karşı
Ve sancı ve ejderhanın erinleşen kavrayışı
Yaşlı adamın kenetlenişi; uzun, zehirli zincir
Canlı zincirleri bağlıyor birbirine, o iri yılan
Acıya acı ekliyor ve soluktan soluk kesiyor.”(Bulfinch, 2015, s 200)

Resim 22. Lakoon ve oğulları heykeli, Vatikan
(<http://www.hellenicaworld.com/Greece/Art/Ancient/ImagesDE/Laocoon/Laocoon.jpg>)

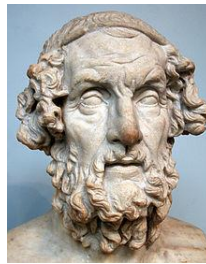
2. BÖLÜM

TRUVA MİTİ

Truva Miti Antik Yunan Mitleri arasında ve Miken uygarlığı ve içinde var olduğu Yunan Karanlık Çağı olarak adlandırılan dönem hakkında bilgi veren ve Homeros'un iki önemli anlatısından biri olan İlyada destanında karşımıza çıkmaktadır. Leeming, Miken uygarlığını kabaca şu şekilde aktarmaktadır;

“Mikenler Yunanistan'a MÖ 2000'lerde gelmiş olan, önemli merkezlerini başta Homeros'un destanları vasıtasıyla öğrendiğimiz, Yunanca konuşan bir halktı. Bu merkezlerin en önemlisi, yarı efsanevi Kral Agamemnon'un şehri Miken idi. Agamemnon, Homeros'un İlyada destanında anlatılan Truva Savaşı'nda Yunanlıların (Akalar ve Danaanlar da denir) lideridir. Minosların tersine Mikenler aristokrat prenslerin yönetimi altında kale kentlerde yaşayan savaşçı bir halktı. Mimaride, mücevher yapımında ve diğer el sanatlarında ilerlemişlerdi, yine de, dinleri ve mitolojilerinde olduğu gibi bu konularda da, MÖ 1400'lerde fethettikleri Minoslardan etkilenmişlerdi.” (Leemin, 2017, s 77)

Antik Yunan dönemi, uygarlıkları, inanç ve mitolojileri hakkında en önemli bilgileri yapılan arkeolojik çalışmalar yanında, Hesiodos ile birlikte Homeros olarak bilinen önemli iki ozanın anlatılarından öğrenilmektedir. Tam olarak nereli olduğu bilinmese ve farklı görüşler öne sürülse de Homeros, anlatılarında kendinden önce yaşamış olan Miken uygarlığını, içinde bulunduğu döneme göre uyarlayarak aktardığı görülmektedir. Görmediği bu dönem tasvirleri, Homeros'un geçmişte çağdan çağa aktarılmış olan gelenek ve görenekleri iyi bir şekilde kullanması ve aktarması olarak görülmektedir. Leeming; Homeros'un bu dünyayı doğrudan görmediğinin aşikar olduğunu, ve bu dönemi betimlemelerinde Agamemnon ve Odysseus'un zamanında bulunmayan kendi çağına ait aletler, kıyafet ve mitlerin mevcut olduğunu söylemektedir.(Leeming, 2017, s 80)

Resim 23. Roma Dönemine ait Homeros Büstü, MS. 2. yy, Napoli
(https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1c/Homer_British_Museum.jpg/220px-Homer_British_Museum.jpg)

Antik Yunana dair var olan ve Yunan kültürüne ait ilk yazılı metinler Homeros tarafından yazılmış olan yukarıda bahsi geçen İlyada ve Odysseia olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki anlatısıyla Homeros, ardılı olan bir çok ozana ve yazara yön verdiği ve etkisi altında kaldıklarını ve bu metinleri done olarak kullanarak kendi eserlerini meydana getirdikleri söylenmektedir. Romilly, bu eserlerin önemini şöyle açıklamaktadır.

“Yunan lirik şairleri, tragedya yazarları, tarihçiler bu eserlerden beslenmiş ve taklit etmişlerdir. Bu iki metin Yunan’daki eğitimin temeli olmuştur. Bu iki şiirin kahramanları daha sonra modern dünyaya taşınarak, başka eserlere, imalara, şiirsel düşlere, ahlaki düşüncelere esin kaynağı olmuşlardır. Akhileus ile Patraklos, Hektor ile Andromakhe, Odysseus, herkesin aşına olduğu ve duruma göre, insana dair herhangi bir fikri temsil edebilen kişiler olmuşlardır.” (Romilly, 2007, s 7)

Homeros’un anlatılarının daha sonradan metinleştirilmiş olan halleri, Yunan tarihinin yanı sıra Avrupa tarihi içinde bir başlangıç sayılmaktadır. Fenikelilerden alınan yazının Antik Yunancaya uyarlanması ile ortaya çıkan yazı biçimi heceler şeklinde yazılmış bir biçimde kil tabletler üzerine işlenmesi olarak, yapılar kazılar sonucunda karşımıza çıkmaktadır. MÖ 1200’lü yıllarda Yunanda yazı kullanılmakta olduğuna dair bulgular olmasına ve bir şekilde günümüze ulaşmış olmasına rağmen Avrupa tarihi için bu süreç ancak beş yüz yıl sonrasına ait yazıtlarda ve Homeros ile birlikte başladığı görülmektedir. Latacz, Avrupa’nın yazı konusunda Homeros öncesinin sessiz kaldığını, Homeros’tan sonra ahenkli konuşmanın başladığını ve yazdıkları ile tüm Akdeniz coğrafyası için mercek görevi üstlendiğini kendisinden önceki kültürleri toparlayarak sonrakilere çıkış noktası oluşturmuş ve bu özelliği ile Avrupa’nın başlangıcını öğrenmek ve fikir olarak nasıl oluştuğu bilinmek isteniyorsa Homeros ile başlanması gerektiğini söylemektedir. (Latacz, 2002, s. 32)

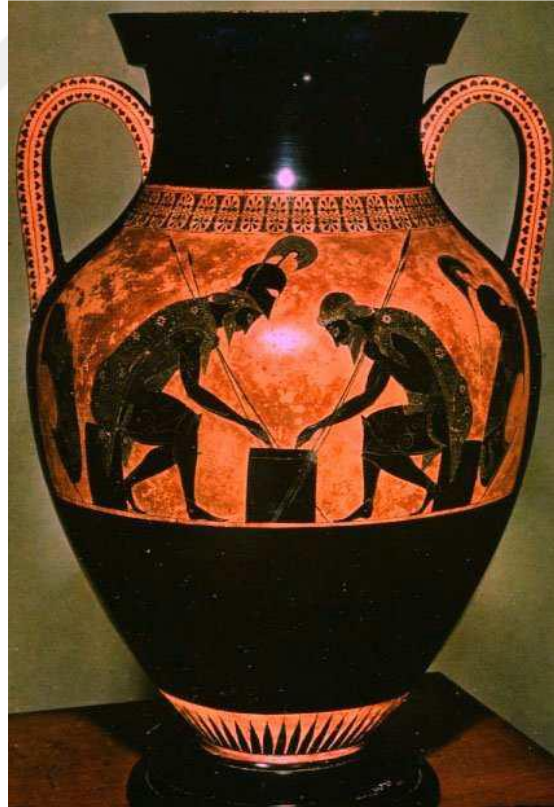
Truva Savaşının gerçekleştiği düşünülen bölge günümüzde, Çanakkale ili sınırları içerisinde bulunan, boğazın doğusunda kalan Hisarlık Höyüğü, diğer adı ile Troia da bulunmaktadır. Tarihte birçok yakın bölge Antik Troia kenti ile kendini özdeşleştirmiş olsa da 1868’de Heinrich Schliemann öncülüğünde yapılan kazılarda bu efsanevi kentin Hisarlık’ ta olduğu ortaya çıkmıştır.

Truva Şehri ilk ortaya çıkışından tarih sahnesinden silindiği evreye kadar toplam dokuz katmanda oluştuğu yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkmıştır. VI. Katmana kadar bulunan katmanlarda yerleşim yerlerinde ahşap kullanılırken, bu katmandan sonra taş blokların kullanıldığı görülmektedir. Şehrin en gelişmiş dönemlerinin bu VI. katman

sonu ve VIIa katmanında olduğu anlaşılmaktadır. Truva savaşının, arkeolojik bulgulara dayanarak VIIa katmanında yani 13.yy da gerçekleştiği düşünülse de kesin bir kanıt henüz bulunmamaktadır. Hnıla ve Pieniazek- Sikora bununla ilgili olarak şöyle demektedir;

“Truva VIIa, M.Ö 13.yy sonunda, askeri bir hareketin sonucunda yıkıldı. Eski kazı başkanı C. W. Blegen, Truva Savaşı'nın tarihselliğine ikna olmuştu ve VIIa yerleşmesini Homeros'un kahramanlarının Truvası ile birleştirmişti. Bununla beraber saldırganların kimliği Hisarlıkta yapılan hiçbir kazıda, arkeolojik olarak kesinleşmemiştir.” (Hnıla, Pieniazek- Sikora, 2002, s 94)

Truva Miti, kahramanlık mitosu örneklerinden biridir. Tarihte yaşamış birçok büyük medeniyetin, bu mitte geçen kahramanlara soylarını dayandırdıkları görülmektedir. Antik Çağ'dan Yeni Çağ'a uzanan periyotta bu mitosun etkileri gerek edebi metinlerde, gerekse kullanım alanı çok yönlü olan formlarda görülmektedir. M.Ö 7. yy' a dayanan dönemde var olan Attika seramikleri üzerindeki rölyef ve bezemelerde de özellikle bu efsanevi savaşın tasvirleri bulunmaktadır.

Resim 24. Achilleus ile Aias' ın masa oyunu (Karataş, 2007, s 236)

Truva Mitosunun ve bu mitte yer alan kahramanların önemini Manfred KORFMANN Troia: Düş ve Gerçek adlı yazısında şu şekilde açıklamaktadır;

“Roma dünyasında, soyunu Truva’ lı Aias’ a bağladığı için, Julius-Claudius hanedanı İlyada’yı resmi açıdan ve yine bu nedenden dolayı hükümdarların temsilinde kullanarak, çok önemli bir rolü olmasına sebep olmuştur. Rivayete göre Truva’ nın fethinden sonra Aias diğer sağ kalanlarla birlikte, aralarında oğlu Ascanius/Julius da olmak üzere İtalya’ya kaçmıştır.

Herhalde Roma hükümdarlığına olan bu bağlılıktan olsa gerek, Ortaçağda Avrupa’nın güç sahibi asil aileleri, soylarını Truva Savaşı’na katılanlara dayandırmaya çalışmışlar ve Truva savaşının hikayesini bir şekilde kendi yararları doğrultusunda kullanıp kanıt aramışlardır. Buna örnek olarak 16. Yüzyılın başında İmparator I. Maximilian için hazırlanan, Truva’nın fethi ve sözde kendisinin atası olan Hektor ile başlayan resimli tarih anılabılır.”(Korfmann, 2002, s 14)

Homer’e ait anlatılarda yer alan karakterlerin alelade insan figürleri olmadığı genellikle destansı anlatılara konu olan kahraman figürler olduğu görülmektedir. Bu karakterler anlatıların geçtiği dönem için, toplum adına örnek teşkil eden karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Truva mitosunda geçen bu kahramanların karakterleri de, diğer kahramanlık mitoslarında olduğu gibi örnek davranışları ve cesaretleri ile ön plana çıkmaktadırlar.

Mitosta geçen kahramanlar Homeros’un diğer anlatılarında olduğu gibi fiziksel özellikleri bakımından, onları insandan ayırt eden çok sıra dışı özellikleri olmadığı görülmektedir. Genel olarak bu karakterler dış görünüşleri ile dikkat çeken ve kuvvetli figürler olarak tasvir edilmektedir. Bu özellikleri de genellikle tanrı çocukları ya da tanrı soyundan gelmeleri ile ilişkilendirilmesi sonucu olduğu görülmektedir. Dikkat çeken özelliklerinin de anlatılarda sıklıkla betimlendiğini Romilly şu şekilde açıklamaktadır;

“Genellikle iri yarı, yakışıklı ve güçlüdürler. Ve olayların içinde her görüldüklerinde, herhangi bir imayla bu özellikleri hatırlatılır. Onlar “ışılıklı başlıklı büyük Hektor”durlar, “Telamonoğlu büyük Aias”tırlar, “yüce gönüllü Odysseus”tırlar, “müthiş savaş çılgını atan Diomedes”tirler. Keza, silahları her zaman “büyük ve güçlü”dür, “ışılıklı”dır. Kadınlarının “güzel saçları” ya da “kalın kemerleri” vardır. İçlerinden teki bile asla korkaklık göstermez.” (Romilly, 2007, s 97)

Homeros’un İlyada’sında yanlı bir anlatım sergileyip sergilemediği de tartışma konusu olarak günümüze kadar gelmektedir. Anlatılarında Miken uygarlığı olan Akhaları daha haklı bir amaç uğruna savaştıkları izlenimi verdiği görülmektedir. Destanların yazıldığı dönem düşünüldüğünde kendi yaşadığı dönemden öncesini anlatması ve içinde bulunduğu Helen kültürünün yani Akha kökenlilerin öncülerini övmek olduğu düşünüldüğünde destanın yine Helenli dinleyiciler için olduğu düşünülmekte ancak Truvalıları da sıkça övmekten çekinmediği görülmektedir. Hasan Ali YÜCEL bunu şu şekilde açıklamaktadır;

“Akhalar her zaman daha soylu, daha yürekli, daha akıllıdır, öyle ki Truvalılar bile onlara hayran hayran bakarlar. Savaşlarda lenlerin bir bilançosunu yapacak olursa, Akhaların daha çok Truvalı öldürdüğünü görürüz, ikinci bölümde Akhaların ordusu, donanması, atlarına varıncaya kadar üç yüz dize boyunca anlatıldığı halde, Truvalılar ve yardımcıları kırk dizede sayılır. Kısacası bu destan Akhalara yada Akha soyundan olan dinleyicilere okumak için yazıldığı izlenimini verir.”(Ehat-Kadir, 2016, s 32)

Truva mitini genel hatları ile özetlemek gerekirse; Truva'nın efsanevi kralı olan Priamos'un eşi Hekabe rüyasından doğuracağı erkek çocuğunun hkmdarlıklarının sonunu getireceğine dair işaretler gördüğü ve bunun sonucunda doğurduğu çoğunun öldürmesi için hizmetçisine verdiği ancak hizmetinin bu verilen görevi yapamadığı ve İda Dağı'nın eteklerine bıraktığı burada da onu bir çobanın bulduğu ve adını Paris koyarak yetiştirdiği anlatılmaktadır.

Yetişkinliğe ulaştığı bir dönemde çobanlık yaparken baş tanrı Zeus tarafından Athena, Hera ve Aphrodite arasından yapılacak olan yarışmada kazananı belirleme görevi verildiği, her tanrıçanın kendisini seçmesi karşılığında tekliflerde bulunduğu ama ona güzelliği ile öne çıkan Helen'i bahşetmesi zerine Aphrodite'yi seçtiği mitosta anlatılmaktadır.

Paris' in Yunanistan' a giderek nl Sparta şehrinin kralı olan Menelaos ile evli olan Helen'i gördüğü, çok etkilendiği ve Helen'in de Paris' ten çok etkilendiği söylenmektedir. Paris, Helen'e başından geçen olayı anlattığı, kendisine Aphrodite tarafından bahşedildiğini söylemesi ve onu kendi krallığına götürme arzusunu söylemesi, Helen'in bunu kabul etmesi üzerine de şafağın ilk saatleri ile Yunan yarımadasından ayrılarak Truva şehrine doğru birlikte hareket ettikleri anlatılmaktadır.

Sparta kralı Menelaos, prens Paris'in iyi bir şekilde ağırlanmasına karşılık karısını kaırmasından dolayı oluşan öfkesi, abisi kral Agamemnon'un da yardım edeceğini söylemesi ve yunan krallıklarının kendi komutası altında savaşa katılma arzuları anlatılmaktadır. Ordu ve gemiler toplanmasına karşın gemilerin rüzgar çıkmaması nedeniyle hareket edememesi ve kahin Kalkhas tarafından bunun nedeninin Agamemnon'un daha önce av sırasında tanrıça Athena'nın dişi geyiğini öldürmesi ve karşılığında Agamemnon'un kızının kurban edildiği takdirde rüzgarların eseceğini açıklaması olarak söylenmektedir. Daha sonra Agamemnon kızı İphigeneia'yı kurban etmesi ve sonucunda esen rüzgarlar ile birlikte Truva'ya doğru hareket etmeleri anlatılmaktadır.

İlyada destanını oluşturan yirmi dört bölüm Akha ordularının Truva Sahillerine ayak basmaları ile başlamakta, dokuz yıl süren mücadele anlatılmakta ve Truva prensi Hektor'un ölümü ile sonlanmaktadır. Hasan Ali Yücel Klasikler dizisine ait olan İlyada çevirisinde özetle şu şekilde anlatılmaktadır;

I. Bölüm: Sesleniş – Akhilleus'un Öfkesi; Ozan, Musalara seslenip konusunu belirtir: Akhilleus'un öfkesi, bu yüzden Akhalar arasında beliren veba salgını.

Akhaların Truva Ovası'ndaki gemi ordugahındayız. Tanrı Apollon'un rahibi Khryses gelir, Agamemnon'un tutsak olarak alıkoyduğu kızı Khryseis'i geri ister. Agamemnon kızı vermediği için tanrı Apollon Akha ordusuna veba salar, dokuz gün dokuz gece ordu hastalıktan kırılır. Bilici Kalkhas kızı geri vermesini buyurur. Agamemnon kızı vermeye razı olur ancak onun yerine Akhilleus'un tutsağı Briseis'i alacaktır. Agamemnon Briseis'i alır, ama Akhilleus da baraksına çekilir, savaşa artık katılmayacaktır... Anası Deniz tanrıçası Thetis'ten öcünü almasını ister. Thetis Olympos'a çıkıp Zeus'a yalvarır: Akhilleus savaştan uzak durdukça Akhalar zaferi kazanmasınlar diye Zeus söz verir, Akhalardan yana olan karısı tanrıça Hera ile kavga ederler. Hepshaistos tanrı onları yatıştırır.

II. Bölüm: Agamemnon'un Düşü – Toplantı - Gemilerin Sayımı; Zeus Agamemnon'a yalancı bir süş gönderir: Truva'yı alabileceğini bildirir. Agamemnon Akhaları toplantıya çağırır, onları denemek ister. Herkesin dokuz yıllık savaştan bıktığını, yurtlarına dönmek istediklerini anlar. – Thersites olayı. – Ordu savaş düzenine girer. – Ozan bir daha Musa'ya seslenir ve Akha ordularının komutanlarını ve kentlerini ve gemilerini saymaya koyulur. Aynı sayım Truva ordusu için de yapılır. Truva ordusu da safa dizilir.

III. Bölüm: Antlar – Surların Üstündeki Sahne Paris ile Menelous'un Teke Tek Dövüşü; İki ordu karşı karşıyadır: Paris Menelous ile teke tek girmeyi önerir. Dövüşü kazanan Helen'i alacaktır. Öneri kabul edilir. Priamos'u çağırılmaya giderler. Sahne değişir: Priamos'la ihtiyarlar kurulu surların üstünde dizilip teke tek dövüşü gözlerler. Helen gelir, onlara Akha yiğitlerini tanıtır. Teke tek dövüş başlar. Menelous Paris'i alt etmek üzereyken tanrıça Aphrodite araya girip Paris'i kaçıtır, Heleni kocasının yanına götürür. Helen'in Aphrodite'ye, sonra da kocasına çıkışması.

IV. Bölüm: Antların Bozulması – Agamemnon'un Orduları Denetlemesi; Olympos'ta Zeus, Hera ve Athena arasında çatışma. Hera Lykialı Pandaros'un savaşmama andını bozmasını sağlar. Menelaos'un yaralanması.- Yine silaha sarılan orduyu Agamemnon gözden geçirir.- Savaş başlar: Akha yiğitlerinden Antiokhos, Aias ve Odysseus birçok Truvalıyı öldürürler.

V. Bölüm: Diomedes'in Kahramanlıkları; Bütün bölüm Akha yiğidi Diomedes'in kahramanlıklarına ayrılmıştır: Korkunç bir boğuşma başlar, tanrılardan Ares, Athena ve Aphrodite de savaşa karışırlar. Aineias ile Diomedes arasındaki savaş. – Aphrodite'nin araya girip yaralanması... Diomedes savaş tanrısı Ares'i yaralar.

VI. Bölüm: Hektor'la Andomakhe'nin Buluşması; Hektor kente gelir, anası Hekabe'ye Athena Tapınağı'na sunular koymasını söyler. Bu arada Diomedes Lykialı Glaukos ile çarpışırken aralarında konukluk bağları olduğu anlaşılır, savaştan vazgeçip silahları değiş tokuş ederler. – Bellerophonates efsanesinin anlatılması. – Hektor Batı surlarının önünde karısı Andromakhe ile küçük oğlu Astyanaks'a rastlar. Aralarındaki aile sahnesi.

VII. Bölüm: Hektor ile Aias Arasındaki Çarpışma – Ölülerin Kaldırılması; Hektor Akhaların en seçkin yiğitlerinden biri Telamanoğlu Aias ile teke tek savaşır. Başa baş gelip ayrılırlar. Ölülerini toplamak için savaşa ara verilir. Akhaların ordugahı bir sur ve bir hendekle çevirmeleri. - Olympos'ta tanrılar arasında tartışma.

VIII. Bölüm: Zeus'un İda Dağı'ndan Savaşı Yönetmesi; Zeus Truva Savaşı'nın yönetimini ele alır, bunun için de gelir İda Dağı'nın doruğuna yerleşir. Üstünlük Truvalılardadır, Akhalar hendeğe kadar çekilirler.

IX. Bölüm: Akhilleus'a Gönderilen Elçiler – Yiğidin Barakasındaki Tartışma; Akhalar toplantısında Akhilleus'un savaşa dönmesini sağlamak için ona elçiler gönderme kararı verilir. Aias ile Odysseus elçi seçilirler. Akhilleus onları iyi karşılar, ağırır, ama savaşa dönmeme kararını bildirir. Lalası Phoiniks'in bütün yalvarmaları boşa gider. Haberi alınca Akhalar arasındaki üzüntü.

X. Bölüm: Odysseus'la Diomedes'in Keşfe Çıkmaları – Dolon; Gece toplanan kurultay: Akhaların en yaşlı önderi Nestor Truvalılar kampına gözcü göndermesini salık verir. Odysseus'la Diomedes görevlendirilirler. Yolda Truvalıların gözcüsü Dolon'a rastlar, ağzından birçok bilgi aldıktan sonra onu öldürüp dönerler. Trakyalıların cins atlarını kaçırlar.

XI. Bölüm: Agamemnon'un Kahramanlıkları; Destanın yirmi altıncı gününde üçüncü büyük çatışma. – Hektor'la Agamemnon'un karşılaşması, Agamemnon, Diomedes ve daha birçok Akha yiğidinin yaralanması. – Akhalar telahta. Nestor Akhilleus'un arkadaşı Patroklos'a dert yanar.

XII. Bölüm: Duvar Dibindeki Savaş; Truvalılar duvara saldırır. Kıyasıya çarpışma. Lykialıların duvarda delik açmaları. Korkunç boğuşma. Akhaların gemilere doğru kaçışması.

XIII. Bölüm: Gemilerin Önündeki Savaş; Akhalardan yana olan tanrı Poseidon savaşı Semendirek Adası'ndan gözler. Aias'ı Truva saldırısına karşı koymaya kıskırtır. Her iki tarafta da yararlılık gösterenler olur, ama Truvalılar gemilere kadar sokulurlar.

XIV. Bölüm: Zeus'un Aldatılması – Akhalarda Şaşkınlık; Hera Zeus'u baştan çıkarmak için bir düzen kurar. Tanrıça Aphrodite'den cinsel istek uyandıran memeliğini alır, süslenip püslenir ve İda Dağı'nda Zeus'u bulup onunla sevişmeyi başarır. Tanrı sevişmeden sonra uykuya dalar, o sırada Poseidon Akhaların yardımına koşar.

XV. Bölüm: Duvara İkinci Saldırı; Zeus uyanır, Hera'ya çıkarır. Poseidon uzaklaşır, Zeus Apollon tanrısı Hektor'a gönderir. Hektor yine duvara saldırır. Akhalar yine gemilere kadar gerilerler Durum Akhalar için çok kötüdür.

XVI. Bölüm: Patroklos Destanı; Patroklos gelir Akhilleus'a bu korkunç durumu bildirir, Akhilleus gitmeyecekse, kendi savaşa gidip dövüşmeye kararlıdır. Yiğitten silahlarını ister. Akhilleus arkadaşına silahlarını verir. Patroklos Akhilleus' un silahlarıyla karşılarına dilikince Truvalılar önce bozguna uğrar, sonra Lykialı önder Sarpedon Patroklos'la dövüşür ve ölür. Baş tanrı Zeus'un kadere boyun eğerek oğlu Sarpedon'u feda etmesi. Sarpedon'un ölüsü çevresinde çarpışma. Patroklos Hektor'u Batı kapılarına kadar kovalar. Apollon'un kıskırttığı Hektor Patroklos'u vurur. Patroklos'un ölümü.

XVII. Bölüm: Menelaos'un Kahramanlığı; Akha yiğitleri Patroklos'un ölüsünü Hektor'un elinden kurtarmak için dövüşürler, ama Hektor ölüyü silahlarından soymayı başarır. Akhilleus'un ölümsüz atlarının ağlaması. Zeus Truvalılara zaferi müjdelir. Akhaların bozgunu. Patroklos'un ölüsü alınır ve kara haber Akhilleus'a götürülür.

XVIII. Bölüm: Akhilleus'a Yeni Silahlar Yapılması; Akhilleus'un korkunç yası. Deniz tanrıçası Thetis'i çağırıp yeni silahlar istemesi. Thetis'in demirci tanrı Hephaistos'a başvurması. Silahlar destanı.

XIX. Bölüm: Akhilleus'la Agamemnon Arasındaki Barışma; Thetis silahları oğluna götürür. Akhaların toplantısında Akhilleus ile Agamemnon barışırlar. Ordular silah kuşanır. Savaş hazırlıkları. Akhilleus için kara belirtiler: Hektor'u öldürdükten sonra kedi ölümü de yakındır.

XX. Bölüm: Tanrıların Savaşa Karışması; Olympos'ta tanrılar toplantısı: Zeus izin verir, her tanrı istediği gibi yardım edebilecektir savaşa. Tanrılar iki cepheye ayrılır: Hera, Athena, Poseidon, Hermes, Hephaistos Akhalardan; Ares, Apollon, Artemis, Leto, Aphrodite ise Truvalılardan yanadır. – Akhilleus'un Aineias'la karşılaşması, Aineias'ın savaş alanından kaçırılması.

XXI. Bölüm: Irmak Kıyılarında Savaş; Akhilleus kudurmuş gibidir, önüne gelen Truvalıyı insafsızca tepeleyip Truva Ovası'nda akan Skamandros ve Simoeis ırmaklarına atar. Kanlarla kızıla boyanan ırmaklar kabardıkça kabarır. Irmak tanrı Skamandros öfkelenir, yatağından çıkıp Akhilleus'u kovalamaya başlar. Derken

ateş tanrısı Hephaistos ırmakların karşısına dikilip alevleriyle onları durdurur. – Sahne Olympos'a yükselir: Tanrılar arasında kavga dövüş. Akhilleus Truvalıları püskürte püskürte Truva'nın surları önüne gelir. Truvalılar surların içine sığırlar.

XXII. Bölüm: Hektor'un Ölümü; Bir Hektor surların dışında kalır. Priamos'la Hekabe yalvarırlar içeriye girip korunsun diye, ama yiğit, anasına babasına aldırılmaz. – Hektor'un iç tartışması. – Korkuya kapılması. Tanrılar seyircidir. Sonunda Zeus kader tartısını kaldırır: Hektor'un ölüm kefesi ağır basar. Apollon bile onu korumaktan vazgeçer. Tanrıça Athena Truvalı yiğit Deiphobos'un kılığına girip Hektor'u aldatır. Hektor Akhilleus'un karşısına dikilir. Çarpışırlar. Hektor ölür. Akhilleus Hektor'un ölüsünü yedi kez Truva surlarının çevresinde sürükler. Truva surlarında izlenen korkunç sahne. Andromakhe'nin bayılması.

XXIII. Bölüm: Patroklos'un Ölüsüne Düzenlenen Yarışmalar; Akhilleus'un ordugahında Patroklos' a yapılan ölü törenleri. Akhilleus'un yası. Patroklos'un yakılması. Yarışmalar.

XXIV. Bölüm: Priamos'un Priamos'un Hektor'un Ölüsünü Geri Alması – Hektor'a Ağıtlar; Gece. Kral Priamos tanrı Hermes'in kılavuzluğunda Hektor'un ölüsünü geri almak için Akhilleus'un barakasına gelir. Priamos'la Akhilleus arasındaki konuşma. Akhilleus yumuşar: Hektor'un ölüsünü babasına geri verir. Priamos ölüyle Truva'ya geri döner. Hektor'a ağıtlar yakılır. Dokuz gün Hektor'un ateş yığını için odun taşınır. Onuncu günü yapılan cenaze töreni ile İlyada kapanır." (Erhat, Karataş, 2016, s 37- 43)

Hektor'un ölümünden sonra yardıma gelen müttefikler ile birlikte Truvanın, Akhalara karşı mücadele ettiği ve yine bir harp gününde prens Paris'in oku ile Akhilleus'un öldürülmesi ve Akhilleusun ölüsünü Truvalılara kaptırmamak için Odysseus ve Aias'ın verdiği mücadele anlatılmaktadır. Daha sonrasında Paris'in Philoktetes'in attığı zehirli bir ok ile vurularak öldürülmesine rağmen Truva Şehrini düşmemesi ve devam eden savaşta artık Akhaların Truva Şehrini alamayacaklarını kabullendikleri ve bunu ancak Odysseus'un tasarladığı kurnazca bir plan sayesinde başarabileceklerini kabullenmeleri, yaptırılan içinde yunan askerleri bulunan ve tanrılar adına barış simgesi olarak gönderilen tahta at'ın şehre sokulması kral Priamos ve Truvalı askerlerin katledilmesi Menelaus'un karısı Helen'i geri alması, ve sonunda gelen yıkım ile Truva miti sona ermekte ve Odysseus miti başlamaktadır.

2.1. Truva Mitosunda Öne Çıkan Karakterlerin İncelenmesi

Paris, Truva Savaşı'nın başlamasına neden olan Priamos oğlu olan prens olarak karşımıza çıkmaktadır. Paris, dış görünüşü ile tanrısal bir güzelliğe sahip olduğu söylenmektedir. Diğer adı ile Aleksandros olarak anılan Paris, dünyaya gelmeden annesinin, Truva şehrini rahminden çıkan alevler ile yandığını düşünde görmesi üzerine bunun doğacak olan çocuğun bu felakete neden olacağını düşünmüş, ve onu hizmetçisine İda Dağı'na terk etmesini söylediği anlatılmaktadır. Daha sonra çoban Agelaos tarafından bulunan ve çabn olarak yetiştirilen Paris yetişkinliğe ulaştığında

Aleksandros adı ile Oinone ile evlenmiş, Truvada düzenlenen bir yarışmada kardeşi kahin Cassandra tarafından tanınmış, ama sonra daha önceki bölümde bahsedilen ve baş tanrı Zeus tarafından hakemlik görevi verilen üç güzel yarışmasında Aphrodite'i en güzel tanrıça seçtiği ve tanrıçanın ona Sparta kralı Menelous'un eşi olan Helen'i bahşetmesi üzerine, aklını Helen'den alamadığı ve Oinone ile evliliğini bitirdiği ve Sparta'ya yol aldığı söylenmektedir. Paris'in bahsedilmiş olan güzelliğini Can, Klasik Yunan Mitolojisi'nde, Sparta'ya vardıktan sonra Helen ile karşılaştığında yaşadığı duyguları ile şu şekilde anlatmaktadır;

“Paris, Sparta sarayının eşiğini bir misafir gibi aştığı zaman, gül yanaklı Helen ile karşılaştı. Helen Anadolu'dan gelen bu yiğit genci şarap tanrısı Dionysos'a benzetti. Bu delikanlı çok güzeldi. Helen onun gençliğine, güzelliğine hayran oldu. Ona uzun uzun baktı durdu...”(Can, 2016, s 290, s 291)

Resim 25. The Judgment of Paris, Museo del Prado 1638
(<https://www.museodelprado.es/en/the-collection/art-work/the-judgement-of-paris/f8b061e1-8248-42ae-81f8-6acb5b1d5a0a>)

Paris İlyada miti boyunca çok güçlü olmasa da iyi ok kullanan, silahları ve zırhı ile dikkat çeken, ancak cesur olmayan bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Abisi Hektor' a zıt bir karakter olarak anlatılmaktadır. Sparta kralı Menelaous' a ile dövüşme cesaretini gösterse de sonradan askerlerin arasına sığınması Hektor tarafından herkesin ortasında aşağılanmasına sebep olmaktadır. Bu aşağılamalarla, Paris'in, efsanenin başlamasına neden olan davranışları ve karakteri ile ilgili abartılı bir şekilde de olsa yergilerle dinleyiciye sunulmaktadır.

“Gördü Hektor onu, azarladı, ağır konuştu: Seni alçak, seni parlak oğlan, seni çapkın, seni ırz düşmanı seni! Hiç doğmaz olaydın keşke, ya da kalaydın ölümüne dek evlenmeden, çok isterdim bunun böyle olmasını”...(Yücel, 2016, s 54)

Yine de prens Paris, mitte Akhaların efsanevi savaşçısı olan, Truvalıları neredeyse tek başına yerle bir eden ve abisi Hektor'u öldüren Akhilleus'u öldürmesi ile de Truva mitinde önem teşkil etmektedir. Ancak, Philoktetes'in attığı zehirli bir ok ile vurulduğu anlatılmaktadır ve zehri çıkarması için eski karısı Oinone'ye yalvarması, karakterin zayıflığı ile dinleyiciye bilgi vermektedir. Daha sonra okun zehrinden ötürü ölmesi ile mitteki Paris efsanesi sona ermektedir.

“Beni azarlamakta hakkın var Hektor, yerden göğe,
senin yüreğin her zaman bir balta gibi azgın;
bir gemi ustası, elinde yarar kütüğü,
vurdukça da artırır insanın gücünü,
azgın bir yüreğin var göğsünde, işte onun gibi.” (Erhat-Kadir, 2016, s 55)

Hmeros, İlyada'da, Paris'in aşağılanmadan sonra Hektor'a verdiği cevabı bu şekilde anlatmaktadır. Hektor için yazılmış bu dizeler karakterin cesaretine mitte geçen bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Prens Hektor, Truva kralı Priamos'un büyük oğlu olarak anılmaktadır. Hektor efsanesi, kahramanlık mitosları içinde farklı bir yerde değerlendirilebilmektedir. Avrupa ile Anadolu arasındaki bilinen ilk efsanevi savaş olan Truva Savaşı'nda, İlyada'da anlatılanlardan yola çıkarak yaptıkları ve gösterdiği liderlik ile, Küçük Asya coğrafyasının bilinen ilk kahramanı olarak kabul edilmektedir.

“... Hektor Anadolu'nun ilk ulusal kahramanıdır. Çünkü Truva savaşı Hmeros'un İlyada destanından da anlaşıldığı gibi bölgesel bir karşılaşma değil, Batı dünyasının Çanakkale Boğazından Mezopotamya' ya kadar uzanan Asya kıtasına ilk saldırışı, uygarlık ve zenginlikte Batıyı çok aşmış olan Anadolu'yu ele geçirmek için ilk denemesi, girişimidir.” (Erhat, 2012, s 126)

Bu savı desteklercesine yazılmış olan anlatımlara, Hmeros'un İlyada'da Truva ordusu saflarından yer alan kuvvetleri sayarken, Troas bölgesi askerlerinden başka, aynı coğrafi bölgede yer alan farklı toplumlardan da savaşçılara yer verildiğine rastlanmaktadır.

Hektor'un savaştaki cesareti kabiliyeti ve savaş dışında kendi insanlarına karşı olan tavrı göz önüne alındığında, o dönem toplumu için ideal bir lider vasfı taşıdığı anlatılara dayanarak görülmektedir. Dış görünüşü ve karakteri için tanımları Erhat; çevik ayaklı, oynak tolgalıdır, tanrısal Ares'in dengi, Zeus'un sevdiği, giderek Zeus gibi akıllıdır diye söylemektedir. (Erhat, 2012, s 127)

Karısı Hekabe'nin savaş meydanına gitmemesi arzusuna ve feryatlarına karşı Hektor'un verdiği cevap karısına olan sevgisini ve ordusuna karşı duyduğu sorumluluğu net bir şekilde anlatmaktadır.

“ Bende düşünüyorum bunları karıcığım,
ama savaştan çekilsem bir korkak gibi,
Troya erkeklerinden utanırım,
bakamam uzun entarili kadınların yüzüne...
Benim üzüntüm sensin asıl,
tunç zırhlı Akhalardan biri alacak hür gününü,
götürecek seni gözyaşları içinde,
düşünüyorum o zaman çekeceğin acıyı,
bu yüzden arkada kalacak gözüm...
Köleliğe sürüklenirken çiğliğini duymaktansa
dağlar gibi örtsün beni daha iyi. “(Erhat-Kadir, 2016, s 135)

Resim 26. Hektor'un Truva'ya geri getirilmesi, 1793, Paris

(<http://www.wiki->

[zero.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly91cGxvYWQud2lraW1IZGllLm9yZy93aWtpcGVkaWEvY29tbW9ucy9hL2E0L0hY3Rvcj9icm91Z2h0X2JhY2Y2fdG9fVHJveS5qcGc](http://www.wiki-zero.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly91cGxvYWQud2lraW1IZGllLm9yZy93aWtpcGVkaWEvY29tbW9ucy9hL2E0L0hY3Rvcj9icm91Z2h0X2JhY2Y2fdG9fVHJveS5qcGc))

Hektor'un düşmanı Akhilleus'un aksine, kendi için değil halkı için savaştığı görülmektedir. Kardeşi Paris'in yaptığını tasdiklemese de, onu diğer Truvalılar gibi hor görmediği, onun bu yaptığına rağmen, ülkesini yok oluşa götüreceğini bilmesine rağmen, cesaretle savaştığı, Akhalalar için önemli birçok savaşçıyı öldürdüğü ve en önemlisi Akhilleus'un en yakın dostu Patroklos' u öldürdüğü anlatılmaktadır. Ancak

mitte, bu ölümün, Akhilleus'un tekrardan savaşa hırsıyla dönmesine ve Hektor ile giriştiği dövüşte, Truva prensinin hayatına mal olduğu söylenmektedir.

Akhilleus, Akhalar Truva seferine karar verdiklerinde, onları zafere götürecek savaşçıların başındaki isim olarak kabul edilmektedir. Truva savaşının kazanılmasında önemli rol üstlenmektedir. Azra Erhat, İlyada'nın aslında Akhilleus 'un epopesi olarak görmekte ve Akhilleus'un Yunan mitosuna en çok konu olmuş kişi olduğunu, Homeros'un büyük İlyada destanı aslında İlyon, yani Truva şehrinin destanı değil, Akhilleus'un destanı olarak gördüğünü bunu da bu kahramanın bir eylemi ile başlayıp, bir eylemi ile bitmesi şeklinde açıklamaktadır. (Erhat, 2012, s 24)

Bu Yunan kahramanı Akilleus, Phthia kralı Peleus ve bir deniz tanrıçası olan Thetis'in oğlu olduğu kabul edilmektedir. Efsaneye göre Tanrıça Thetis'in oğlu Akilleus'u topuğundan tutarak Styks nehrine daldırılmış ve suyun değmediği topuğu hariç vücudunun tanrısal kudretle yara almadığına inanılmaktadır.

Akilleus savaşmaya ve şana aç bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Onun bu ün arzusu açık bir şekilde İlyada destanında anlatılmaktadır. Destanda Thetis'e kendisine vaat edilen uzun ve kısa yaşam tercihi ile ilgili açıklaması şu şekilde anlatılmaktadır;

"İki ayrı kader götürecek beni ölüme;
Burda kalır, savaşsam Truva'nın çevresinde,
Tükenmez bir ün var, dönüş yok.
Dönersem yurduma, sevgili baba toprağına, ünüm olmasa da çok yaşayacağım,
Ölüm öyle çabuk gelip çatmayacak." (Erhat-Kadir, 20016, s 190)

Akhilleus'un üstün savaş yetenekleri ve savaş meydanında rakipsiz olması kibirli yapısını da açıklamaktadır. İlyada destanında Akhaların lideri olan kral Agamemnon'a bile kafa tutma ve aşığılama cesaretini gösterdiği şu şekilde anlatılmaktadır.

"Seni şarap fıçısı, seni it gözlü, seni geyik yürekli seni.e
erlerinle bir olup savaşa gitmek için sen
silah kuşanmadın tek bir gün,
en seçkin Akhalarla bile yatmadın pusuya,
gücün kurudu senin, getirdin aklına ölümü.
Akhaların ordusunda böyle sana kafa tutanın
onur payını almak herhalde daha iyi."(Erhat-Kadir, 2016, s 10)

Yakın arkadaşı Patroklos'un Truva prensi Hektor tarafından öldürülmesine kadar, savaşa dönmesi çağrılarına ret cevabı verdiği, savaş meydanında yer almadığı ve süre zarfında açık bir şekilde Truva'nın üstünlüğü ile geçtiği mitte anlatılmaktadır.

Akhilleus savaşta duygularını işin içine katmayan ve adeta bir ölüm makinesi gibi tasvir edilmektedir. Tanrısal gücü sayesinde Truva şehrinin en önemli kahramanı olan Hektor'u acımasız bir şekilde öldürdüğü ve zalimce cesedini ailesinin de gözü önünde, at arabasının arkasında şehir surları etrafında sürüklediği tasviri yapılmaktadır. Destanının yazarı Homeros'un, Akhilleus'un destanda nasıl tasvir edildiğini ve bu iki savaşçı arasında tanrısal özelliklerle anlattığı Akhilleus ile Truva şehrinin savunucusu Hektor arasında kimi tuttuğu Erhat şu şekilde açıklamaktadır;

"Homeros, bize hem olumlu, hem olumsuz görünen bu nitelikleri en parlak ve çarpıcı renklerle belirtmiştir, çünkü sanatı ondan yanadır, ama yüreği ondan yana değil, yüreği yurdunu savunan durgun, ölçülü, erdemli kahraman insan Hektor'dan yanadır Homeros'un... eşine az rastlanır bir ustalık ve dünyanın başka hiçbir destanında görülmeyen eleştirici bir anlayışa Akhilleus'u hem iyi, hem kötü bir adam olarak çıkarır karşımıza." (Erhat, 2012, s 26)

Resim 27. Franz Matsch tablosu, Akhilleus'un Zaferi, 1892
(https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/46/Triumph_of_Achilles_in_Corfu_Achilleion_cropped_color_enhanced_white_balanced.png/800px-Triumph_of_Achilles_in_Corfu_Achilleion_cropped_color_enhanced_white_balanced.png)

Akhilleus destanı prens Paris'in attığı ve vücudunda ölümlü tek organı olan topuğuna isabet eden ok ile ölümüyle sonlanmaktadır.

Agamemnon, İlyada destanında, diğer başka efsanelerde tasvir edilen kral figürlerinden farklı bir karakter olarak anlatılmaktadır. Genellikle bir toplumun mitinde, önderleri

hakkında övgüler, methiyeler düzülürken, kral Agamemnon için Homeros hem iyi hem kötü tasvirler kullandığı görülmektedir.

Mitosta, Agamemnon'a yönetme ve kral olma hakkı baş tanrı Zeus tarafından bahşedilmektedir ve bunu Homeros Agamemnon'un asısından aldığı yetki ile bu hükmetme yetkisini İlyada'da aktarmaktadır.

“Güçlü Agamemnon, elinde değneği, kalktı.
Hephaistos yapmıştı didine didine o değneği,
Vermişti onu Kronosoğlu Kral Zeus'a,
Zeus da Argos'u öldüren yol gösterici Hermes'e vermişti,
Atlari kamçıl原因 Kral Pelops'a vermişti o da,
Pelops da erlerin güdücüsü Atreus'a vermişti,
Atreus da bol sürüsü olan Thyestes'e bırakmıştı ölürken,
Thyestes de onu taşısın diye Agamemnon'a bırakmıştı,
Bunca adalarda, Argos'ta boydan boya sözünü geçirsin diye.” (Erhat-Kadir, 2016, s 26)

Agamemnon, hırslı ve kendine ait gördüğü için kendi ailesini bile feda edebilecek bir kral olarak anlatılmaktadır. Av sırasında avladığı yasak geyik yüzünden sefere çıkamaması ve bunu tersine çevirmek için her ne kadar çok acı çekse de kendi kızını tanrılara sunak olarak adayın bir kral olarak tasvir edilmektedir. Kral Agamemnon, kendisine bağlı krallardan ve danışmanlarından oluşan kurulu da dinlemekle yükümlüdür ancak soyunun verdiği yetkilere dayanarak destandan birçok kez kendi buyruklarını kurul kararlarının üstünde gören bir karakter olarak betimlenmektedir. Bu, Truva sahillerine ayak basıldıktan sonraki savaşta kazanılan ganimetlerden ve esirlerin pay edilme işlemi sonrası, kendi esiri olan Khryseis in geri iadesi sonrası Akhilleus' a Akhalar tarafından ganimet olarak sunulan Briseis'i kendine alması, Akhilleus'un savaştan çekilmesi ve savaşı Akhalar aleyhine bir gidişata sokacak olmasına ve danışmanlarının tavsiyesine rağmen bu kararında diretmesi olarak Homeros tarafından aktarılmaktadır. Gücünü, tanrısal bir savaş yeteneği olan Akhilleus'a bile kabul ettirme çalışması da kral Agamemnon'un kibri ve karakteri hakkında bilgi vermektedir.

“Canın öyle istiyorsa, yalvaram, buyur git,
çok adam var benim yanımda, beni sayın,
akıllı Zeus işte en başta.
Hep kavga dövüş, savaş için gücün,
en öğrendiğim sensin Zeus'un beslediği krallar içinde.
Çok güçlüsün, ama bil ki tanrı verdi sana bu gücü.
Durma, gemilerinle, yoldaşlarınla git evine,
var git Myrmidonların başına geç.
Ne sen umurundasın, ne de öfken umurumda...
Ama barakandan alacağım kendim gelip

senin onur payını, güzel yanaklı Briseis'i.
Senden ne güçlü olduğumu o zaman anla gör.
Korksun boy ölçüşmekten, ibret alsın
kim benimle eşit görmek isterse kendini." (Erhat-Kadir, 2016, s 8, 9)

Resim 28. Agamemnon Maskesi, 16.yy, Atina Ulusal Müzesi
(http://archives.evergreen.edu/webpages/curricular/2006-2007/greeceanditaly/files/greeceanditaly/images/Mask%20of%20Agamemnon_0.preview.jpg)

Erhat Agamemnon'un karakteri ve zafer uğruna gösterdiği çaba için, İlyada'nın onun gösterdiği kahramanlıklara dolu olduğunu ve bir çok Truvalıyı öldürdüğünü ancak savaşta ne bir Akhilleus kadar başarılı, ne kurultayda bir Odysseus yada Nestor gibi bilge olduğunu ve Homeros'un özellikle onun kişiliği vasıtasıyla krallık kurumunun objektif olarak ortaya serdiğini söylemektedir.

Menelaos, abisi Agamemnon gibi soyu Atreus a, annesinin soyuda kral Minos'a dayanmakta yani Zeus soyundan geldiğine inanılmaktadır. Soy hakkından dolayı Sparta Kralı olarak ve İlya destanının konusu olan Truva Savaşının başlama sebebi olarak kabul edilen Helen'in kocası olarak tasvir edilmektedir. Menelaos, bahtsız bir kader ile bu uzun solukla savaşa sürüklenmiş bir karakter olarak aktarılmaktadır. Truva Prensi Paris'e karşı göstermiş olduğu konukseverliğe rağmen karşı karşıya kaldığı bu durum bu mitosta ki trajedilerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Azra Erhat, Menelaos'un karakteri ve özellikleri hakkında şöyle söylemektedir;

"Tanrı lanetine uğramış bahtsız bir soydan olduğu halde başına gelen belaların hiçbiri kendi işlediği bir suç yüzünden değildir, Menelaos'un kendisi temiz, dürüst, yürekli, olsa olsa da biraz yumuşak bir insandır... Menelaos etken değilse de başlıca edilgen kahramanı olduğu İlyada destanında en parlak sıfatlarla nitelenmektedir. Ares'in sevdiği, Zeus'un beslediği, gür naralı, yiğit Menelaos'tur." (Erhat, 2012, s 203)

Yaşadıklarının da etkisi ile Menelaos, Akhalar'ın en cesur kahramanlarından biri olarak tasvir edilmektedir. Truva prensi Paris'ten intikamını almak için mücadele etmektedir ve savaşın bir bölümünde bu amacına ulaşmış olsa da Paris'in savaş alanından kaçması ya da kaçırılması ile bu emelini gerçekleştirmediği aktarılmaktadır. Hektor' a kafa tutacak kadar ve korkusuzca karşısına çıkabilecek yiğitliğe sahip bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Akilleus'un en yakın arkadaşı Patroklos ölümünden sonra cesedini Trualılara kaptırmamak için Hektor ve Turuvalılar la destansı bir mücadele verdiği anlatılmaktadır.

“Patroklos'un savaşta Truvalılara alt olduğunu
Ares'in sevdiği Atreusoğlu Menelaos gördü.
Başında ışıldayan tolgasıyla yürüdü, aştı ön sıraları,
ilk doğuruşunda bir inek nasıl,
düvesinin çevresinde döt dönerse böğüre böğüre,
öyle dört dönüyordu sarışın Menelaos ,
Patroklos'un çevresinde.
Kargısını, yuvarlak kalkanını önünde tutuyordu,
öldürmeye can atıyordu karşısına ilk çıkkanı.”(Erhat-Kadir, 2016, s 371)

Resim 29. Menelaos, Patraklos'un ölüsünü korurken, Floransa
(<https://www.smp.org/dynamicmedia/files/2d94165034cae6708a4587fc60de5fb1/CIMG1561.JPG>)
G)

Savaş sonrası mitoslarında da Menelaos, Truva'nın kapılarını açan Tahta At'ın içerisindeki savaşçılardan biri ve karısı Helen'i çaresizce bulduğunda onu öldüremeyerek yanına alıp ülkesine geri dönen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Helen'in yaptıklarına ve neden olduğu felaketlere rağmen af dilemesi karşılığında onu öldürememesi, Erhat'ın da bahsettiği yumuşak ve iyi bir kişiliğe sahip olduğunu açıkça göstermektedir.

Patroklos, Akhilleus'un en yakın arkadaşı, dostu ve soydaşı olarak anlatılmaktadır. İlyada efsanesinde Patroklos, ne olursa olsun can yoldaşını yalnız bırakmayan, ona karşı olağan dışı bir şekilde saygı ve sevgi besleyen, Akhilleus, Agamemnon ile tartışması sonucunda savaştan çekildiğinde, onu sakinleştirmeye çalışan ve savaşa dönmesi için çabalayan bir karakter olarak tasvir edilmektedir.

Akhilleus'un savaşa katılmadığı süreçte, Patroklos daha fazla dayanamayarak onun silahlarını kuşanmış ve savaşa Akhilleus yerine katılarak çok sayıda Truva askerini öldürdüğü, bu ölen savaşçılardan birinin Zeus'un sevdiği bir asker olan Lykialı Sarpedon olduğu anlatılmaktadır. Homeros, İlyada'da öldürdüğü savaşçıları ve Trualıları püskürtmesini şu şekilde anlatmaktadır.

“Önce kimi öldürdün Patroklos, sonra kimi,
tanrılar çağırıdıktan sonra seni ölüme?
İlkin öldürdü Adrestos'u, Autoonos'u, Ekheklos'u,
Megasoğlu Perimos'u, Epistor'la Melanippos'u,
sonra da Elastos'u, Mlios'u, Pylartes'i,
bunların hepsini tepeledi, yok etti,
geri kalanlar başladı bir bir kaçmaya.”(Erhat-Kadir, 2016, s 363)

Onu durdurmak için saldıran Hektor ile girdiği çetin bir mücadeleden sonra, Hektor'un yaşamına son vermesi ile Patroklos destanı sona ermektedir. Patroklos'un ölümü savaş için bir kırılma noktası olarak karşımıza çıkmaktadır, çünkü onun ölümü ile üzüntüye ve öfkeye kapılan Akhilleus'un savaşa dahil olması sağlanabilmiş ve savaşın seyri değişebilmiştir.

Telemon oğlu Aias, Salamis kralı olarak kabul edilmektedir. Savaşa çok sayıda asker ile gelmemiş olsa da gösterdiği cesaret, güç ve savaş becerisi ile Akha ordusu içerisinde çok saygı duyulan, oldukça iri cüsseli bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Erhat, Aias'ın görünüşü ile ilgili Helen'in, kral Priamos'un Aias'ı görünce kim olduğunu

sorması üzerine; eşi görülmedik Aias, olarak söylediğini aktarmaktadır. (Erhat, 2012, s 17)

Aias' in gücü Homeros tarafından, savaş sırasında sıklıkla vurgulandığı görülmektedir. Hektor'a kafa tutabilen, hatta ona misliyle karşılık veren bir savaşçı olarak anlatılmaktadır. Hektor'un, Aias'ın meşhur yedi kat deri ile kaplı kalkanı fırlattığı taşa karşılık Aias'ın tepkisi, İlyada'da şöyle aktarılmaktadır;

“Aias daha iri bir kaya parçası aldı savurdu,
Kendi sonsuz gücünü de yükledi kayaya.
Kaya değirmen taşı gibi ağırdı,
Kırıldı kalkan kayanın altında.
Hektor'un çözüldü dizlerinin bağı, devrildi yüzükoyun, serildi kalkanın üstüne.”(Erhat-Kadir, 2016, s 148)

Aias, gösterdiği savunma ile Akhilleus'un öldürülmesinden sonra onun vücudunu Truvalılara bırakmamış ve Akha siperlerine geri taşımış ve bu ona duyulan saygıyı bir kat daha arttırmıştır.O, Akhalar için tüm gücü ile mücadele eden, kendini düşünmeden ulusunun zaferi için mücadele eden, faziletli bir kahraman figürü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 30. Attika seramikleri motiflerinden, Aias'ın Akhilleus'un bedenini taşıması, 570- 565 İ.Ö, Floransa
(<https://www.ancient.eu/img/r/p/750x750/997.jpg?v=1485682882>)

Nestor, Pylos'un kralı, Agamemnon'un kurullarda en önemli danışmanı olarak geçmektedir. Üç kuşak yaşadığı ve bu uzun yaşam boyunca yaşadığı tecrübeleri ile Akha toplantılarının en bilgisi olarak kabul gördüğü ve bunun da İlyada destanında, Nestor'un ağzından, kendisini ve bilgeliğini anlatmak için sıklıkla vurguladığı görülmektedir.

Nestor'un, İlayada'da, hitabet sanatının kuvvetli olduğu da sıklıkla vurgulanmaktadır. Akhilleus ile Agamemnon'un tartışmasında her ne kadar başarılı olamasa da arabuluculuk yapmaya çalıştığı anlatılmaktadır. Nestor, tecrübesi, öngörüsü, strateji ve savaş bilgisi ile Akhilleus'un kaybedilmemesi gereken bir müttefik olduğunu bilmekte, savaşın onun yokluğunda kazanılmayacağını bilmekte ve bu konuda bir çözüm aradığı aktarılmaktadır. Nestor'la ilgili bölümü Homeros şu şekilde aktarmaktadır;

“Kalktı ayağa güzel konuşan Nestor,
Pylos'un gür sesli sözcüsü.
Dilinden sözler akardı baldan tatlı,
Ölümlü iki insan kuşağının yaşayıp göçtüğünü görmüştü,
Tanrısal Pylos'ta büyümüşlerdi birlikte.
Şimdi üçüncü kuşağın başındaydı o.”(Erhat-Kadir, 2016, s11)

Nestor, kimi zaman akıl vermesiyle, kimi zaman Akha ordularını yüreklendirirken, mitosun birçok bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Nestor karakteri için Erhat; Homeros'un yarattığı eşsiz bir karakterdir. Böylesi bir ihtiyar tipine ilkçağ yazınında bir daha rastlanamaz, bir eşini daha bulmak için Shakespeare'leri, Balzac'ları beklemek gerekir, demektedir. (Erhat, 2012, s 216)

Diomedes, Akha savaşçıları arasında önemli bir yer atfedilmektedir. Trakyalı bir lider olan Diomedes, savaş yeteneği ve cesareti ile ön plana çıkmakta, saldırganlığı ve gözü karalığı İlyada destanında Homeros tarafından sıklıkla farklı övgülü ifadelerle aktarılmaktadır. Bu cesur Argos'lu kahraman için İlayada'da, savaştaki hırsı ve öldürdüğü Truvalı savaşçıların yer aldığı ayrı bir bölüm bulunmaktadır. Özellikle, bu bölümde öldürdüğü askerlerin yanı sıra gücü ile tanrılara bile kafa tuttuğu şöyle aktarılmaktadır.

“O şimdi Tydeus'un oğlu taşkın canlı Diomedes'i
Saldı bir fırtına gibi ölümsüz tanrılar üstüne.
Diomedes önce Kıbrıslı tanrıçayı vurdu bileğinden,
Sonra atıldı benim üstüme, bir tanrı gibi.”(Erhat-Kadir, 2016, s 116)

Resim 31. Diomedes ve Athene, Albert Wolff, Berlin, 1853
(<https://i.pinimg.com/originals/05/81/78/05817806fa59b573ffd11e914360e812.jpg>)

İlyada efsanesinde, Dimedes sürekli göz önünde, ilk sıralarda görülmektedir. En zorlu görevlerde bile tereddüt etmeden rol üstlenebilen bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Savaşın gidişatını değiştirmede önemli rolü olan, Odysseus ile birlikte casusluk görevini üstlenerek, Truvalı casus Dolon'dan birçok bilgi alıp, Truva askerlerine korkusuzca tek başlarına saldırı düzenlemeye gönüllü olması Diomedes'in gözü karalığını bir kez daha göstermektedir.

Truva prensi Hektor'un kuzeni, Dardenie şehrinin prensi olarak adı geçen Aineias aynı zamanda tanrıça Aphrodite'nin de oğlu olarak kabul edilmektedir. Truvalı askerler arasında, Hektor'dan sonra en cesur savaşçılardan biri olarak, Akha askeri tarafından da saygı duyulan bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş sırasında Hektor'la birlikte mücadele eden ve savaş meydanında ondan aşağı kalmayan hatta bazen akıl hocalığı bile yapan bir karakter olarak tasvir edilmektedir.

Aineias, savaş meydanında her ne kadar yiğitçe ve ön saflarda savaşsa da, birçok zorlu mücadelede de tanrılar tarafından kurtarıldığı anlatılmaktadır. Argoslu savaşçı Diomedes ile olan mücadelesinde aldığı darbe sonucu yenilmek üzereyken annesi Aphrodite tarafından kurtarılmış ve daha önce aktarıldığı gibi tanrıça onu korumak isterken yaralanmış olarak tasvir edilmektedir. Akhilleus ile de İda dağında gençliğinde giriştiği mücadelede Zeus tarafından kurtarıldığını İlyada'da kendisi prens Hektor'a anlatmaktadır.

“Ayağı tez Akhilleus’a karşı gelmem ilk değil,
Çok kaçtım ben onun kargısından,
İda yamaçlarında saldırmıştı bizim öküzlere,
Lyrnessos’la Pedasos’u yıkmıştı,
O zaman Zeus kurtardı beni,
Güç kattıydı çevik dizlerime,
Yoksa alt edecekti beni Akhilleus’un elleri.” (Erhat-Kadir, 2016, s 436)

Hektor’un ölümünden sonra Truvalılar adına lider vasfını üstlenmiş ve Akhaların kaleyi ele geçirmemesi için mücadele veren bir komutan olarak karşımıza çıkmaktadır. Aineias, Truva savaşında olduğu kadar, savaş sonrası için daha da önem kazanan bir figür olarak kabul edilmektedir. Çünkü o, yıkımdan sonra soyun devamı için tanrılar tarafından seçilen kişi olarak İlyada destanında anlatılmaktadır.

“Kaderi kurtulmaktır Aineias’ın,
tohum ekmeden, iz bırakmadan ölmemeli,
yok olmamalı Dardanos soyu...
Güçlü Aineias kral olacak Truvalılara,
kral olacak çocuklarının çocukları.”(Erhat-Kadir, 2016, s 442, 443)

“Odysseus Yunan mitosundan günümüze kalmış en ünlü kahramandır. Uluslararası bir kişi olmuştur denebilir, çünkü serüvenleri zamanımızda çok tutulan macera romanına çığır açtığı gibi, kendisi de modern insan da aranan erdem ve nitelikleri kişiliğinde topladığı için uygarlık, insanlık tarihine bir prototip, bir ilk örnek olarak girmiştir.” (Erhat, 2012, s 222)

Erhat, Odysseus’un karakteri ve dünya literatüründeki yeri için böyle demektedir. Laertes oğlu ve İthaka kralı olarak destanda geçmektedir. Mitoslarda Odysseus, birden çok özelliğe sahip, zeki ve yaşadıkları nedeniyle bir hayli tecrübeli bir figür olarak görülmektedir. Onun karakteristik özelliklerinde fazlaca akıl dolu eylemlerde bulunan, çözüm üreten bir yapı, mitoslar aracılığı ile anlaşılmaktadır. Menelaos’un karısı Helen kaçırıldıktan sonra yardım istediği ilk krallardan biri olarak aktarılmaktadır.

İlyada’da adı sıklıkla geçen Akha kahramanlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mitosta anlatılan mücadelelerin hemen hepsine katılmıştır. Truva savaşı boyunca birçok düşman askeri öldürdüğü, soydaşlarını cesaretlendirdiği, Agamemnona kimi zaman akıl hocalığı yaptığı ve savaştan çekilmeyi öne sürdüğünde bu fikirden onu caydırdığı ve korkusuzca casusluk görevi üstlendiği görülmektedir. Odysseus tanrılar tarafından da sevilen, saygı duyulan ve onu birçok yönü ile soydaşları tarafından tanrılar ile benzer kudretler taşıdığına inanılan bir karakter olarak aktarılmaktadır. Agamemnon tarafından verilen casusluk görevinde Diomedes’in terciğini gönüllü olan diğer savaşçılar arasından Odysseus’tan yana kullanırken onun için sarf ettiği sözler önem arz etmektedir.

“Madem buyurdun arkadaşımı ben seçeyim,
Tanrısal Odysseus'u nasıl tutarım gözden uzak,
Her zora dayanır onun atılğan yüreği,
Pallas Athene de onu sever, sayar,
Ateş içinden onunla geçer gideriz,
Yol yordam bilen bir tek o var.”(Erhat-Kadir, 2016, s 209)

Resim 32. Odysseus ve Diomedes, Dolon'u yakalarken, 4-5.yy, Britanya Müzesi, Londra
(<https://www.beazley.ox.ac.uk/dictionary/Dict/image/Dolon.jpg>)

Odysseus birçok önemli rol üstlenmiş olsa da en önemlisi, bu uzun soluklu savaşın ancak hile ile kazanılabileceğini anlayan ilk kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Erhat, Truva şehrinin savaşla ele geçirilemeyeceğini, bunun üzerine tahta at fikrini ileri sürdüğünü ve bu düzenin gerçekleşmesi için ön ayak olduğunu söylemektedir.(Erhat, 2012, s 224)

3. BÖLÜM

GERÇEKÜSTÜCÜLÜK AKIMI

Gerçeküstücülük akımı, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan kültürel bir hareket olarak karşımıza çıkmakta ve Fransız yazar Andre Breton, bu akımın kurucu olarak kabul edilmektedir. Ancak Gerçeküstücülük söyleminin çıkışını Antmen şöyle açıklamaktadır;

“Gerçeküstücülük” terimini ilk kullanan Fransız şair Guillaume Apollinaire'dir; dönemin ünlü eleştirmenlerinden Apollinaire bu sözcüğü, 1917 tarihli oyunu “Tiresias'ın Memeleri”yle, Picasso'nun sahne tasarımı yaptığı “Geçit” başlıklı baleyi anlatırken kullanmıştır. Gerçeküstücülük hareketinin babası sayılan, hatta sonraki yıllarda “Gerçeküstücülüğün Papa'sı” lakabıyla anılan ünlü Fransız şair-yazar Andre Breton'un, 1922 yılında 'modern arayışların' geleceğini tayin edecek uluslararası bir kongre tasarladığını açıklaması, Gerçeküstücülük akımına giden yolun ilk adımını oluşturmuştur.” (Antmen, 2012, s 133)

Birinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkmış olan Gerçeküstücülük, Dadaizmden etkilenmiş bir akım olarak karşımıza çıkmaktadır. Eski bir dadist olarak kabul edilen Andre Breton'un etkileriyle de birlikte, ardılı olan gerçeküstücülüğün, dadizmden izler taşımakta olduğu görülmektedir.

Gerçeküstücülüğün temelinde düşüncenin, örf ve adetlerin, günlük ihtiyatların kontrolünden bağımsız, şuurların realitesini gösteren, diğer bir deyişle var olan realiteden bağlarını koparmış bir olgu ortaya çıkarma hedefini güden bir sanat akımı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilinçaltını temel alarak, mantığı reddetmesi ve kullandığı dilin ve yöntemin diğer akımlara karşı bir duruş niteliği taşıması ile gerçeküstücülük, diğer akımlardan farklı bir yer teşkil etmektedir. Bu akıma dahil olan düşünürlere göre sanat olgusu içerisinde bulunan tüm realite, var oluşun en temel esası olan şuurları içerisinde mevcut bulunmaktadır. Buna göre de, gerçeküstücü bir özellik taşıyan eserin reel dünyadan bağımsız farklılığından beslenen bir nitelik taşıması beklenmektedir.

“Sürrealist eser aykırılıklarla, zıtlıklarla, gerçekle her türlü bağı kesilmiş; yitirilmiş olarak kendini gösterir. Sürrealizm, hayal dünyasının çevirisidir. O hayal dünyası ve içindeki gerçekçi öğeler soyut, soyut öğeler de gerçek olabilir. Sürrealizmde gerçeğin normal açısı büsbütün kapanmıştır.” (Çeşitli, 2006, s 143)

Gerçeküstücü sanatçılar, öncülleri olan sanatçıların yaratmış ve geliştirmiş olduğu akımlarda var olan nizamlarına ve üsluplarına karşı bir duruş takınmış ve onlarla alay etmişlerdir. Anlatımlarında imge çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Kendiliğinden ortaya çıkan yaratım süreci, gerçeküstücü bu düşsel tasarımın temelini oluşturmaktadır.

Gerçeküstücü sanatçılarla ilgili ilk bilgiler 1924 yılında Breton'un manifestosundan sonra 1925 yılında yazdığı makalesinde karşımıza çıkmaktadır;

“Breton, 1925 yılında kaleme aldığı “Gerçeküstücülük ve Resim” başlıklı makalesinde, Pablo Picasso ve Giorgio de Chirico'nun farkında olmasalar da Gerçeküstücü olduklarını; Max Ernest ve Man Ray'in Gerçeküstücülüğün eşiğinde olduklarını, Andre Masson ve Joan Miro'nun geleceğin Gerçeküstücüleri olduklarını yazarak, Gerçeküstücülüğün görsellik kazanmasına ilişkin ipuçları vermiştir.”(Antmen, 2012, s 133)

Gerçeküstücü ressamlar için önemli bir öncü olarak kabul edilen Giorgio de Chirico, düşsel evrenler yaratarak ve bu evrenleri farklı açılardan yansıtarak çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Chirico'nun yapmış olduğu birçok çalışma, daha sonradan onun izinden giden Gerçeküstücü ressamların takdirini kazandığı, kendisinden sonra gelen ressamların eserlerindeki etkileri görülmektedir. Gerçeküstücülerin manifestosunda adı geçen diğer bir ressam Andre Masson ise daha farklı bir anlatım dili kullandığı görülmektedir. Çeşitli malzemelerin de yardımı ile Masson, kendinden ortaya çıkan desen çalışmaları ile bu akım içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Farklı bir çok ressam bu akım içerisinde farklı anlatım dilleri ile tarzlarını yansıtmış olsalar dahi ortak noktaları şuuraltı dünyaları dışa vurarak sıra dışı ve kurallardan bağımsız daha özgürlükçü bir anlayış benimsemeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ortak paydadan yola çıkarak Antmen, Gerçeküstücü akım içerisinde önemli yer arz eden Miro ve Salvador Dali gibi ressamları da karşılaştırarak şöyle söylemektedir;

“Gerçeküstücü resim, Chirico ve Masson'un yapıtlarının da ortaya koyduğu gibi, soyut, dışa vurumcu, çağrışımsal olan gerçekçi, figüratif, hayali, atmosferik diyebileceğimiz iki ayrı yaklaşımı her zaman içinde barındırmıştır. İspanyol ressam Joan Miro'nun kontrolü tümüyle kendi zihinsel çağrışımlarına bıraktığı soyut resimleriyle, yine bir diğer ünlü İspanyol Gerçeküstücü Salvador Dali'nin figüratif resimlerini birleştiren de yine Gerçeküstücülüğün, bilinçaltının bir dışa vurumu olan yaratıcı süreci aklın ve mantığın denetiminde özgürleştirmek düşüncesidir.”(Antmen, 2012, s 137)

3.1. Gerçeküstüculükte Mitoloji

Gerçeküstücü sanatçılar için eserlerinde yarattıkları düşsel evren için mitler çok önemli bir done olarak karşımıza çıkmaktadır. Mitoslarında anlatımları ve dinleyicilerde oluşturdukları doğaüstü güçlere olan inancın etkisi göz önüne alındığında, Gerçeküstücü sanatçıların etkilenmeleri ve yarattıkları dünyalarda mitolojilerden izler taşımaları da yadsınmamaktadır. Gerçeküstücü sanatçılar adeta kendi mitlerini yaratma çabasında gibi görünmektedirler.

Gerçeküstücü manifestonun yazarı Andre Breton da yaşamı boyunca mitoslarla ilgi çalışmalar yapmış ve düşüncelerini Gerçeküstüculüğün kendi mitoslarını yaratma çabasında olan sanat nesnelere olarak ifade ettiği söylenmektedir. Veseley, Bretonun mitler ve yarattığı akımla etkileşimi ile ilgi düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir;

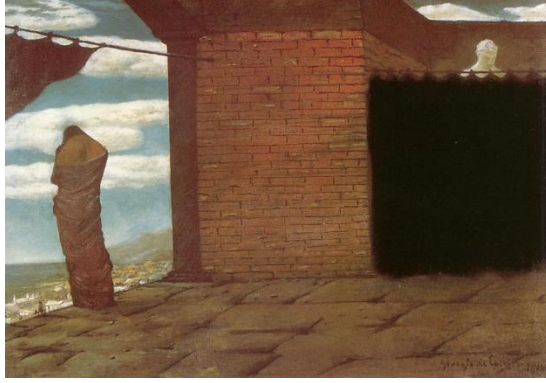
“Bir mite sahip olmayan toplum yoktur. Arzu edilir olduğuna kanaat getirdiğimiz, bir toplumu besleyecek bir miti ne ölçüde seçebiliriz ya da benimser ve dayatabiliriz? Sürrealizm bir müşterek mit yaratmaya yeltendiğinde, geleneksel mitin münferit unsurlarını biraraya getirmeli ve bunu yaparken, en eski ve en sağlam geleneklerden başlayarak ilerlemeli.”(Veseley, 2014)

Yaratılan bu yeni mitosların konusu direk bir şekilde ifade edilmemekle birlikte, gerçeküstücü sanatçılar etkilendikleri mitleri de gizemli bir olgu olarak görmeyerek onları var olan dünyanın asıl tasviri olarak aktarmışlardır. Geçmiş zamana ait ilkel tasvirlerin anlamları bir kenara konulduğunda, Gerçeküstüçülerin yarattıkları yeni mitolojik evrenleri ile yakın aktarımlara sahip oldukları düşünülmektedir. Bu düşüncüyü Veseley, Breton ile Jean Duche ile olan söyleşisinden; gerçeküstücü mitin, sürrealitenin, temelini anlamaya yardımcı olabilecek en yakın benzeşimin, kimi primitiflerin tüm doğaüstü ima ve anlamlardan arındırılmış hayali- gerçek dünyası ile kurulabileceğini ve sürrealistlerin bu arkaik biçimlere derin duygular beslediği şekilde aktarmaktadır. (Veseley, 2014)

Mitolojik öğeleri kendi üslubu ile yorumlayan İtalyan ressam Giorgio de Chirico, ön-gerçeküstücü ve gerçeküstücü akım içerisinde de bu yönü ile en önemli ressamlardan biri olarak kabul edilmektedir ve çalışmalarında diğer bir çok gerçeküstücü sanatçılar gibi onunda bilinçaltı konusunda Freud'dan ve mitolojiden sıklıkla etkilendiği görülmektedir. Mitolojik öğeler Chirico'nun eserlerinde kimi zaman mimari öğeler kimi zaman da etkilendiği mitosların kahramanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Antik

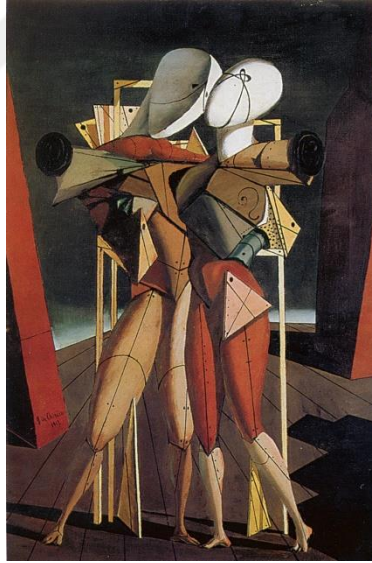

Yunan mitolojisinin ve özellikle Homeros'un anlatılarının izlerine sıklıkla Chirico'nun çalışmalarında rastlanmaktadır.

Resim 33. The Enigma of the Oracle, Chirico, 1909
(<http://classweb.uh.edu/art-analysis/wp-content/uploads/sites/12/2014/07/dechirico-01.jpg>)

“Odysseus, klasik mitolojide, nostalji kurbanıdır. Odysseus'un duyguları depresyonla bağlantılanabilir. 'Odysseus ve Calypso'yu ayıran kaya çıkıntısı Chirico'nun resminde duvara dönüşmüştür. 'The Enigma of the Oracle'da melankoli sonsuz bir alana ve deniz manzarasına dönüşür. Calypso, Odysseus'un melankolisinin asıl sebebidir. O, Odysseus'u, eşi Penelope'den uzak tutar. Calypso, 'The Enigma of Oracle'da Apollo figürü olmuştur.”(Özdemir, 2012, s 413)

Resim 34. Hektor ve Andromakhe, Chirico, 1917
(<http://classweb.uh.edu/art-analysis/wp-content/uploads/sites/12/2014/07/dechirico-04.jpg>)

Alman ressam Max Ernst de Gerçeküstücü ressamlar arasında mitolojik öğeleri sıklıkla kullanan ve akıma yön veren öncü, önemli sanatçılardan bir olarak kabul edilmektedir. Ernst'in çalışmalarında Chirico gibi spesifik ve direk olarak belirli bir mitolojiden etkileşim görülmesi da kendi yarattığı karakterleri ile yeni mitoslar ortaya

koyduğu görülmektedir. Ernst, yaşadığı dönemin olaylarını eserlerinde mistik öğelerle ve farklı yaratıklarla aktarmaktadır. Amerika'ya yerleştikten sonra yaptığı çalışmalar ile Amerika'da ki Soyut Dışavurumculuğun yükselmesinde de önemli bir rol üstlenmiştir.

Resim 35. Fireside Angel, 1937 ve The Stollen Mirror, Ernst, 1941
(<https://utopiadystopiawwi.wordpress.com/surrealism/max-ernst/fireside-angel/>; [https://www.christies.com/img/LotImages/2016/CKS/2016_CKS_12027_0106_000\(max_ernst_the_stollen_mirror\).jpg](https://www.christies.com/img/LotImages/2016/CKS/2016_CKS_12027_0106_000(max_ernst_the_stollen_mirror).jpg))

“Fireside Angel” çalışmasında Ernst, İspanya’da gerçekleşen iç savaştan sonra Alman ve İtalyanların yardımı ile faşist diktatör Franco’nun askerlerinin İspanyol Cumhuriyetçileri katletmesi, yıkım ve kaosa ithafen II. Dünya Savaşı’nın başlamasına neden olan ve gittikçe büyüyen bir yaratık olarak tasvir etmektedir. “The Stollen Mirror” eserini ve barındırdığı mitsel öğeleri Veseley şu şekilde açıklamaktadır;

“Vizyona kısmen insan, kısmen hayvan ve inorganik bedenli sfenks figürü egemendir. Sfenks, bir muammanın cisimleşmesinin en üstün halidir. O, insanın hiçbir zaman kavrayamayacağı nihai bir anlamın bekcilliğini yapar. Ezoterik geleneğe göre, sfenks geçmişin tüm bilimlerinin bireşimidir. Varlığın heterojenliğinin orta yerinde, sfenks dört elementi ruhun cevheriyle (yani figürün insan ögesiyle) birleştiren simgedir.” (Veseley, 2014)

3.2. Gerçeküstücülükte Hayvan Figürü

Hayvan figürü mitolojinin en sık kullanılan objelerinden biri olduğu gibi, yansıttıkları ile mitoslardaki öğeler ile benzerlik gösteren Gerçeküstücü sanatçılar içinde hayvan figürü eserlerinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Kendi mitoslarını yaratan Gerçeküstücü sanatçılarda çoğunlukla hayvanları günlük yaşamlarımızda karşılaştığımız şekilleri ile

değil de, onları kendi yorumları ve bilinçaltıları ile harmanladıkları evrenin bir parçası halinde uyum ile tasvir etmektedirler.

Daha önceki bölümde bahsi geçen Alman sanatçı Max Ernst'in diğer bir çalışması olan The Stollen Mirror da da görüldüğü üzere Mısır mitolojisindeki sfensk vari yarı hayvan yarı insan tasvirler ve çoğunlukla kuşu andıran hayvan figür tasvirleri mitolojik bir dil ile anlatılmaktadır. Andre Breton'un manifestosunda adı geçen Gerçeküstücü sanatçılardan bir olarak atfedilen İspanyol sanatçı Juan Miro'nun eserlerinde de sıklıkla hayvan figürlerine rastlanmaktadır. Manzara resimlerinde de Miro kendi yarattığı düşsel manzaralar içerisinde yer alan hayvan figürleri ile gerçekliği tasvir etmektedir.

Resim 36. The Tilled Field, Miro, 1923
(https://i0.wp.com/www.guggenheim.org/wp-content/uploads/1923/01/72.2020_ph_web.jpg?w=870)

İlk Gerçeküstücü eserlerinden biri olarak kabul edilen "The Tilled Field" Katalonya topraklarını, tarlalarını betimlemektedir. Sonraki yıllara ait çalışmalarında Miro, eserlerinde yer alan figürlerinde daha fazla soyutlamaya gittiği görülmektedir. Figures At Night Guided By The Phosphorescent Tracks of Snails adlı eserinde bu soyutlanmış insan, balık ve kuş figürleri görülmektedir.

Resim 37. Figures At Night Guided By The Phosphorescent Tracks of Snails, Miro, 1923
(http://www.galleryintell.com/wp-content/uploads/2013/09/Joan_Miro-figure-at-night-guided-by-the-phosphorescent-tracks-of-snails-e1380034629409.jpg)

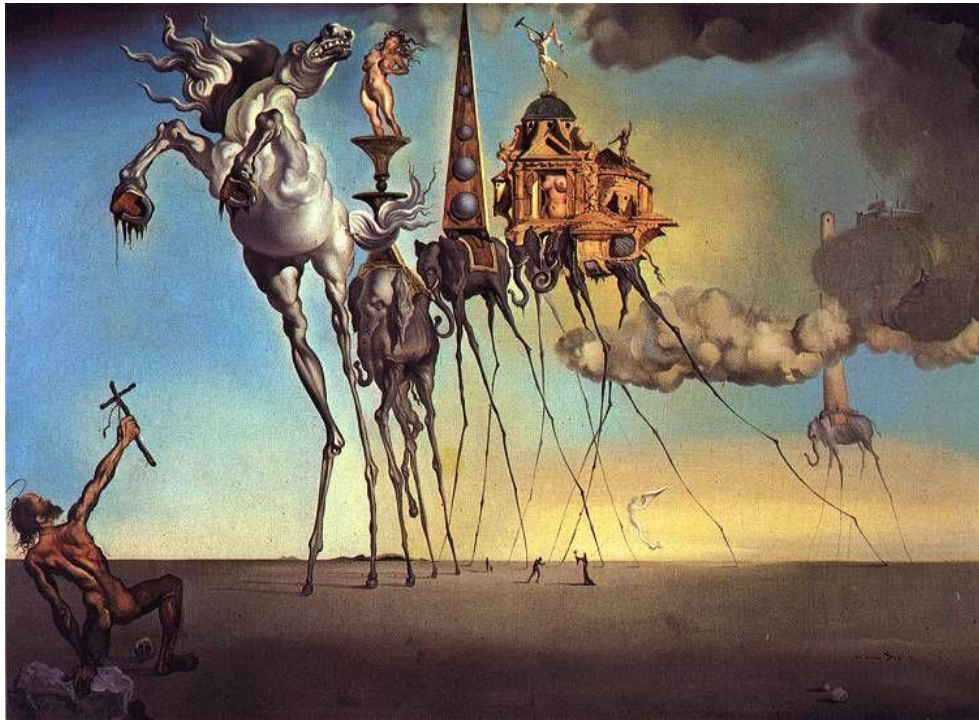
Gerçeküstücü diğer önemli bir sanatçı olan İspanyol ressam Salvador Dalí'de eserlerinde mitsel anlatım içerisinde hayvan figürlerini sıklıkla kendi üslubu ile tasvir ettiği görülmektedir. Diğer Gerçeküstücü sanatçılar gibi Dalí'de bilinçaltının dışavurumu ile ilgilenmekte ve eserlerinde yarattığı dünyalarında bunun etkileri görülmektedir. Vatandaşı olan Miro'dan farklı olarak Dalí, figürlerinde gerçekçiliği de kullanarak gerçeküstü bir anlatım yakalama çabasına giriştiği anlaşılmaktadır. Miro ve Dalí arasındaki üslup farkını Antmen şöyle izzah etmektedir;

“Görsel çağrışımlarla yüklü zengin bir imgeleme gerçeklik duygusunu soyutlama temelinde yerle bir eden Miro'ya karşılık Dalí'nin gerçekçi figürasyona dayanan “Arzunun Gizemi- Annem, Annem, Annem”(1929) ya da “Belleğin Israrı”(1931) gibi resimleri de o gerçeklik duygusunu tahrip etmeyi başarır.”(Antmen, 2012, s 137, 138)

Resim 38. Swans Reflecting Elephants, Dali, 1937
(<https://www.dalipaintings.com/images/paintings/swans-reflecting-elephants.jpg>)

Figürlerdeki gerçeklik ile bir illüzyon yaratan Dali, bazen yansımalarda bazen de bir hayvanı yakından başka, uzaktan başka görünecek şekilde tasvir ettiği görülmektedir. Yarattığı bu gerçek üstü evren içerisinde yer alan figürler bazen amorf bazen de başka bir obje ile bütünleşik halde görülmektedir.

Resim 39. Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılışı, Dali, 1946
(<https://i.pinimg.com/originals/ff/58/c8/ff58c8ef4a0dd2b583985024e4c12208.jpg>)

3.3. Gerçeküstücü Üslup ile Üç Boyutlu Formlarda Hayvan Figürü Kullanan Sanatçılar

Gerçeküstücülük, resim sanatında olduğu kadar üç boyutlu sanat eserlerinde de sıklıkla görülmektedir. Heykel formlarda, Gerçeküstücü biçim ile izleyeni etkisi altına alarak, onda uyandıracığı derin etki üzerine yoğunlaşma yöntemi izlendiği görülmektedir. Bu yöntem ile birlikte, objeyi izleyen kişinin, çalışma ile iletişime geçmesi için adeta bir ihtilal hareketi gibi bir bakış açısını ortaya konmaktadır. Üç boyutlu formlarda gerçeküstücü üslup ile çalışan bir çok sanatçı bu bahsi geçen yöntem ile eserlerini meydana getirmişlerdir.

Duchamp, Alberto Giacometti ve Meret Oppenheim gibi sanatçılar günlük hayatta kullanılan nesnelere farklı şekillerde ele alarak, onları olağan işlevlerinden soyutlayarak kendi üslupları ile biçimlendirmişlerdir. Yaptığı çalışmalar ile İsviçre doğumlu ressam ve heykeltıraş olan Oppenheim, Gerçeküstücü akımın öncülerinden kabul edilmektedir.

Resim 40. Kürk İçinde Nesne, Oppenheim, 1936
(https://media.npr.org/assets/img/2016/02/09/meretoppenheim_custom-f67c923f4675bdfcf948d4c7f725ce32cd271f52-s900-c85.jpg)

Üç boyutlu formlarda Gerçeküstücü üslup ile hayvan figürleri kullanımı da plastik sanatlar içerisinde geçmişte daha çok resim alanında görülmüş olsa da, günümüze yaklaştıkça bu hayvan formlarını kendi üslupları ile çeşitli şekillerde yorumlayan ve gerçeküstücü diye nitelendirilebilecek çalışmalar sayıca arttığı dikkat çekmektedir.

Gerçek hayattaki formlarından ya da davranış biçimlerine aykırı olan hayvan formları ünlü Katalan sanatçı Juan Pablo Picasso'nun yapmış olduğu bazı seramik çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır. Breton'un farkında olmasa da bir Gerçeküstücü

olarak nitelendirdiği Picasso, porselen çömlekler üzerine hayvan yüzleri çizerek, bir hayvana ait olmayan formu kendi üslubu ile kendi yarattığı bir varlığa dönüştürmüştür.

Resim 41. Boğa Başları, Picasso, 1950 (Picasso İstanbulda, 2005, s 258)

Suzanne Ramie' ye ait olan primitif testi formunu Juan Pablo Picasso kendi üslubu ile yorumlamıştır. Ramie kendi çömleklerine tek renk uygularken Picasso bu biraz biçimsiz çömlekleri, bu örnekteki boğalar gibi birer yaratığa dönüştürebileceğini gördü. Testinin tepesindeki yuvarlak öge, güneş olarak yorumlanabilmektedir (Picasso İstanbulda, 2005, s 258)

1950'li yıllara gelindiğinde Gerçeküstücü sanatçılar üç boyutlu formları, var olan objelere ve üretim yöntemlerine daha karşıt bir duruş sergilemiş oldukları görülmektedir. Amerikalı ressam ve kolaj sanatçısı olan Robert Rauschenberg, gerçeküstücü üslup ile çalışmalarını var etmiştir. Bu akım içerisinde üç boyutlu yaptığı "Monogram" (bknz. resim 42) adlı çalışması, geleneksel biçimde başlanmış yağlı boya tablosu üzerine ve şehirde bulunduğu araba lastiği gibi rastlantısal objeler ile birlikte tuval üzerine oturttuğu keçi figürü ile olağan dışı bir biçim haline dönüşmektedir.

Resim 42. Monogram, Rauschenberg, 1955 – 1959
(<http://www.phaidon.com/resource/monogramrobertrauschenberg.jpg>)

Rauschenberg'in bir başka eseri olan "Canyon" (bkz. resim 43) adlı çalışması da yine bir tuval üzerinde bulunan kartal figürü, altında bulunan karton kutu, ayna, gazete kağıtları ve yastık gibi artık malzemelerin bütünleşmiş biçimiyle tasvir edilmektedir.

Resim 43. Canyon, Rauschenberg, 1959
(<https://i.pinimg.com/originals/a1/a9/cb/a1a9cb19bba71db28608f7498d2c744b.jpg>)

Hayvan formlarını gerçeküstü bir tarz ile heykellerine yansıtan İspanyol sanatçı Joseph Granyer, çalışmalarında kullandığı figürlerde, hayvanın var olan kemik yapısının orijinaline mümkün ölçüde sadık kalarak ve onlara birer insan hareketi yükleyerek farklı canlılara dönüştürmesi ile dikkat çekmektedir. 1970' lerde yaptığı ve birçoğunun Barcelona Katalonya Ulusal Müzesi'nde sergilenen eserleri klasik anlamda Gerçeküstü bir yaklaşım olmasa da kendi üslubu ile yeni baştan yaratmış olduğu hayvan figürleri adeta birer mitos karakteri tasviri gibi durmaktadır.

Resim 44. Medi-tació Bull, Granyer, 1972
(https://c1.staticflickr.com/4/3316/3582795778_00386f73d7_b.jpg)

Granyer, öncülü birçok önemli katalan sanatçının günümüz çağdaş sanatına etki etmesi gibi o da, heykel sanatında etki bırakmış ve kendi gerçeküstü üslubunu ön plana çıkararak boğa, zürafa ve daha farklı birçok hayvan formunu yorumlayarak izleyiciye sunmuştur.

Resim 45. The Coquettish Griffe, Granyer, 1972
(<https://i.pinimg.com/originals/ed/27/c8/ed27c8b5932bb8f7bbc561e6a2f6d21a.jpg>)

Günümüz çağdaş sanatçılarından Kanadalı Ellen Jewet, Gerçeküstücü üslup ile üç boyutlu hayvan formlarını doğa ile bütünleştirerek çalışmalarını ortaya koymaktadır. Geçmişinde aldığı antropoloji eğitimi sayesinde kemik ve kas sistemlerine hakim olan Jewet, çalışmalarında kullandığı hayvan figürlerini gerçeküstücü bir tarzla, yapraklarla ve çiçeklerle zarafet içerisinde kaynaştırarak ve bazen de insansı yapı eklemeleriyle yarattığı bu yeni fantastik yaratıkları izleyiciye sunmaktadır. Doğanın kendi içerisinde var olan bir ağacın dallardan meydana gelmiş ve bu oluşumun sonucunda bir hayvan formuna dönüşmüş izlenimi uyandırmaktadır. (<http://www.ellenjewettsculpture.com/about/>)

Resim 46. Strange and Gentle, Jewet, 2015

(<https://static1.squarespace.com/static/54dd6d99e4b0d331152daf2a/54dd6df5e4b02d8486175b62/5646c753e4b0a2863f2ccbe0/1481855354392/strange+and+gentle%2B%2B.jpg?format=1000w>)

Jewet'in ağırlık unsurunu etkileyici bir şekilde ortadan kaldırarak, yer çekimine aykırı gibi duran çalışmalar ortaya çıkardığı görülmektedir. Boşlukları sıkça kullanması bu kırılğan yapıyı daha da vurgulamaktadır. Her bir çalışması farklı hikayesi ile kendi dünyasını yaratmakta ve bu narin yapılı gerçeküstücü formları daha da etkili kılmaktadır. (<http://www.ellenjewettsculpture.com/about/>)

Resim 47. The Alchemy of Our Uncertain Prosperity, Jewet, 2016
(<https://i.pinimg.com/originals/2f/ea/6b/2fea6b4ba30e1747a719c67a347a97aa.jpg>)

Doğal formları çalışmalarında sıklıkla kullanmasını Jewet, doğal formlara karşı sürekli bir hayranlık beslediğini ve derin bir estetiğe sahip olduklarını düşündüğünü, ve çalışmalarında da bu nazik ve iç görülü bir şekilde huzuru bulma arzusuna bağlamaktadır.

Resim 48. Of Determination Without Resolve , Jewet, 2016
(<https://i.pinimg.com/736x/ef/b5/b6/efb5b687d89ed867902cf549a03d5d02--determination-sculptures.jpg>)

Beth Cavener Stichter, sanat eğitimini İtalya'da almış, Amerikalı bir seramik sanatçısı olarak sanat hayatını devam ettirmektedir. Eserlerinde hayvan figürlerini insan davranışları ile tasvir ederken, farklı materyalleri yine kilden şekillendirerek kimi zaman hayvanları zor durumda bırakan durumları, kimi zaman da çalışmanın da içinde bulunduğu yerin bir parçası olarak kullandığı görülmektedir. Eserlerinde kullandığı hayvanların, hareket halindeymiş ve harekete devam edecekmiş gibi bir anlam yükleyen Cavener, bunu yaparken eser için yarattığı kurgu dünyasına göre bunu, çalıştığı hayvanın yüz ifadeleri gibi detaylar ile anlatımı güçlendirmektedir. (<http://www.followtheblackrabbit.com/about/>)

Resim 49. The White Hind, Cavener, 2012
(<https://i.pinimg.com/originals/37/a8/94/37a8948fa2dcdfb2d494f64784d9476b.jpg>)

Cavener çalışmalarında kimi zaman, savunucusu olduğu hayvan haklarını, kimi zaman bilinçaltı öğeleri ile cinsellik temalarını, bazen de doğadaki av ve avcı olgusunu insan psikolojisi üzerinden eserin hikayesine aktardığı görülmektedir. Cavener, çalışmalarının temelini ve hayvanlar ile kurduğu bağı şu şekilde açıklamaktadır;

“İlkel hayvan içgüdüleri, kendi derinliklerinde gizlenir, bilinçli bir ana geçme şansını bekler. Oluşturduğum heykeller, insan psikolojisine odaklanıyor, bağlamdan ve rasyonalizasyondan sıyrılıyor ve hayvan ve insan biçimleriyle dile getiriliyor. Yüzeyde, bu figürler sadece gerginlik anında gizlenen vahşi ve yerli kişiliklerdir. Yüzeyin altında, insan korkusunun, ilgisizliğinin, saldırganlığın ve yanlış anlaşılmanın sonuçlarını temsil ediyorlar.” (Cavener, <http://www.followtheblackrabbit.com/about/>)

Resim 50. In Bocca al Lupo, Cavener, 2012
 (https://85434-239783-raikfcquaxqncofqfm.stackpathdns.com/wp-content/uploads/2015/04/01-1-In_Bocca_al_Lupo.jpg)

Beth Cavener Stichter, gerek çalışmalarının arka planında yatan manifestosu, gerekse işlerinde kullandığı anlatım biçimi sebebiyle Gerçeküstücü üslubunu, günümüz çağdaş sanatına en güzel şekilde uygulayan sanatçılarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 51. A Rush of Blood to the Head, Cavener, 2009
 (https://www.nannygoatsinpanties.com/wp-content/uploads/2011/01/goat-sculpture-2.jpg)

Çinli sanatçı Chen Wenling; mizahi öğeler ve kendi gerçeküstücü tarzı ile çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Çalışmalarında sıklıkla hayvan figürlerini de kullanan sanatçı politik konuları esprili yaklaşım ile ele aldığı eserleri ile ön plana çıkmaktadır.

Wenling tarzının oluşmasında üniversite yıllarında Rodin, Picasso ve Salvador Dali gibi gerçeküstücü sanatçılardan ilham aldığını, onların etkileriyle gerçekliği tartışmalı hale getiren yönleri ve Realizmi birleştirmesinin etkili olduğunu söylemektedir. (<https://www.widewalls.ch/artist/chen-wenling/>)

Siyasi konuları sıklıkla tema olarak kullanan Wenling'in, "Özgürlük Heykeli ve Altın Boğa" ve "Mutlu Hayat" adlı çalışmaları bu serinin öne çıkan çalışmalarından olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 52. Özgürlük Heykeli ve Altın Boğa, Wenling, 2009
(https://d32dm0rphc51dk.cloudfront.net/pMFluXJefTI_eppxZXVs8w/larger.jpg)

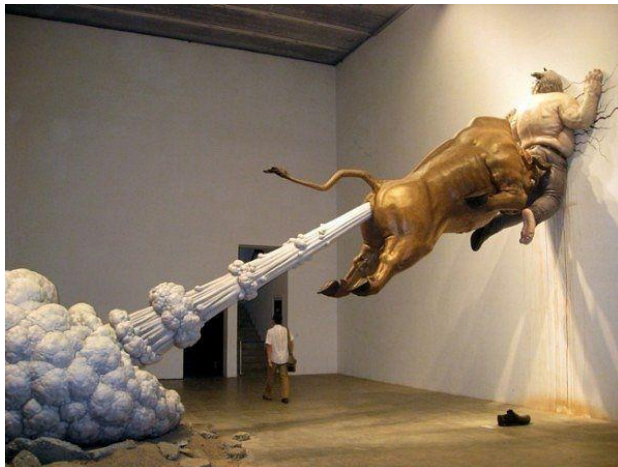
Liberal Amerikan ekonomisinin 2008 yılında tüm dünya ile birlikte yaşadığı ekonomik krize ve çöküşüne atfen yapılmış olan çalışmada, krizi simgeleyen boğa ve darbeden etkilenmiş olan Özgürlük Anıtı yer almaktadır. "Mutlu Yaşam" adlı ve birden fazla eserden oluşan seride Wenling, özellikle birçok farklı çalışmasında da sıklıkla kullandığı domuz figürünü, farklı insan karakterleri ile özdeşleştirerek, insanların günlük yaşamdaki davranışlarını abartılı ve eleştirel bir şekilde tasvir etmektedir. (bkz. Resim 53)

Resim 53. Mutlu Hayat, Wenling, 2008
(<https://i.pinimg.com/originals/68/e3/96/68e396f9951d07fbbaccfbafb7840fd2.jpg>)

Wenling, domuzları kullanmasını günümüz modern toplumunun maddiyata duyduğu açlığı ve susamışlığı sembolize etmesinden ötürü seçtiğini aktarmaktadır. Eserlerinde yer alan domuzlar, günlük yaşantısında insanoğlunun kullandığı kıyafetleri giymekte ve yaptıkları davranışları sergilerken tasvir edilmektedir. (<https://www.widewalls.ch/artist/chen-wenling/>)

“Gördüğün Gerçek Olmayabilir” adlı büyük bir enstalasyon çalışma gerçekleştirmiş olan Wenling, Amerikan borsasının yani paranın etkisinin insanoğlu üzerindeki etkisini betimlemektedir. Çalışmada Wallstreet’in simgesi altın boğa tarafından ezilmiş olan insan figürü görülmektedir (Bknz. Resim 54). Boğanın gücünü ve yok edici etkisini seçtiği temayla birlikte gerçeküstücü üslupla izleyiciye aktarmaktadır.

Resim 54. Gördüğün Gerçek Olmayabilir, Wenling, 2010
(<https://i.pinimg.com/originals/43/dd/80/43dd808fd5665f885ecfa133a230fdb2.jpg>)

Gerçeküstücü seramik hayvan figür çalışmaları ile tanına İngiliz sanatçı Susan Halls, eserlerinde genellikle gerçeklikten uzak, hayvandan çok insan karışımı yaratıkları andıran karakterleri ortaya koymaktadır.

Picasso gibi primitif sanata ilgi duyan Halls çalışmalarında, ilkel totemlerde var olan hayvanların güçlerine nasıl sahip olunduğuna inanılıyorsa, Halls'da çalışmalarında hayvanları kullanmasını onların özelliklerine sahip olma arzusunu taşımasına bağlamaktadır ve ortaya koyduğu çalışmalarındaki hayvanları onların gerçek görünüşlerinden çok, bir tür hayvan gerçekliğini betimleme çabası olarak açıklamaktadır. (<http://marion-harris.com/artists/susan-halls/>)

Resim 55. Wild Boar, Halls

(<https://i.pinimg.com/736x/4a/b4/9e/4ab49e47f82e104f4c8e2d7c6694e976--pottery-sculpture-animal-sculptures.jpg>)

Halls'un çalışmalarında sıklıkla yabandomuzu, köpek, tavşan figürleri karşımıza çıkmaktadır. Kimi zaman hayvanlarında yarattığı yüz ifadeleri ve mimikler için bazen direkt olarak bir insan suratını kullanmış olduğu (bknz Resim 56), kimi zaman da ortaya koyduğu hayvan formlarını farklı hayvanların vücut parçaları ve farklı malzeme kullanımı ile ifade yoluna gittiği görülmektedir. Kendi gerçeküstü üslubu ile yorumladığı seramik hayvan figürlerini genellikle raku pişirimi ile gerçekleştirmektedir.

Resim 56. Dog with The Human Face, Halls
(<https://i.pinimg.com/564x/e5/43/da/e543da86432916b01dbbb1a1bc9a903a.jpg>)

Halls, günümüz çağdaş seramik sanatçıları arasında ortaya koyduğu hayvan formları ve sıra dışı üslubu ile önemli bir yer teşkil etmektedir.

Günümüz çağdaş Türk seramik sanatçılarından biri ve aynı zamanda akademisyen olan Deniz Onur Erman, gerçeküstücü tarzda yorumladığı seramik heykel figürleri ile ön plana çıkmaktadır.

Erman, hayvan ve insan figürleri üzerine çok sayıda çalışma gerçekleştirmiştir. Hayvan formlarında özellikle kuş figürleri karşımıza çıkmaktadır. Bu kuş figürleri, gerçeküstü bir üslup ile stilize edilmiş yırtıcı kuş başlarının genellikle kadın vücuduna oturtulmuş şekli ile görülmektedir. Erman, kuş figürünün işleri için nasıl çıkış noktası olduğunu ve baskın etkisini şu şekilde ifade etmektedir;

Sanatsal dışavurumlarda kuş figürünü kullanmak ve kuş esinli seramikler üretmek fikrinin çıkış noktası, eğitim amaçlı olarak yurtdışında bulunduğum dönemdeki yaşam tarzımı ve içsel duygulanımlarımı göçmen kuşlarla özdeşleştirmem şeklinde özetlenebilir. Başka bir ülkede tek başına yeni bir yaşam kurmak, verdiği özgürlük ve özgüven hissi açısından heyecan verici olsa da eski alışkanlıklardan, ailenin ve yakın çevrenin korumacı desteğinden, kurulu düzenden mahrum olmak kişi üzerinde yoğun bir baskı oluşturmaktadır. Mevsimsel olarak tekrarlanan yurda ve eve dönüşler ve takiben tekrar yurtdışına gitme döngüleri kuşların göç hareketlerini çağrıştırmış ve bunlarla öznel hayatım arasında bir paralellik kurmama neden olmuştur. Bu şekilde kendi öznel gerçekliğim ile kuşlar arasında kurduğum özdeşleşim sonucunda kadın bedenli, yırtıcı kuş başlı, kafesini kendi elinde tutan kuş-kadın figürleri doğmuştur.(Erman, 2009, s 149)

Resim 57. Direnç, Erman, 2012
(<https://i.pinimg.com/originals/60/d2/1e/60d21e8e5fd6ce608a0806d6f446a5f6.jpg>)

Erman'ın kuş figürleri kimi zaman kendi tabiriyle kendi kafeslerini tutan, bazen de yırtıcı özelliklerini vurgularcasına ellerinde mızrak ve kalkanları ile karşımıza çıkmaktadır. Erman, çalışmalarında yer alan figürlerini; boyları uzun, hafif bir bel boşluğu, abartıdan uzak göğüs çıkıntısı, figürün alt kısımlarına doğru genişleyen kalça şekli ile kadın bedenini hissettiren bir görünüm sağlandığını, bu noktada şahsi vücut özellikleri ile, seramik formların beden özellikleri arasında bağlantılar kurulmaya sağlanmaya çabalanmıştır ve böylece çalışmalar biçimsel olarak da kişiselleştirilme çabası içinde olduğunu aktarmaktadır. (Erman, 2009, s 150)

Resim 58. Gri Savaşçı, Erman, 2013
(<http://galerisoyut.com.tr/wp-content/gallery/gunbegun-2014/gbg1409-29.jpg>)

Çalışmalarda yüzlerdeki ifadeler, figürlerin duruşları, kullanılan sırların renkleri eserleri birbirinden farklı kılarken, yüklenen anlamları da detaylandırmaktadır. Erman, bunu kimi zaman kullandığı dokularla, kimi zaman gözdeki bir ifadeyle, bazen de ellerinde tuttukları farklı objelerle izleyiciye sunmaktadır. Eserlerinde genellikle porselen çamuru kullanan sanatçı, pişirim sonrasında kuş tüyü, metal tel gibi farklı malzemeler ile çalışmalarındaki anlatımı kuvvetlendirdiği görülmektedir (bkz. Resim 59, 60).

Resim 59. Siyah Kuğu, Erman, 2017

(<http://galerisoyut.com.tr/wp-content/gallery/deniz-onur-erman-2017/doi1710-01.jpg>)

Resim 60. Hititli Savaşçı, Erman, 2017

(<http://galerisoyut.com.tr/wp-content/gallery/deniz-onur-erman-2017/doi1710-06-3.jpg>)

Sanatçı ve aynı zamanda akademisyen olan Aziz Baha Örken, gerçeküstücü üslup ile seramik hayvan figürleri üzerine çalışmalar yapmaktadır. Çalışmalarında sıklıkla mizahi öğeler karşımıza çıkmaktadır. Mizah öğesiyle beraber işlediği eleştirel konuları eserlerinde vurgulayan Örken, hayvanları bu anlatımda bir araç olarak kullanmaktadır.

Yaptığı çalışmalarda toplumda sıkça görülen sürü psikolojisine dikkat çeken Örken, günümüzde ilgi gören televizyon figürlerini de eserlerinde kendi üslubu ile yansıtmaktadır. Bu karakterler bazen bir kahraman olan Batman ya da Stormtrooper olarak tasvir edilirken bu figürlerinin aynı zamanda insan davranışları sergileyen hayvan formları olarak karşımıza çıkmaktadır. (Resim, 61)

Resim 61. Bat Sheep, Örken, 2010

(<https://i.pinimg.com/236x/c8/e2/54/c8e254643b44302676ad6ecba204e926--almonds.jpg>)

İnsan davranışlarını sergileyen figürleri bağlamında, insan ve hayvan arasında kurduğu ilişkiyi ve çalışmalarında seçtiği hayvanları Örken, fikirleri ortaya koymak adına öncelikle insan ve hayvan bağlantısını kurmak için uzun zamanlardan beri insanla beraber yaşayan evcilleşmiş ve insan gibi koloni şeklinde yaşam süren özellikle koyun ve at gibi canlılar temel aldığı söylemektedir.(Örken, 2010, s 88)

Resim 62. Faço Trooper,
(Örken, Kişsel Arşiv)

Örken, mizahı, realist figürleri ve gerçeküstücü tarzı bir arada kullanarak sürü hayvanlarını temel almasına rağmen bu hayvan figürlerinin her birini farklı bir karakter, bir birey olarak insanoğlunun davranışlarını tasvir ederek espirili bir dille izleyiciye sunmaktadır.

Resim 63. Bok Yiyen
(Örken, Kişsel Arşiv)

4. BÖLÜM

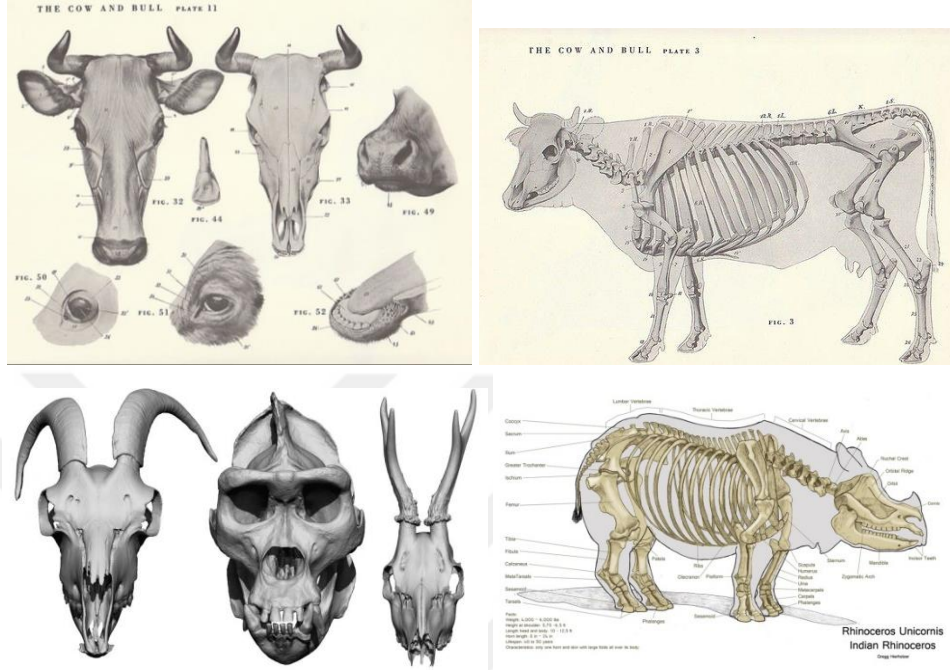
TRUVA KAHRAMANLARININ GERÇEKÜSTÜCÜ ÜSLUP İLE YORUMLANDIĞI KİŞİSEL SERAMİK UYGULAMALAR

Önceki metinlerde, mitolojide hayvan figürünün önemi farklı kültürlerde çeşitli hayvan tiplerinin kullanımı ve o ait oldukları kültür için taşıdıkları önem ele alınmıştır. Mitosların vazgeçilmez bir ögesi olan bu figürler, mitlerin doğası gereği mübalalı bir anlatımla, günlük hayatımızda ele aldığımız hayvan formlarından farklı olarak ve çoğunlukla ilahi bir güç taşıyan varlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Mitosların anlatılarının en göze çarpan özellikleri ise, tasvirlerinde gerçeküstü aktarımların olmasıdır. Günlük hayatımızda karşılaşamayacağımız olaylar, karakterler mitlerdeki anlatımla dinleyiciye ya da izleyiciye aktarılmaktadır.

“Kişisel Uygulamalar” bölümünde, sanatta yeterlik süreci boyunca yapılan araştırmalar ve toplanmış olan bilgiler, Homeros’un İlyada’sı esas alınmak sureti ile Truva Mitosundaki kahramanlar, hayvan figürleri olarak ele alınarak, hayvanların egemen olduğu bir dünyada bu önemli mitos, onların açısından yaşanmış olsa nasıl olurdu sorusundan yola çıkılarak bir paradoks ile ortaya konma amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Genellikle Antik Yunan mitolojisinde, iyi yada kötü yaratıklar yada sadece tanrıları onurlandırmak için seçilen ve sunak olarak kullanılan hayvan figürleri, geçmiş ile bir bağ kurmak suretiyle, kil ile şekillendirilen üç boyutlu bu çalışmalarla ve gerçeküstü bir yolla kendi mitosunu yaratmaktadır. Truva mitosunda yer alan her bir kahraman için ayrı bir hayvan figürü kullanılmamış, onun yerine benzer hayvanlar, hareket ve mimiklerle mitte var olan farklı birer karaktere büründürülmüştür.

Çalışmalarda hayvan figürü olarak çoğunlukla boğa, koç, keçi ayrıca gergedan, goril ve su aygırı tercih edilmiştir. Sıkça kullanılan boğa ve keçi figürünün seçilmesinde, mitoslarda en çok rastlanan hayvanlar olması esas olmakla birlikte, tercih edilen hayvanların geneline bakıldığında Truva Mitinin bir savaş anlatısı olmasından ötürü, maskülen ve anlatılan efsaneler, günümüz popüler kültüründe yer alan çeşitli kaynaklarda daha çok agresif yapıda tasvir edilen hayvanlar seçilmiştir. Tercih edilen hayvan figürleri, çalışmalara başlamadan önce toplanan hayvan fotoğrafları ve kas-kemik tasvirleri anatomik olarak incelenmiş (**Resim 64**) ve sonrasında yapılan eskizler

vasıtasıyla, kil ile şekillendirmeden önce hayvan formlarına yüklenecek insan hareketlerinin ne derece uygulanabilecekleri, hayvanın anatomisinin seçilen duruşa nasıl uyum sağlayacağı gibi sorular için de cevap oluşturmuştur.

Resim 64. Seçilen Hayvan Figürlerinin Anatomi İncelemeleri
<https://i.pinimg.com/originals/91/ab/08/91ab0878b82a85802178c74797a73030.jpg>;
<https://i.pinimg.com/originals/36/10/6e/36106efab86b6eb93f9a311b1d714893.jpg>;
<https://anatomy360.info/wp-content/uploads/2014/12/Skulls1-810x434.jpg>;
<http://c592745.r45.cf2.rackcdn.com/enlarge/495756.jpg>

Kil ile şekillendirmede anatomik olarak hayvanın var olan kemik yapısına mümkün olduğunca sadık kalınmaya çalışılmış ancak çalışmaya da amaçlanan duruş gereği ufak bozulmalar, eser bütünlüğü içinde uyumlu bir şekilde aktarılmaya çalışılmıştır. Figürler üzerinde, Antik Yunan figürlerindeki minimal zırh detaylarından esinlenerek, kemerlerden oluşan temsili zırhlar yine kilden şekillendirilmiş ve seçilen hayvan figürüne göre, formun yüzeyinde tüy ya da deri kıvrımları detaylı bir şekilde yüzeye aktarılmaya çalışılmıştır. Bu dokular oluşturulurken, daha önce de değinildiği ve **Resim 65**'de bazı örneklerinin görüldüğü gibi, çeşitli kaynaklardan elde edilen hayvan fotoğrafları kullanılmıştır, böylece yüzeyde kullanılan dokuların yanı sıra, tercih edilen hayvanların proporsiyonlarının da daha doğru şekilde forma aktarılması sağlanmıştır. Şekillendirme öncesinde bu toplanan bilgiler yardımıyla, hayvan figürleri sürreal bir tarz ve eskizler vasıtasıyla kişileştirilerek karakter tasarımları yapılmıştır.

Resim 65. Boğa Resimleri

(<https://vignette.wikia.nocookie.net/greekmythology/images/8/8b/Bull-1.jpg/revision/latest?cb=20150828042230>; <http://www.aberdeen-angus.co.uk/assets/Uploads/aberdeen-angus-bull.jpg>)

Resim 66. Koç ve Dağ Keçisi Resimleri

(<http://www.burcmagazin.com/wp-content/uploads/2015/02/aries-245807.jpg>;
<https://www.thelocal.fr/userdata/images/article/98800da6cd9688fbab96a242005eac135530530c7de94bf039178df862d84d0e.jpg>)

Resim 67. Gergedan, Goril ve Su Aygırı Resimleri

(<https://static1.squarespace.com/static/5492b6a4e4b03ae1c5e0f8ac/t/54f86d19e4b05ef254a35bc0/1425567025652/Rhino-Photo-Gallery.jpg?format=1500w>; <https://www.coolkidfacts.com/wp-content/uploads/2017/05/King-of-the-Jungle-556x400.jpg>)

Savaşçı hayvan figürlerinde, bazen formun duruşunu desteklemek, bütünlüğü sağlamak ve çalışmanın kendi içinde kontrast oluşturması için farklı tipte kil kullanımına gidilmiştir. Antik Yunan'da ve İlyada'da sıklıkla bahsedildiği üzere kargı o dönemin en çok kullanılan savaş aletlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ait

olduğu dönemi ve çalışmanın kurgusunu desteklemesi için yan malzemeyle üretilmiş kargılar form içerisinde kullanılmıştır.

Resim 68. Karakter tasarımları (zer, Kişisel arşiv)

Sanatta Yeterlik Eseri alışma Raporu kapsamında hazırlanmış olan çalışmalar  kategoride ele alınmaktadır. İlk bölüme, izolatör kili ile şekillendirilmiş kaya formları üzerinde hayvan figürlerinin bulunduğu çalışmalar incelenmektedir. İkinci bölümde, boyuta ilk bölümden daha büyük olan formların yer aldığı hayvan figürleri, üçüncü

bölümde eski çağlara ait kahramanların büstlerinden esinlenerek yaratılmış olan formlar ve son bölümde de antik mezar ve duvar rölyeflerinden esinlenilerek yaratılmış duvar seramikleri ele alınmaktadır.

4.1. “Kumandan”

Kayalar üzerinde yer alan hayvan figürlerinden oluşan çalışmalardan biri olan “Kumandan”, Truva Savaşının önemli karakterlerinden biri olan Akhaların kralı Agamemnon’dan esinlenilerek oluşturulmuştur. Yaban domuzunun tercih edilmesinde, bu hayvanın toplum tarafından hoş karşılanmayan bir canlı olmasına rağmen, gücü ve agresifliği ile yeri geldiğinde bir aslana bile kafa tutabilmesinden ötürü insanoğlunun da çekindiği bir hayvan olması önemli bir etken oluşturmaktadır.

Formda, figürün kayaç üzerinde rahat kendinden emin bir duruş sergilediği ve elinde rahatça tuttuğu ve omzuna dayanmış olan uzun kargısı görülmektedir. Agamemnon’un yarı tanrı Akhilleus ona karşı meydan okuduğunda ki kendinden emin tavrı ve rahatlığı bu çalışmanın oluşturulmasında ön plana çıkmaktadır. Çalışmada Agamemnon, yaban domuzu ile tasvir edilmektedir çünkü daha önce bahsedildiği gibi insanlar tarafından yaban domuzu nasıl haz uyandırmıyorsa, ona bağlı krallar tarafından da çok sevilme bile hepsi Agamemnon’a ve onun kudretine büyük saygı beslemektedir. Kaya formu üzerinde yer alan figür, gerçek bir yaban domuzu anatomisine mümkün olduğunca bağlı kalınarak, gerçeküstü üslup ile bir insan hareketi oluşturulmuştur. Figürün gözlerinde oluşturulmuş olan kısık ve küçümser bakış, atfedilen kralla özdeşleştirilmeye çalışılmıştır. Toplumumuzda erkeklerle özdeşleşen bir havayla bacak bacak üstüne atmış ve geriye yaslanarak, rahat bir şekilde karşısındaki izleyici ile temas kurmaktadır.

“Kumandan” adlı çalışmanın teknik özelliklerini ele alırsak; formda, stoneware ithal siyah Alman kili ile hayvan figürü meydana getirilmiştir. Altında bulunan kayaç formunda ise izolator kili kullanılmıştır. Kaya formu, izolator kilinin kurutulup kesilmesi ile oluşturulmuş ve daha sonra bu formun, 1000°C’ de bisküvi fırınında fırınlaması yapılmıştır. Hayvan figürü, bu bisküvisi yapılmış formun üzerine çalışılmıştır. Çalışma serbest elle şekillendirme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Figürün herhangi bir bölümünde kalıp yöntemine başvurulmamıştır. Domuzun tüy dokuları, figürün üzerine modelaj kalemi yardımı ile uygulanmıştır. Domuz figürünün üzerinde yer alan temsili zırhlar için kil, dokulu bir bez üzerine açılarak şekillendirilmiş ve formun üzerine

giydirilmiştir. Çalışma tamamlandıktan sonra, figüre gelmeyecek şekilde kaya formu yüksek derece şeffaf sır ile sırlanmış ancak hayvan figürü üzerine hiçbir şekilde sır uygulanmamıştır ve elektrikli fırında 1240°C'de pişirimi gerçekleştirilmiştir. Figürün siyaha yakın koyu rengi, kilin yüksek derece sinterleşmesi ile oluşmuştur. Son olarak da 0.5'lik metal telin uçları sivriltilerek kargı haline getirilmiş ve formun eline ve omzuna gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Çalışma kargı hariç 22x16x20 cm boyutlarındadır.

Resim 69. Solda çalışmanın üst açıdan görüntüsü ve sağda detay görünümü (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 70. "Kumandan" (Özer, Kişisel arşiv)

4.2. “Kaçış”

Kayalar serisinin diğeri bir çalışması olan “Kaçış”, dağ keçisi figürü kaya üzerine tırmanmaya çalışırken tasvir edilmektedir. Bu çalışmaya, Truva prensi Paris’in, Menelaos ile mücadelesinde yenileceğini anlayınca, kendi askerlerinin arasına sığınması ve ağabeyi Hektor tarafından aşağılanması sahnesi ilham kaynağı olarak görülmektedir. Dağ keçisinin Paris karakteri için tercih edilmesinde, Menelaos’un karısı Helen’i kaçırarak kadar ve onu geri vermeyi ret edecek kadar inatçı olması önemli bir etken oluşturmaktadır. Figürün detaylarına bakıldığında boynuzları heybetli, bilekleri ince ve güzel bir dağ keçisi olması ile yine destanlarda Paris’in güzelliğine olan bir atıf bulunmaktadır. Çalışmada figür, ürkek ve bitap bir şekilde kayaya sığınmakta olarak çalışılmıştır.

Çalışma teknik olarak incelendiğinde, hayvan figüründe, önceki ve sonraki diğeri çalışmalarda da görüleceği gibi stoneware kil, kaya formunda da beyaz izolatör kili kullanılmıştır. İzolatör kili kurutulup şekillendirilmiş 1000°C’de bisküvi pişirimi gerçekleştirilmiştir. Kaya formunun üzerine figür, stoneware kil ile elde şekillendirilerek oluşturulmuş ve detaylandırılmıştır. Zırh detayları eklendikten sonra, daha önceden 1000°C’de bisküvi pişirimi yapılmış kaya formu üzerine, hayvan figürüne gelmeyecek şekilde fırça ile yüksek derece şeffaf sır aplike edilmiş ve 1240°C’de fırınlanma işlemi gerçekleştirilmiştir. Çalışma, 23x22x22 cm boyutlarındadır.

Resim 71. “Kaçış” adlı çalışmanın form detayları (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 72. "Kaçış" (Özer, Kişisel arşiv)

4.3. “Ölüm”

Bu serinin üçüncü çalışması olan “Ölüm” adlı eser, kaya üzerinde cansız bir şekilde yatan boğa figüründen oluşmaktadır. Bu çalışmada, Truva prensi Hektor’un Akhaların yenilmez savaşçısı yarı tanrı Akhilleus ile mücadelesi sonucu hayatını kaybettiği an tasvir edilmektedir. Prens Hektor için boğa figürünün tercih edilmesinde, Antik Yunanda geçen İlyada destanında Hektor’un sıklıkla örnek eril kişi olarak aktarılması ve ne olursa olsun kanının son damlasına kadar canı pahasına savaşması, aynı şekilde boğa güreşlerinde matadorun kılıcına karşı yaralı bile olsa boğanın mücadelesi ya da sürüsünü savunmak için hayatı pahasına savaşmasından ötürü boğa figürü tercih edilmiştir. Eserde yer alan boğa figürüne bakıldığında, güçlü ve iri bir boğa kayanın biçimiyle uyumlu bir şekilde sırt üstü yatmaktadır. Figürün gözleri, ölümünden önceki o son anı anlatırcasına hafif kısık bir şekilde çalışılmıştır. Boğa figürünün yüz ifadesi ile Hektor’un ölmeden önceki son anını anlatmaktadır. Bir bacağı havada, gökyüzüne, tanrılara ulaşmak istercesine hafifçe yukarı doğru oluşturulmuştur.

“Ölüm” adlı çalışmanın teknik detayları incelendiğinde, serinin diğer çalışmaları ile aynı yöntem ve killer kullanılarak eser ve detayları meydana getirilmiştir. Kaya formu yüksek derece şeffaf sır ile boğa figürüne ise sır uygulanmadan 1240°C’de fırınlama işlemine sokulmuştur. “Ölüm” adlı çalışma, 22x17x22 cm boyutlarındadır.

Resim 73. “Ölüm” adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüsü ve form detayları (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 74. “Ölüm” (Özer, Kişisel arşiv)

4.4. “Onu geri istiyorum”

“Onu geri istiyorum” adlı eser serinin dördüncü çalışması olup, Truva Savaşının baş kahramanlarından bir olan Sparta kralı Menelaos’un, Truva prensi Paris tarafından karısı kaçırıldıktan sonra, ağabeyi kral Agamemnon’a gidip dert yanması ve karısını geri almak için ondan yardım istemesinden ilham alınarak oluşturulmuştur. Menelaos güçlü, iri bir karakterdir ve Antik Yunan’da önemli savaşçıların ülkesi olan Sparta kralı olarak geçmektedir. Çalışma da Menelaos’ u temsilen gergedan figürü tercih edilmiştir. Gergedan tercihinde Menelaos tasvirleriyle, bir hayvan olarak güç ve yıkım etkisi bakımından benzer nitelikler taşıması etkili olmuştur. Çalışmada yer alan gergedan formu, hayvanın gerçek anatomik yapısına sadık kalınmaya çalışılarak, bir insan gibi kaya üzerinde oturur ve kollarını birbirine kenetlemiş şekilde tasvir edilmektedir. Figürün yüzü, esere karşıdan bakıldığında sağa ve hafif aşağı doğru çalışılmıştır. Figürün mimiklerinde, gözler de suratla birlikte aşağı doğru, düşünceli ve mağrur bir

ifade görülmektedir. Gergedan formunun başında yer alan uzun boynuzu ve sağ gözünün üzerindeki yara izi onun savaşçı kimliğini betimlemektedir.

Bu çalışmada yer alan hayvan figürünün teknik detayları da serinin diğer eserlerinde olduğu gibi gerçekleştirilmiş farklı olarak izolator kilinden şekillendirilen kaya formu bisküvi pişirimi yapılmadan, gergedan formu üzerine çalışılmış ve sonra formun alt tarafında bulunan kaya figürü ham haldeyken yüzeyine yüksek derece şeffaf sır uygulanarak 1240°C’de fırınlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Kaya formu üzerindeki çatlaklar fırın içerisinde oluşmuştur. “Onu geri istiyorum” adlı eser, 28x20x15 cm boyutlarından oluşmaktadır.

Resim 75. “Onu geri istiyorum” adlı çalışmanın form detayları (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 76. "Onu geri istiyorum" (Özer, Kişisel arşiv)

4.5. “Gece Nöbeti”

“Gece Nöbeti” adı çalışma kayalar serisinin beşinci eserini oluşturmaktadır. Bu çalışmada hayvan figürü olarak bir yaban domuzu görülmektedir. Daha önce bahsedildiği üzere Akhaların lideri olan kral Agamemnon’a atfen seçilen bu figürün yer aldığı eser, kral Agamemnon’un akıl hocası Nestor ile birlikte gece vakti Odysseus ve Diomedes’i Truva saflarına casusluk etmeleri için yollar ve onların yolunu gözlemesinden ilham almıştır. Tüm Akha ordusu uykudadır, ancak kral Agamemnon kurnazlık peşinde ve ertesi gün gerçekleşecek olan savaş için avantaj sağlama peşindedir. Çalışmada yer alan yaban domuzunun, kaya üzerinde dik bir şekilde otururken ileriye doğru bakmakta ve kargısını da sıkı bir şekilde kavradığı görülmektedir. Domuz figürünün yüzünde agresif bir ifade bulunmakta ve kısık gözleri ile yukarıda bahsi geçen kurnaz planları peşinde, düşünceli bir şekilde uzağa bakmaktadır. “Gece Nöbeti” isimli eserin yapımında serinin diğer çalışmaları ile aynı yöntem ve killer kullanılarak eser ve detayları meydana getirilmiş ve 1240°C’de fırınlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma 29x32x19 cm boyutlarındadır.

Resim 77. “Gece Nöbeti” adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüsü ve figür detayı (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 78. "Gece Nöbeti" (Özer, Kişisel arşiv)

4.6. “Artık Savaş Yok”

Kayalar serisinin diğere bir eseri olan bu çalışmada, oturan bir boğa figürü bulunmaktadır. Bu çalışmada, Akhaların yiğit, yarı tanrı savaşçısı Akhilleus'un kral Agamemnon ile olan tartışmasından sonra savaşa katılmama kararı alması ve devamında savaşın Truvalılar lehine gitmesi neticesinde, savaşa geri dönmesi için Odysseus ve Diomedes'in ısrarlarını geri çevirme sahnesinden ilham alınmıştır. Formda Akhilleus'u temsilen boğa figürü kullanılmıştır. Nasıl ki prens Hektor, Truvalılar için savaş meydanında ulu bir lider ve en büyük savaşçı ise Akhilleus da Akhalar için en büyük yıkıcı güç konumunda bulunmaktadır ve bu nedenle Akha saflarındaki boğa olarak bu çalışmada tasvir edilmiştir. Akhilleus, krala karşı öfkeli ve bunun için her şeyden çok arzuladığı savaşa ve ismini ölümsüzleştirme arzusunu bastırmaya çalışmaktadır. Gerçeküstü bir üslup ile alınan çalışmada da yer alan boğa figürü, kaya üzerine küheylan vari bir şekilde oturmuş, bir toynağı dizinde bir toynağı belinde, hafif öne doğru eğilerek Akhilleus gibi izleyene agresif bir duruş sergilemektedir. Boğa figürünün yüz mimiklerinde sinirli bir ifade hakimdir ve bunu desteklemek amacıyla figürün kaşları çatık, bir gözü kısık ve bir gözü açık şekilde çalışma oluşturulmuştur. Figür, duruş ve kavramsal açıdan gerçeküstü bir üslup barındırır da, boğanın vücudunda toynakların değıdiği yerlerde oluşan deri kıvrımları ile canlı ve plastik bir görünüm amaçlanmaktadır.

“Artık Savaş Yok” adlı çalışmada da bu grup içinde yer alan çalışmalar ile aynı teknik yöntem ve yollar izlenmiştir. Diğere çalışmalar gibi 1240°C'de fırınlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Çalışma, 19x13x25 cm boyutlarındadır.

Resim 79. “Artık Savaş Yok” adlı çalışmanın figür detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 80. “Artık Savaş Yok” (Özer, Kişisel arşiv)

4.7. “Patroklos”

Adını Akhaların önemli kahramanlarından ve Akhilleus’un en sevdiği arkadaşı olan Patroklos’tan alan çalışma, sivri bir kaya üzerinde yer alan koç figürü bulunmaktadır. Eser oluşturulurken, Akha yiğitlerinden biri olan Patroklos’un, Akhilleus’un savaşmayı ret etmesinden sonra güç kaybeden ordunun, Truvalılar karşısında yaşadığı hezimetini görmesi ve bunu Akhilleus’a anlatması ve savaşmayacaksa zırhını kendisine vermesini istediği sahneden esinlenilmiştir. Koç figürünün tercih edilmesinde, bu hayvanın savaşçı yapısı ve zor durumda kaldığında güçlü boynuzları sayesinde rakibine korkusuzca saldırması, Patroklos’un da savaşta gösterdiği yiğitlik ve Truva saflarında

savaşan Zeus soyundan gelen Sarpedon'u öldürmesi ve Akhalara saldıran prens Hektor'a da korkusuzca hücum etmesi etkin bir rol oynamıştır. Eserde, ince uzun bir kaya üzerinde konuşlanmış olan koç figürü, sağ elini gözünün üzerine siper ederek uzakları gözlemektedir ve formun duruşu itibari ile Patroklos'un, Akha ordularının hezimete uğradığı anı izlemesine atıfta bulunmaktadır. "Patroklos" adlı eser oluşturulurken de önceki çalışmalarda kullanılan şekillendirme yöntemleri izlenmiş ve aynı killer kullanılmıştır. Çalışma, 47x14x16 cm boyutlarındadır.

Resim 81. " Patroklos" adlı çalışmanın farklı açı ve form detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 82. " Patroklos" (Özer, Kişisel arşiv)

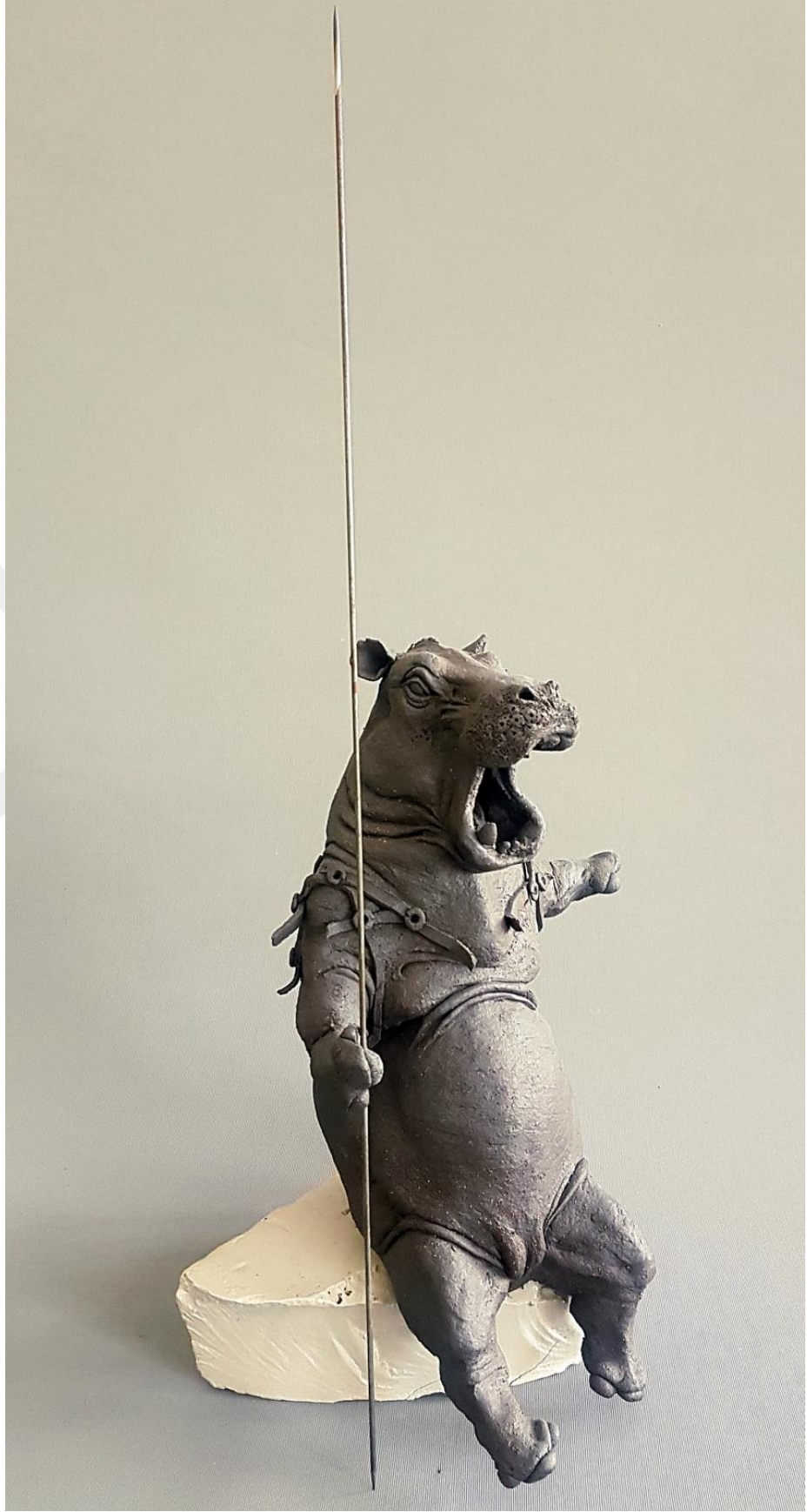
4.8. “Onu koruyun”

Bu çalışma da, kaya formu üzerinde yer alan ve bir elinde kargısını, diğer eliyle de karşıyı işaret eden bir su aygırı görülmektedir. Akha savaşçılarından biri olan, dev yapılı cüssesi, karşı konulamaz gücü ile tasvir edilen Salamis adası kralı Telamon oğlu Aias, yine iri cüssesi ve tahrip gücü ile ön plana çıkan hayvanlardan biri olan su aygırı ile tasvir edilmektedir. Çalışmada, Akhilleus’un Truva şehrinin ele geçirilmesi sırasında öldürülmesinden sonra onun savaş meydanındaki bedenini, tanrısal silahlarını ve zırhını korumak için yiğit Aias’ın insanüstü bir mücadele verdiği sahneden esinlenilmiştir. Eserde yer alan su aygırı figürünün sağ elinde sıkıca tuttuğu uzun metal kargısı, sol eliyle de Akhilleus’un cansız bedenini işaret ederken tasvir edilmektedir. Figürün yüz detayları incelendiğinde, diğer çalışmalardaki gibi agresif bir yüz ifadesi ancak farklı olarak bu çalışmada bu agresifliği desteklemek amacıyla figürün ağzı açık, iri sivri dişleri ön planda ve haykırıyormuş gibi bir ifade verilmeye çalışılmıştır. Form, proporsiyon olarak su aygırının oranları ve dokuları ile gerçekçi bir yaklaşım sergilenmiş olsa da, hareketleri ile gerçeküstücü bir üslup sergilemektedir. Çalışmanın teknik boyutları ele alındığında, grubun diğer çalışmaları ile aynı şekillendirme yöntemleri kullanılmıştır. Eser, 30x15x16 cm boyutlarından oluşmaktadır.

Resim 83. “Onu koruyun” adlı çalışmanın form detayı ve doku görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 84. "Onu koruyun" (Özer, Kişisel arşiv)

4.9. “Hücum”

“Hücum” isimli çalışma ilk grup olan kayalar serisinin oluşturan son eserdir. Çalışmada yer alan boğa elinde tuttuğu kargısını ileri doğru uzatmış bir şekilde görülmektedir. Truva prensi Hektor’u daha önce “Ölüm” adlı çalışmada (bknz. Resim 74) boğa figürü ile tasvir edildiğini bunun nedeni olarak da boğanın mitoslarda doğaüstü yaratıklar şeklinde kullanılması ve boğanın canı pahasına savaşması, sürüsünü korumak için kaçmadan mücadele etmesinden ötürü olduğu söylenmektedir. Çalışma oluşturulurken, Akhilleus’un savaştan çekilmesinden sonra iyice zayıflamış olan Akha ordusu üzerine, tanrı Apollon’ un da desteği ile Hektor’un önderliğinde Truva ordusunun hücum etmesi sahnesinden ilham alınmıştır. Eser form itibariyle, yası bir kaya üzerinde başı, sanki arkasındaki askerlere seslenircesine çevrilmiş, sağ elinde tuttuğu uzun kargısı ile ileriye işaret ederken görülmektedir. Figürün yüz detaylarına bakıldığında, gözleri kısık ve ağzının duruşu itibariyle sert bir ifade söz konusudur. Serinin son çalışması olan “Hücum” adlı eserde de, diğer çalışmalarda izlenen yol ve yöntemler ile oluşturulmuş ve yine 1240°C’ de pişirimi yapılmıştır. Çalışma, 23x29x20 cm boyutlarındadır.

Resim 85. “ Hücum” adlı çalışmanın farklı açı ve form detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 86. " Hücüm" (Özer, Kişisel arşiv)

Diğer bir grup olan savaşçılar serisinde yer alan hayvan figürleri, ilk grup seramik formlarla benzerlik taşımaktadır ancak farklı olarak bu grup seramik formlarda kaya figürü bulunmamakta, hayvan formları daha çok daha büyük ve bu sayede daha fazla detay görülmektedir. Bu grup eserler oluşturulurken, figürlerin hareketleri daha özgür ve ifadeleri daha net çalışılmıştır. Teknik özellikler ile ilk grup seramik hayvan figürleriyle aynı yol ve yöntemler izlenmiş olup bu grupta yer alan seramik figürlerin hepsi aynı şekilde oluşturulmuştur.

4.10. “Tutsak”

İkinci seri seramik çalışmalarının ilki olan “Tutsak” adlı çalışmada, bir boğa figürü görülmektedir. Bu raporda ilk bölüm sanatsal seramik uygulamalarda Truva prensi Hektor ile benzer nitelikler taşıdığı düşünüldüğü için kullanılan boğa figürü, ikinci bölümde de tercih edilmektedir. Bu eserde diğer çalışmalardan farklı olarak tek bir olay üzerinden değil, mit boyunca Hektor’un yaşadığı durumlar bütününden ilham alınmıştır. Kardeşi prens Paris, Yunan topraklarındaki müttefikleri Sparta kralı Agamemnon’un karısı Helen’i kaçıtır ve iki devlet arasındaki ittifakın bozulmasına neden olmuştur, Truva önlerinde gerçekleşen savaşlarda, Truva ordusunun aldığı her yenilgi müttefiklerince prens Hektora mal edilmiştir. Ailesini son kez gördüğünü bilerek ikilemde kalsa da hayatı pahasına ülkesi için yarı tanrı Akhilleus ile çarpışmaya girmiştir. Bu ve benzeri olaylarda genç prens için elinde olmasa da yüzleşmek zorunda kaldığı adeta içine düştüğü durumla en çok mücadele eden suçsuz bir mahkum gibi görülmektedir. Ama her seferinde onuruyla ve gururlu bir şekilde bu durumlarla yüzleşmiştir. Bu çalışmada yer alan boğa figürü de dizlerinin üzerinde, elleri vücudunun arka tarafında bağlı ancak başı dik bir şekilde kaderi olan ölümü bekliyormuş gibi tasvir edilmiştir. Figürün gözünün üzerinde, ve göğüs bölgesinde yer alan derin yaralar onda yarattığı tahribatı göstermektedir. Kemik yapısına sadık kalınmaya mümkün mertebede çalışılmış ve esir bir insan hareketi ile boğa figürü sürreal bir üslup ile ele alınmıştır.

Resim 87. “ Hücüm” adlı çalışmanın yapım sürecinden bir fotoğraf.(Özer, Kişisel arşiv)

Bu çalışma teknik detayları ile ele alındığında; eserde stoneware ithal Alman kili kullanılmıştır. Plaka yöntemi ile şekillendirilmiş, daha sonra vücut parçaları ve boğa figürün yüzeyinde tüy dokusu ve yara izleri gibi detaylandırmalar yapılmış ve daha sonra zırh detayları şekillendirilerek form üzerine yerleştirilmiştir. Kurutma işleminden sonra herhangi bir sır uygulaması yapılmadan, elektrikli fırında 1250°C'de fırınlama işlemi tek pişirim şeklinde gerçekleştirilmiştir. Yüksek derece pirim neticesinde, sinterleşen kil koyu bir renk almıştır. Fırınlama sonrasında eserin arkada birleşen elleri kalın hasır bir yardımcı ile bağlanarak çalışma tamamlanmıştır. Eser, 48x20x25 cm boyutlarındadır.

Resim 88. "Tutsak" adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 89. "Tutsak" (Özer, Kişisel arşiv)

4.11. “Son Bir Şans”

Bu çalışmada yer alan gergedan figürü, daha önceki bölümlerde bahsedildiği üzere yine yiğit Sparta kralı Menelaos olarak tasvir edilmektedir. İlyada'nın XVII. Bölümünde geçen ve Menelaos'un, Hektor tarafından öldürülen cesur Akha savaşçısı Patroklos'un ölü bedeninin ve Akhilleus'a ait ilahi silahlarının Truvalıların eline geçmemesi için özveriyle ve can pahasına verdiği kahramanca mücadele sahnesi bu eserin esin kaynağını oluşturmaktadır. Çalışmada yer alan gergedan, elinde uzun mızrağını ileri doğru savurmuş, yerde, dizleri üzerinden yere düşmüş ancak savaşa devam ederken bir şekilde tasvir edilmiştir. Yine bir insan hareketi ile betimlenen gergedan figürünün içinde bulunduğu zor durumu daha da vurgulamak için yüzünde yer yer kesik izleri oluşturulmuştur. Ancak sıkı bir şekilde tuttuğu uzun metal kargısı ile son ana kadar mücadeleye devam ettiği görülmektedir. Eserin oluşturulma yöntemi bu grubun diğer çalışması ile aynı olup, farklı olarak pişirim sonrası, daha önceden iki ucu taşlama makinasında sivriltilmiş olan 0,5 mm'lik profil metal kargı, gergedan figürünün elleri arasına eklenmiştir. Çalışmanın boyutları, 39x31x32 cm'den oluşmaktadır.

Resim 90. “ Son Bir Şans” adlı çalışmanın farklı açı ve detaylı doku görüntüsü
(Özer, Kişisel arşiv)

Resim 91. “ Son Bir Şans” (Özer, Kişisel arşiv)

4.12. “Ağıt”

Çalışmalarda Prens Hektor tasviri için kullanılan boğa figürü aynı zamanda Akhaların en önemli savaşçısı Akhilleus içinde kullanılmıştır çünkü farklı karakter özelliklerine sahip olsalar da, savaş arkadaşlarının onlardan beklenti aynıdır ve iki kahramanda aynı cesareti savaş alanında göstermiştir ve bir boğa gibi düşmanına hücum etmiştir. “Ağıt” adlı çalışma, can dostu Patroklos’un savaş sırasında ölümü sonrası onun yanında savaş meydanında olmadığı için kendine olan öfkesi ve arkadaşı için tuttuğu yas sahnesinden esinlenilmiştir. Boğa figürü, başı hafif öne eğik, sırtında yaşadığı duygusal ağırlığı betimlercesine hafifi bir kamburluk, bir eli hafifi yukarda olan dizinin üzerinde diğeri arkaya doğru destek şeklinde durur vaziyette oluşturulmuştur. Formun yüz detaylarına bakıldığında; bir gözü düşünceli bir şekilde hafif kısık, diğeri intikam ateşi ile açık bir şekilde üzüntü ve öfke bir arada görülmektedir. Akhilleus o ana kadar yara almasa da, aldığı bu duygusal yaralar, figürde yüzde kesik, kırık bir boynuz ve uçları parçalanmış kulaklarla ifade edilmiştir. Teknik yönleri ile ikinci grup seramiklerle

aynı şekilde oluşturulmuş ve aynı derecede fırınlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Çalışma, 31x24x32 cm boyutlarındadır.

Resim 92. "Ağıt" adlı çalışmanın farklı açı ve detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 93. "Ağıt" (Özer, Kişisel arşiv)

4.13. “Aias”

Adını güçlü Akha savaşçısı Aias'tan alan çalışma, belirli bir savaş sahnesinden değil, Aias'ın fiziksel özelliklerine bir atıfta bulunmak amacıyla oluşturulmuştur. İlk grup olan kayalar serisinde Aias, su aygırı olarak tasvir edilirken, bu seride bu kahraman, dev bir savaşçı goril olarak görülmektedir. Antik Yunan mitoslarında görülmeyen bir figür olsa da, akrabası olan maymuna özellikle Hint ve Doğu Asya mitolojik öykülerinde sıklıkla rastlanmaktadır. Goril maymunlar arasında en iri ve en güçlü figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu cins arasında en güçlü hayvan olmasından ötürü, Akha ordularında dev fiziği ve gücü ile ön tasvir edilen Aias, bu yaratılan yeni mitosta goril olarak ele alınmaktadır. Bağdaş kurmuş gibi bir vaziyette yerde oturan bir goril olarak oluşturulmuş olan çalışmanın, gövdesinde savaşın izleri yaralar şeklinde görülmektedir. Birazı görünümün keskin dişleri, karakterin gücünü maskülen yapısıyla birlikte ortaya koymaktadır. Bu grubun diğer eserlerinden farklı olarak zırh modelinin diğer figürlerle aynı olmadığı görülmektedir. Goril figürünün sağ omzunun üzerine, üç katmanlı bir zırh giydirilmiştir. 29x28x28 cm boyutlarında olan çalışmada yine siyah stoneware kil kullanılmış olup, 1250°C'de pişirimi yapılmıştır.

Resim 94. “ Aias” adlı çalışmanın farklı açı ve detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 95. "Aias" (Özer, Kişisel arşiv)

4.14. "Gözcü"

İkinci bölüm işlerin beşincisi olan ve boyutları itibari ile en büyük form olan bu çalışma adını, Agamemnon tarafından Truva ordularını gözetleyerek bilgi toplaması için casus olarak gönderilen ve bu zorlu görevi Diomedes ile üstlenen adına Homeros'un destan yazdığı, kişiliği, zekası, inatçı yapısı ve kurnazlığıyla ön plana çıkan İthake kralı Odysseus'tan almaktadır. Odysseus'un bir keçi olarak ele alınmasında kahramanın,

Truva şehrini ele geçirmek için zekasının yanı sıra adeta bir keçi gibi inatla her görevi üstlenmesi ve amacına sonunda ulaşmasının yarattığı etki ve ayrıca Erhat'ın dediği gibi; Odysseus'un Odysseia'da bahsi geçtiği üzere bir devlet adamından çok, sürüleri ve ağılları olması (Erhat, 2012, s 223) ve keçinin de bir sürü hayvanı olarak atfedilmesinden dolayıdır. Odysseus'un tepenin ardında nasıl Truva casusu Dolon'u gözlediyse, çalışmada yer alan dağ keçisi de, uzanmış ve yüksek bir noktadan gözlem yapmaktadır. Çalışmada daha öncede söylendiği üzere, yere uzanmış, başı öne, sağ aşağı tarafa doğru eğik sanki başı ve hafif kısık gözleri ile sanki bir şeyleri takip ediyormuş gibi eser oluşturulmuştur. Figürde yara izi bulunmamaktadır ve normal bir keçiye göre kas detayları daha belirgin ve duruş itibarıyla forma bir insan hareketi yüklendiği görülebilmektedir.

Teknik açıdan serinin diğer çalışmalarıyla aynı özellikleri taşımakla beraber diğer seramik figürlerin aksine, kuruma sırasında form yere paralel çalışıldığı ve yerde kapladığı yüzey geniş olduğu için sırt bölgesinde deformeler meydana gelmiş ancak daha sonra bu çatlaklar onarılmış ve 1250°C'de fırınlanmıştır. Eser, 30x30x56cm boyutlarındadır.

Resim 96. " Gözcü" adlı çalışmanın fırınlama öncesi görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 97. "Gözcü" adlı çalışmanın farklı açıdan görüntüsü (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 98. "Gözcü" (Özer, Kişisel arşiv)

4.15. “ Savaş Hazırlığı”

“ Savaş Hazırlığı” adlı eser ikinci grubun diğer çalışmalarından farklı olarak adını, Truva Savaşı mitinin spesifik bir kahramanından almamış, Akha- Truvalı farketmeksizin savaşta yer alan tüm askerleri betimlemektedir. Askerleri temsilen, savaşçı olmalarından ötürü kısa boynuzlu ancak iri bir boğa tercih edilmiştir. Boynuzlarının kısa tutulmasının nedeni askerlerin, ordularına yön veren Hektor ve Akhilleus gibi Mitosun başkahramanı olan liderlerle kıyaslanamayacak bir güç ve aralarında kıdem farkı olmasından dolayıdır. Biraz mizahi bir dille ele alınan çalışmada, asker olarak atfedilen boğa figürü sırtı yerde, kalçasından itibaren bacakları yukarı doğru, esneme ve germe hareketi yapmaktadır. Cüssesi ile tezat oluşturacak bir insan hareketi figüre yüklenmiştir. Form oluşturulurken, yerçekimi etkisini izleyiciye hissettirmek amacıyla, boğanın göbeği, kuyruğu ve diğer uzuvları aşağı doğru çalışılmıştır. Figürün yüz detaylarında iki anlamın ortak izleri bulunmaktadır. İlki; savaşçı olmasından ötürü bu mimik çalışılmış, diğer bir anlama göre de böyle heybetli bir yaratığın bu denli komik bir duruşa zorlanmasından dolayı yüzünde kızgın bir ifade oluşturulmuştur. Çalışma 41x21x26 cm ölçülerindedir.

Resim 99. “ Savaş Hazırlığı” adlı çalışmanın detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 100. " Savaş Hazırlığı" (Özer, Kişisel arşiv)

4.16. “Son Yolculuk”

“Son Yolculuk” adlı çalışma, Akhilleus tarafından acımasız bir şekilde öldürülen ve ayaklarından at arabasına bağlanarak halkının gözü önünde cansız bedeni sürüklenen Hektor’un, daha sonra babası tarafından geri alınan bedeni ve onu onurlandırmak için dokuz gün boyunca toplanan odunlarla onuncu günde bedeninin yakılması sahnesinden esinlenilerek yaratılmıştır. İlham kaynağı olan bu sahne ile İlyada destanı ile birlikte bu ikinci grup çalışmalarda sonlanmaktadır. Prens Hektor için tercih edilen boğa figürü bu çalışmada da görülmektedir. Çalışma cansız bir şekilde, elleri göğüs bölgesinde kenetlenmiş ve ölü gömme seremonisi için hazır bir boğa olarak oluşturulmuştur. Boğa figürünün gözleri kapalı ve yüzünde mimik olmayacak şekilde çalışılmıştır. Siyah stoneware kil ile şekillendirilmiş ve yine tek pişirim olacak şekilde 1250°C’de fırınlama işlemi yapılmıştır. Eser, 13x18x49 cm boyutlarından oluşmaktadır.

Resim 101. “ Son Yolculuk” adlı çalışmanın farklı açı ve detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 102. “ Son Yolculuk” (Özer, Kişisel arşiv)

Truva Savaşı mitindeki kahramanların hayvan formları ile yorumlandığı çalışmaların üçüncü grubunda, özellikle Roma imparatorluğu ve sonrasında görülen kralların, generallerin ve önemli devlet adamlarının büstlerinden esinlenerek, Antik Yunan'ın en önemli devletlerinin yer aldığı ve önceki bölümlerde hayvan figürleri olarak tasvir edilen, Truva Savaşı'nın öne çıkan kahramanlarının büstlerini kilin plastik dokusu ve gerçeküstücü bir üslup ile ele alınmaktadır. Bu grupta yer alan çalışmalar aynı zamanda klasik büst olgusunun farklı şekilde ele alınmasıyla ve genellikle mermer heykeller olarak karşımıza çıkan büstler, kilin plastik ve organik dokusu yardımı ile yorumlanarak oluşturulmuştur. Bu gruptaki büst çalışmaları, diğer gruplarda yer alan mitosun karakterleri için tasvir edilen hayvan figürleri ile aynı olup, biçimsel olarak yeniden yorumlanmış bu kahramanları onurlandırmak için çalışılmıştır.

Üçüncü grupta yer alan çalışmalar kendi içlerinde kullanılan kil ve pişirim yöntemlerine göre de ikiye ayrılmaktadır. Siyah stoneware kil kullanılarak oluşturulmuş Akha kahramanları ve beyaz stoneware kil ile şekillendirilmiş Truva kahramanlarını temsil eden çalışmaların gövde kısımlarında kalıp yöntemi ile üretim yapılmışken, figürlerin baş kısımları da elle şekillendirme ile oluşturulmuştur. Çalışmaların tamamı klasik büst heykellerdeki gibi vücudun üst kısmından oluşmaktadır ancak farklı olarak, eserlerin çoğunda görüleceği gibi figürlerin kolları, kollarında yer alan kalkanları yada silahları da çalışmada yer almaktadır.

Siyah stoneware kil kullanılarak oluşturulmuş olan çalışmaların teknik detaylarına bakıldığında, çalışmaların vücut kısımları kalıp içerisine kil basılarak oluşturulmuş, beden alt kısımları kopararak kilin plastik tadını gösterme amacı güdülmüştür. Formların baş kısımları elle şekillendirilerek oluşturulmuş ve kalıp yöntemi

kullanılmamıştır. Formların gövdeleri kalıptan çıkarıldığında içleri boş olduğu için fırın raf ayakları üzerine oturtularak baş bölgesi ve diğer detaylar çalışılmıştır. Figürün tüy, der, doku, yüzey üzerindeki çatlak etkileri ve zırh detaylandırılmaları yapıldıktan sonra kurumaya bırakılmış ve daha sonra esere sır uygulaması yapılmayacağı için tek pişirim olacak şekilde 1250°C'de fırınlama işlemine tabi tutulmuştur. Pişirmeden önceki rengi bordo olan kil, yüksek pişirim sonrası sinterleşmiş ve rengi koyu kahve- siyah arası bir renk almıştır. Daha sonra çalışmaların boyutlarına göre hazırlanmış olan metal kaideler üzerine eserler oturtularak sergilemeye sunulmuştur.

Resim 103. Stoneware kil kullanılarak yapılmış büst çalışmalarının pişirim öncesi ham haldeki görüntüleri(Özer, Kişisel arşiv)

4.17. “Agamemnon”

Kral Agamemnon için seçilmiş olan yaban domuzu figürü, elinde uzun kargısı ile savunma vaziyetindeyken tasvir edilmiştir. Yan malzeme olarak metal profilden iki ucu sivriltilmiş mızrak figürün ellerine pişirim sonrası yerleştirilmiştir. Çalışma; 34x18x25 cm ölçülerindedir.

Resim 104. “ Agamemnon” (Özer, Kişisel arşiv)

4.18. “Menelaos”

İlk grup seramik figürlerde uzun boynuzlu gergedan figürü, Karısı kaçırılan Sparta kralı Menelaos tasviri için tercih edilmişti. Bu grupta yer alan nu çalışma da Menelaos için gergedan figürü kullanılmıştır. Gergedan, iki eli yana açık, bir elinde kargısı ile karısını kaçıranlara meydan okurcasına durmaktadır. Eser, 45x22x20 cm boyutlarındadır.

Resim 105. “Menelaos” (Özer, Kişisel arşiv)

4.19. “Akhilleus ve Menelaos”

Bu grupta yer alan diğer büstlerden farklı olarak bu çalışmada iki farklı figür bulunmaktadır. Akhilleus'u temsilen yine uzun boynuzlu bir boğa ve Menelaos içinde yine bir gergedan figürü kullanılmıştır. Omuz omuza savaşıırken tasvir edilen boğa ve gergedan figürleri, aynı kalkan altında farklı amaçlar uğruna mücadele etmektedir. Akhilleus yani boğanın başı dik, yüz detaylarında donuk ve adını tarihe yazdırma düşüncesiyle gururlu bir bakış varken, Menelaos yani gergedanın, başı öne eğik gözleri sinirle kısıp agresif bir ifadeye sahip olduğu görülmektedir. Çalışma detaylarıyla tamamlandıktan sonra önde duran kalkanın alt tarafına 6 cm uzunluğunda bir delik açılmış olup fırınlama işleminden sonra metal kaide üzerinde yer alan 6cm lik metal çubuk üzerine yerleştirilmiştir. Seramik yüzeyin kaideyle temas noktası yalnızca bu demir çubukla olmaktadır ve figürler havada duruyormuş izlenimi vermektedir. Çalışma boyutları; 39x25x22 cm'dir.

Resim 106. “Akhilleus ve Menelaos” (Özer, Kişisel arşiv)

4.20. “Agamemnon II”

Agamemnon bu çalışmada; elinde bu sefer uzun kargısı yerine büyük geniş bir kalkan taşıyan bir yaban domuzu olarak tasvir edilmiştir. Bir önceki çalışmada olduğu bu eserde de, yaban domuzu formu tamamlandıktan sonra kolunun üzerine yerleştirilmiş olan ve kilden yapılmış olan kalkana 5 cm derinliğinde bir delik açılmış, fırınlama işlemi yapılmış ve sonrasında çalışma için hazırlanmış olan kaidenin üzerinde yer alan metal profil üzerine oturtulmuştur. Seramik formun metal kaidesi ile tek temas noktası yine sadece metal borunun geçtiği noktadır ve figür havada duruyormuş gibi görünmektedir. Eser, 37x25x28 cm boyutlarındadır.

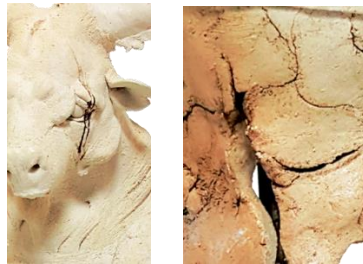

Resim 107. “Agamemnon II” (Özer, Kişisel arşiv)

Üçüncü grup eserlerin yer aldığı büstler serisinin beyaz stoneware kil kullanılarak oluşturulmuş çalışmalar oluşturulurken de yine figürlerin üst gövdeleri siyah stoneware kil ile oluşturulan büst çalışmalarında olduğu gibi alçı kalıp tekniği uygulanarak çoğaltılmış ve tercih edilen hayvan formuna göre üzerinde oynamalar yapılmıştır. Gövdenin alt kısımları yine kalıptan çıkartıldıktan sonra el ile kopartılarak parçalanmış bir görüntü oluşturulmuştur. Figürlerin baş kısımları her hayvan formu için kalıp yöntemi kullanılmadan elle şekillendirilerek modellenmiştir. Çalışmalar şekillendirilip detay çalışmaları da tamamlandıktan sonra kurutma işlemine tabi tutulmuş ve Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde bulunan Kore tipi Macsabal Odun Pişirim Fırınında 1300°C'de fırınlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar üzerindeki renk geçişleri, pişirim sırasında odun fırını içerisinde oluşan kül sıranın ham yüzeylere yapışması sonucunda oluşan etkinin sonucudur. Fırınlama işlemi sonrası, her bir form için yapılmış metal kaideler üzerine çalışmalar yerleştirilmiştir.

4.21. “Hektor”

Beyaz stoneware kil kullanılarak oluşturulmuş çalışmaların ilki olan “Hektor”, bu eserde de yine bir boğa figürü ile temsil edilmektedir. Truva kahramanlarına ithafen beyaz bir boğa figürü tercih edilmiştir. Figürün detayları ile incelendiğinde; yüz kısmında yer alan derin yara izleri ve kırık boynuzu prens Hektor'un savaşı kimliğini göstermektedir. Bir kolunun olup diğerinin olmayışı da, kardeşinin yaptığı bir olay yüzünden savunduğu ülkesinin yok olması da yıkılan Truva şehrine bir gönderme niteliği taşımaktadır. Form şekillendirilip detaylandırıldıktan sonra 1000°C'de bisküvi pişirimi yapılmış ve sonrasında figürün gövde kısmında ve yüzündeki yara izlerine Mangan Oksit ile sür-sil yöntemi uygulanmış sonrasında Macsabal fırınında pişirimi gerçekleştirilmiştir. Boğa figürüne karşıdan bakıldığında sol yüzeyinde daha önce bahsedildiği odun fırının etkisi olan kül sırası efekti görülebilmektedir. Bu çalışma, 35x18x22 cm ölçülerinden oluşmaktadır.

Resim 108. “ Hektor” isimli çalışmanın detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 109. "Hektor" (Özer, Kişisel arşiv)

4.22. “Paris”

Prens Paris bu grup çalışmalarda da yine keçi figürü ile tasvir edilmektedir. Bu çalışmada Paris, Helen'i kaçırmaya ve ülkesi Truva'yı savaşa dahi sokmasına rağmen, Abisi Hektor'un önderliğinde ordusunun ve müttefiklerinin gücüne olan inancını temsilen, formun önünde duran dev kalkan oluşturulmuştur. Dev kalkanı kendisine siper etmiş olan keçi figürünün yüzünde kararlı bir ifade hakimdir. “Paris” isimli eser oluşturulduktan sonra, kurutma işlemi yapılmadan büyük kalkan formunun altına, 5 cm derinliğinde delik açılmıştır ve fırınlama işleminden sonra hazırlanan kaide üzerine yerleştirilen metal çubuk üzerine oturtulmuştur. Figür kalkandan destek olarak ayakta durmakta ve buda gene mitosta yer alan Paris karakterinin durumuna bir gönderme niteliği taşımaktadır. Eser; 43x25x24 cm ölçülerindedir.

Resim 110. “ Paris” isimli çalışmanın detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 111. " Paris" (Özer, Kişisel arşiv)

4.23. “Aineias”

Tanrıça Aphrodite'nin oğlu ve baba tarafından Hektor'un kuzeni ve Truva'nın yok edilmesinden sonra Roma şehrinin kurulmasına önderlik edecek olan Aineias, bu bölümün son çalışması olan bu eserde bir boğa figürü ile tasvir edilmektedir. Erhat'ın; Hektor gibi cesur bir şekilde Yunan savaşçılarla çarpıştığını ancak her defasında bir tanrı tarafından korunduğu (Erhat, 2012, s 20) sözlerine istinaden, bu beyaz boğa figürü üzerinde hiçbir yara izi bulunmamaktadır. Çalışma boyutları; 35x18x22 cm'dir.

Resim 112. “Aineias” (Özer, Kişisel arşiv)

4.24. Yüzey Seramik Uygulamaları

Rapor kapsamında kişisel uygulamaların dördüncü ve son bölümü olan seramik yüzey çalışmaları, Antik Döneme tabletler, tapınak duvarları ve lahitler üzerindeki rölyeflerden etkilenilerek oluşturulmuş eserlerden oluşmaktadır.

Bu çalışmanın çıkış noktası olarak özellikle İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne yapılmış olan gezide, müzede yer alan "İskender Lahti" üzerinde bulunan rölyef figürlerin (bkz. Resim 115, 116) birbirleriyle olan mücadele tasvirlerinden etkilenim görülmektedir. Bu etkileşimle birlikte, yaratılmış olan mitolojik kahramanlar içinde yüzey çalışmaları yaratma fikriyle, eserler meydana getirilmiştir.

Resim 113. "İskender Lahti", İstanbul Arkeoloji Müzesi
(<https://i.pinimg.com/originals/d4/13/31/d4133163fe61b9b32b4fb415b86a9bc1.jpg>)

Resim 114. "İskender Lahti" üzerinde bulunan rölyef detayı
(<http://2.bp.blogspot.com/-qv5TK0F6Xao/UTNINkgNhnl/AAAAAAAAADPo/3h8tSOwNiY8/s1600/lahtte+iskender.jpg>)

Seramik yüzey çalışmalarında yer alan eserler “İsimsiz” olarak adlandırılmıştır ve daha önceki bölümlerde Truva Savaşı mitosunda yer alan kahramanları tasvir için tercih edilen hayvan figürleri bu grup çalışmalarda da aynı şekilde kullanılmıştır. Çalışmalar genel olarak yöntem ve teknik bakımından ele alındığında, siyah ve beyaz stoneware kil kullanılarak oluşturulmuştur. Dokulu bir bez üzerine yerleştirilen ahşap çerçeve içerisine üst üste eklenerek oluşturulan kare şekilli düz yüzey üzerinde oluşmuş olan kilin sıkışma dokusu düzeltilmemiştir. Daha sonra elle şekillendirilerek oluşturulan hayvan figürleri yüzey üzerine yerleştirilmiştir. Siyah stoneware kil kullanılarak hazırlanmış ve detaylandırılmış çalışmalar tek pişirim olarak, beyaz stoneware kil ile oluşturulan eserler ise önce 1000°C’de bisküvi pişirime tabi tutulmuş ve sonra yüzeylere mangan oksit kullanılarak sür-sil yöntemi uygulanmış ve elektrikli fırında 1240°C’de tüm çalışmalar fırınlanmıştır. Fırınlama işleminden sonra 32x32cm boyutlarında ve 1cm derinliğinde olan siyah ahşap çerçevelere yerleştirilmiştir.

Resim 115. Seramik yüzey çalışmalarının fırınlama öncesi ve detay görüntüleri (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 116. "İsimsiz I" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 117. "İsimsiz II" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 118. "İsimsiz III" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 119. "İsimsiz IV" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 120. "İsimsiz V" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 121. "İsimsiz VI" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 122. "İsimsiz VII" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 123. "İsimsiz VIII" (Özer, Kişisel arşiv)

Resim 124. "İsimsiz IX" (Özer, Kişisel arşiv)

SONUÇ

İnsanoğlu ilk çağlardan beri kendi inançları doğrultusunda, yaşadıkları olaylara dayanarak yada içinde bulunduğu psikoloji ile önce mağara duvarlarına yaptıkları gerçeküstü hayvan tasvirleri sonrasında yonttukları soyutlanmış ilkel heykellerle primitif dünyalarını yaratıcılıkları ile aktarma çabasına girişmişlerdir. İnanıtlıkları yaratıcı varlıklar, ruhtar, tanrılar ve anlattıkları doğaüstü öyküler mitosların ilk konularını oluştururken, gelişen insan ile birlikte paralel olarak değişen hayal dünyası da eklektik olan mitolojik öykülerin boyutlarına farklılık kazandırmaya devam etmiştir.

Hayvan ve insanoğlu da ilk çağlardan beri aynı dünyayı paylaşmış, önceleri yalnızca besin zincirinin bir parçası olarak av yada avcı konumunda olan ilişkileri, insanın gelişen hayal gücü sayesinde ürettiği ilk teknolojik aletler ile uzun zamanlar av konumundan avcı konumuna evrilmesini sağlamıştır. Belki de kendinden sonraki nesillere aktarma amacı ile yapılan bu resimlerde yarattıkları silahların gücü geliştikçe, onları yok etme kapasitesine sahip hayvan figürleri tasvirlerde dev formlardan yavaşça küçölmeye başlamıştır. Artık bu hayvanlar av konumundadır ve zamanla onlara hükmetmeye başlamış insanoğlunun daha çok düşünmeye zamanı olmuş ve bu sayede düşünme kapasitesinin büyüyen boyutları ile yarattıkları mitoslarda yer alan hayvan figürleri de evrim geçirerek farklı kültürlere ait neredeyse her inanışta her mitolojide ilahi kudrette yaratıklara hatta bazen tanrılara dönüşmüşlerdir. İnsanoğlu fiziksel zayıflığını, kendisinden kat ve kat güçlü olan hayvanların soyundan geldiği mitleri ile diğer toplumlardan üstünlüğünü anlatma yoluna girmiştir. Şamanlar olarak adlandırılan büyücü doktorlar tanrısal boyutlara geçebilmek için hayvan ruhtar ile bağ kurduğuna inanmış ve bu figürler toplumları içinde de saygın bireyler olarak kabul edilmiştir. Toplumlar kendileri kötölüklerden korumak için, atalarının yaptığı gibi taşları ağaçları hayvan figürleri şeklinde oyarak, o tanrısal hayvan figürlerinin kendilerine koruduğuna inanmıştır. Geçmişin mitolojik öyküleri özellikle Rönesans ile birlikte mermer heykeller ile beden bulmuş, mitlerin vazgeçilmez parçası olan hayvan figürleri de bu tasvirlerde yerlerini almıştır. Sanat kavramı ortaya çıkıp geliştikçe, sanatın farklı alanları bu öyküleri ve hayvan figürlerini, çeşitli akımların gelişmesi ile farklı şekillerde ele almışlardır.

Nasıl ki mitolojilerde Şamanlar hayvan ruhtarını taşıdıklarına inanıyorlarsa yada toplumlar kendilerini hayvanlarla özdeşleştiriyorsa tarihteki en önemli mitoslardan biri

olarak görülen Truva Savaşı mitosunun kahramanlarının farklı bir açıdan ele alınarak kilin plastikliği ile tekrar yorumlandığı, “Truva Efsanesindeki Mitolojik Figürlerin Seramik Hayvan formları ile Gerçeküstü Anlatımı” nda yer alan bu çalışmalarla, sanatın önemli donelerinden olan mitolojinin, ülkemiz sınırları içerisinde meydana geldiği düşünülen ve uluslararası bir üne sahip Truva kahramanlarının gerçek benliklerini ve temelde yatan hayvan ruhlarını yani gerçek özlərini sanatsal bir bakış açısıyla ve sürreal bir üslup ile yorumlanmasını ele almaktadır.

Uygulamalara temel teşkil eden teorik araştırma sürecinde ilk olarak, Mitoloji ve türleri genel hatlarıyla ele alınmış ve hayvan figürlerinin farklı medeniyetlere ait mitolojilerinde nasıl ele alındığı açıklanmış ve genel hatlarıyla bu hayvan figürlerinin toplumlar için önemi alıntılar ve yorumlar ile birlikte detaylı şekilde anlatılmıştır. Raporun ikinci bölümünde, Homeros’un İlyada’sında gerçekleşen Truva Savaşı destana bağlı kalınarak ve direkt aktarımlarla, mitosta geçen karakterlerin daha net bir şekilde yaptıkları önemli olaylar ele alınmış bu kahramanların tarihsel süreçte ne gibi önem arz ettiği ve ardılı çağlara nasıl damga vurdukları sanat eserlerindeki tasvirleri ile aktarılmıştır. Üçüncü bölümde, mitosların doğal bir anlatım türü ve sanat akımı olarak gerçeküstücülük başlangıcı itibari ile ele alınmış ve mitolojik öykülerin bu akım içerisindeki önemi ve yaşadıkları zamana damga vurmuş ve günümüzde de sanat alanı içinde etkisi devam eden önemli sanatçıların çalışmaları detayları ile incelenmiştir. Bu yolla sanat için vazgeçilmez kaynaklardan biri olan mitolojik karakterlerin önemi vurgulanmıştır. Yine bu bölüm içerisinde gerçeküstücülüğün üç boyutlu çalışmalara yansımaları ve bu üç boyutlu formlarda konumuz gereği hayvan figürlerinin ne şekillerle ele alındığı geçmişten günümüze doğru kronolojik sanatsal çalışmalar ve gerçeküstücülükte hayvan formunun günümüz çağdaş seramik sanatındaki yeri de yine yabancı ve ülkemiz sanatçıları aracılığı sayesinde incelenerek detaylı görseller ile aktarılmaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırmalar ve toplanan bilgiler ışığında çalışmanın dördüncü bölümünde dünya çapında üne sahip olan Truva Savaşı mitosunun kahramanlarının, kişilikleri ve davranışları gibi insani özellikleri ve bu özelliklerine göre seçilmiş olan hayvan figürleri mitosun yeni tasvirleri, hikayenin yeni sahnelerinin tasvirleri olarak, kahramanların insansı hareketleri de bu figürlere gerçeküstü bir tarzda yüklenmiş sanatsal seramik ifadeleri ortaya konmuştur. Bu sanatsal ifadeler yaratılırken tercih edilen killer, figürler

oluşturulurken izlenen yol ve yöntemler, ele alınış şekilleri detaylı şekilde yapılan seramik çalışmalar ile aktarılmıştır.

Toplumların içsel dünyalarının dışa vurumu olan mitoslar, nasıl ki farklı şekillerde, bazen dönüşümler geçirerek yeni biçimleri ile ortaya çıkmışlarsa, bu çalışma kapsamında meydana getirilmiş olan figürler, Avrupa tarihinin başlangıcı olarak kabul edilen Truva Miti'nin konusuna sağdik kalınarak, mitosta geçen kahramanlar tekrardan yorumlanmıştır. Bu savaşın kahramanları geçmişte bir çok önemli sanatçının eserlerine konu teşkil etmiş oldukları ve gerek iki boyutlu gerekse üç boyutlu tasvirleri ile ölümsüz bedenlere sahip oldukları gibi, yirmi birinci yüzyılda da bu karakterler eğer birer hayvan olarak temsil edilse hangi hayvan formunda karşımıza çıkardı sorusu ve destandan anlaşıldığı kadarı ile karakterlerinde ve alt benliklerinde yatan hayvansal özellikler ile tekrar vücut bulmuşlardır. Geçmişe ait olan ve sanatsal bir bakış açısı ile yeniden şekillendirilen bu kahramanlar kilin yardımı ile üç boyutlu hayvan formlarına dönüşmektedirler.

Mitolojik öğeler ve hayvan figürleri her daim sanatın bir parçası olmuş, bazen bir sanat eserinin direk konusunu oluşturmuş, bazen de anlatılmak istenen için mekan yada yan figür olmuşlardır. Ancak bir şekilde mitosların kendi gerçeküstü aktarım dilleri, sürrealist akım gibi sanatsal bakış açıları ön planda olmak üzere resim, heykel, seramik gibi plastik sanatlar ve farklı birçok üslupta varlığını, devamlılığını her daim sürdürmüş ve sürdürmeye devam edeceği düşünülmektedir. Truva Savaşı'nın geçtiği İlyada destanı gibi mitolojik açıdan dünya çapında üne sahip eserlerde birçok sanatçı için done olmaya ve çalışmalarının konusunu oluşturmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Antmen, A. (2012). *Sanatçılardan Yazılı Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Beydiz, M. G. (2016). *Mitolojiden Sanata Hayvan İmgesi*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Bulfinch, T. (2015). *Klasik Yunan ve Roma Mitolojisi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayın.
- Campbell, J. (2015). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Campbell, J. and Moyers, B. (2007). *Mitolojinin Gücü*. İstanbul: Kapital Medya.
- Can, Ş. (2016). *Klasik Yunan Mitolojisi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Castleden, R. (2011). *Truva Savaşı*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Çeşitli, İ. (2006). *Batı Edebiyatında Edebî Akımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çoruhlu, Y. (2011). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Daniels, M. (2017). *Bir Nefeste Dünya Mitolojisi*. İstanbul: Maya Kitap.
- Eliade, M. (2016). *Mitlerin Özellikleri*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Erhat, A. (2012). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erhat, A. and Kadir, A. (2016). *Homeros/ İlyada*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erman, D.O. (2009). *Seramik Sanatında Kuş Figürü Üzerine Kişisel Uygulamalar*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik Çalışması Raporu, Ankara.
- Gezgin, D. (2017). *Hayvan Mitosları*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Gezgin, İ. (2011). *Sanatın Mitolojisi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Hansen, W. (2017). *Yunan ve Roma Mitolojisi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Hart, G. (2017). *Mısır Mitleri*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Hnıla, P., Pieniasek- Sıkora, M. (2002). *Troya Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk/ Erken Demir Çağında Troia. Katalog*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Karataş, A. (2007). *Attika Seramiği'nde Troia Savaşı*. T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

- Korfmann, M. (2002). *Troya Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk/ Troia-Anadolu: Geleceği Olan Geçmiş*. İstanbul: Katalog, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Latacz, J. (2002). *Troya Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk/ Homeros, İlyada ve Troia'nın Hikayesi: Avrupa'nın Kök Arayışı*. İstanbul: Katalog, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Leeming, D. (2017). *A. A'dan Z'ye Dünya Mitolojisi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Metin, H. (2007). *Attika Seramiğinde Dört Büyük Mitolojik Savaş Betimi*. T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Olgunlu, A.C. (2017). *Mitlerin Çözümlemesi Mitos'tan Logos'a*. İstanbul: Çalıkuşu Kitap.
- Örken, A. B. (2010). *Seramik Sanatında Mizah*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.
- Örken, A.B. (t.y.). Kişisel Arşiv, Afyonkarahisar.
- Özer, R.T.B. (2018). Kişisel Arşiv, Ankara.
- Sakıp Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi, (2005). *Picasso İstanbul'da*. İstanbul.
- Sandalcı, S. (2016). *Homeros/ İlyada*. İstanbul: İlgı Kültür Sanat Yayıncılık.
- Segal, R. A. (2004). *Mit*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Tourtillott, S.J.E. (2006). *500 Animals in Clay. Lark Books*. An Imprint of Sterling Publishing Co., Inc., Toronto, Canada.
- Vernant, J.P. (2017). *Eski Yunan'da Mit ve Toplum*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

İnternet Kaynakları

- A Rush of Blood to the Head, Cavener, (2009). <https://www.nannygoatsinpanties.com/wp-content/uploads/2011/01/goat-sculpture-2.jpg>. (erişim) (01.04.2018)
- A. Kriesmann tarafından yapılmış olan bronz heykel, *Herakles ve Girit Boğası*. Berlin, <http://statues.vanderkrogt.net/Foto/demv/demv200.jpg>. (erişim) (02.05.2018)
- Agammemnon Maskesi, 16.yy, Atina Ulusal Müzesi http://archives.evergreen.edu/webpages/curricular/2006-2007/greeceanditaly/files/greeceanditaly/images/Mask%20of%20Agamemnon_0.preview.jpg. (erişim) (21.01.2018)
- Arezzo Kimera'sı. M.Ö 5- 4 yy. Arezzo, İtalya. <http://www.gods-and-monsters.com/images/xchimera-mythology-greek-monster.jpg.pagespeed.ic.KZhKUL4aH4.jpg>. (erişim) (08.02.2018)

- Attika seramikleri motiflerinden, Aias'ın Akhilleus'un bedenini taşıması, 570- 565 İ.Ö, Floransa. <https://www.ancient.eu/img/r/p/750x750/997.jpg?v=1485682882>. (erişim) (26.02.2018)
- Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılışı, Dali, 1946<https://i.pinimg.com/originals/ff/58/c8/ff58c8ef4a0dd2b583985024e4c12208.jpg>. (erişim) (18.03.2018)
- Bat Sheep, Örken, 2010<https://i.pinimg.com/236x/c8/e2/54/c8e254643b44302676ad6ecba204e926--almonds.jpg>. (erişim) (15.04.2018)
- Boğa Resmi <http://www.aberdeen-angus.co.uk/assets/Uploads/aberdeen-angus-bull.jpg>. (erişim) (04.05.2018)
- Boğa Resmi <https://vignette.wikia.nocookie.net/greekmythology/images/8/8b/Bull-1.jpg/revision/latest?cb=20150828042230>. (erişim) (04.05.2018)
- Canyon, Rauschenberg, 1959<https://i.pinimg.com/originals/a1/a9/cb/a1a9cb19bba71db28608f7498d2c744b.jpg>. (erişim) (22.03.2018)
- Capitoline Kurdu, Romulus ve Remus. <https://ka-perseus-images.s3.amazonaws.com/cf0748633c29bae30fe2319feb42f4ff8f06e21e.jpg>. (erişim) (03.01.2018)
- Çatahöyük evlerinden bir duvar resmi <https://i.pinimg.com/originals/27/d3/40/27d34055d4e0a53d1b87c5a7f360fa7f.jpg>. (erişim) (12.12.2017)
- Dağ Keçisi Resmii <https://www.thelocal.fr/userdata/images/article/98800da6cd9688fbab96a242005eac135530530c7de94bf039178df862d84d0e.jpg>. (erişim) (04.05.2018)
- Diomedes ve Athene, Albert Wolff, Berlin, (1853). <https://i.pinimg.com/originals/05/81/78/05817806fa59b573ffd11e914360e812.jpg>. (erişim) (27.02.2018)
- Dog with The Human Face, Halls <https://i.pinimg.com/564x/e5/43/da/e543da86432916b01dbbb1a1bc9a903a.jpg>. (erişim) (04.04.2018)
- Erman, D. O. (2012). <https://i.pinimg.com/originals/60/d2/1e/60d21e8e5fd6ce608a0806d6f446a5f6.jpg>. (erişim) (07.04.2018)
- Erman, D.O. (2017). "Hititli Savaşçı", <http://galerisoyut.com.tr/wp-content/gallery/deniz-onur-erman-2017/doe1710-06-3.jpg>. (erişim) (07.04.2018)
- Etienne- Jules Ramsey' e ait olan Theseus ve Minator heykeli (1862). https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/Jardin_des_Tuileries_-_Statue_-_Th%C3%A9s%C3%A9e.JPG. (erişim) (02.02.2018)

- Figures At Night Guided By The Phosphorescent Tracks of Snails, Miro, (1923).
http://www.galleryintell.com/wp-content/uploads/2013/09/Joan_Miro-figure-at-night-guided-by-the-phosphorescent-tracks-of-snails-e1380034629409.jpg.
 (erişim) (07.03.2018)
- Fireside Angel, 1937 ve The Stollen Mirror, Ernst, (1941).
<https://utopiadystopiawwi.wordpress.com/surrealism/max-ernst/fireside-angel/>.
 (erişim) (05.03.2018)
- Franz Matsch tablosu, Akhilleus'un Zaferi, (1892).
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/46/Triumph_of_Achilles_in_Corfu_Achilleion_cropped_color_enhanced_white_balanced.png/800px-Triumph_of_Achilles_in_Corfu_Achilleion_cropped_color_enhanced_white_balanced.png. (erişim) (20.01.2018)
- Fuxi ve Nuwa Ejderha gövdeli tasvirleri.
http://www.absolutechinatours.com/UploadFiles/ImageBase/zhanshi_linzhan__20120719_hanhaizhenyi_3.jpg. (erişim) (17.01.2018)
- Gergedan Resmi,
<https://static1.squarespace.com/static/5492b6a4e4b03ae1c5e0f8ac/t/54f86d19e4b05ef254a35bc0/1425567025652/Rhino-Photo-Gallery.jpg?format=1500w>.
 (erişim) (04.05.2018)
- Gılgamış ve Enkidu'nun Gökboğasını öldürme sahnesi. <http://1.bp.blogspot.com/-wBaeG54JbWU/U2Y1MFZI4TI/AAAAAAAAAEfE/nXOFUSnAvA4/s1600/g%25C4%25B1lgam%25C4%25B1%25C5%259F%25C5%259F+enkid%25C3%25BC+ve+balta.jpg>. (erişim) (22.12.2017)
- Goril Resmi, <https://www.coolkidfacts.com/wp-content/uploads/2017/05/King-of-the-Jungle-556x400.jpg>. (erişim) (04.05.2018)
- Göbeklitepe Tapınağı, <http://sanatkaravani.com/wp-content/uploads/2014/10/gobeklitepe-tapinagi-620x400.jpg>. (erişim) (20.12.2017)
- Göbeklitepe Tapınağı'nda bulunan boğa, tilki, turna kuşu ve leopar figürlü taşlar,
https://tepetelegrams.files.wordpress.com/2016/03/gc3b6bekli-tepe_fig-5.jpg?w=513&h=792. (erişim) (20.12.2017)
- Gördüğün Gerçek Olmayabilir, Wenling, (2010).
<https://i.pinimg.com/originals/43/dd/80/43dd808fd5665f885ecfa133a230fdb2.jpg>
 (erişim) (03.04.2018)
- Gri Savaşçı, Erman, (2013). <http://galerisoyut.com.tr/wp-content/gallery/gunbegun-2014/gbg1409-29.jpg>. (erişim) (07.04.2018)
- Hektor ve Andromakhe, Chirico, (1917). <http://classweb.uh.edu/art-analysis/wp-content/uploads/sites/12/2014/07/dechirico-04.jpg>. (erişim) (04.03.2018)
- Hektor'un Truva'ya geri getirilmesi, (1793). Paris <http://www.wiki-zero.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly91cGxvYWQud2lraW1lZGlhLm9yZy93aWtp>

cGVkaWEvY29tbW9ucy9hL2E0L0hIY3Rvcl9icm91Z2h0X2JhY2tfdG9fVHJveS5q
cGc. (erişim) (20.01.2018)

Herakles ve Nemea Aslanı güreşirken, Maria Daniels tarafından fotoğraflanan vazo
üzeri tasviri, Pennsylvania Üniversitesi Müzesi
<http://www.perseus.tufts.edu/Herakles/Hpix/1991.07.0082.jpeg>. (erişim)
(03.02.2018)

<http://c592745.r45.cf2.rackcdn.com/enlarge/495756.jpg>. (erişim) (02.05.2018)

<http://ozhanozturk.com/2018/02/03/oteki-dunya-obur-dunya/>. (erişim) (02.05.2018)

<http://www.investsanliurfa.com/SayfaIn/800/NR5S42BC.jpg>. (erişim) (02.05.2018)

<http://www.kenandabirkuyu.org/mitoloji-ve-mitos-turlerine-dair-genis-bir-inceleme>.
(erişim) (02.05.2018)

[http://www.toplumdusmani.net/sozluk_resim/pics/3608/1324557619_71b82f917a60312
9caa36ace7ce02cc1_771663111.jpg](http://www.toplumdusmani.net/sozluk_resim/pics/3608/1324557619_71b82f917a603129caa36ace7ce02cc1_771663111.jpg). (erişim) (02.05.2018)

[https://2.bp.blogspot.com/-
aqpJLMCoHJ8/WQdpjYau8bl/AAAAAAAAAHww/N9Y2iPWQGeot2bEI7IBnpmMIJ_
esfFdxgCLcB/s1600/tyr-fenrir-norse-mythology-illustration-picture-john-bauer-1-
500x270.jpg](https://2.bp.blogspot.com/-aqpJLMCoHJ8/WQdpjYau8bl/AAAAAAAAAHww/N9Y2iPWQGeot2bEI7IBnpmMIJ_esfFdxgCLcB/s1600/tyr-fenrir-norse-mythology-illustration-picture-john-bauer-1-500x270.jpg). (erişim) (02.05.2018)

<https://anatomy360.info/wp-content/uploads/2014/12/Skulls1-810x434.jpg>. (erişim)
(14.05.2018)

[https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS7wZaKSPZ-
Fba7PsPacJerY1PT-9v94UASstCDf1I3sPOmALdl](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS7wZaKSPZ-Fba7PsPacJerY1PT-9v94UASstCDf1I3sPOmALdl). (erişim) (22.03.2018)

<https://fwmail.net/genel-kultur/antik-misir-tanrilari>. (erişim) (04.01.2018)

<https://fwmail.net/genel-kultur/antik-misir-tanrilari>. (erişim) (04.01.2018)

<https://i.pinimg.com/originals/36/10/6e/36106efab86b6eb93f9a311b1d714893.jpg>.
(erişim) (15.05.2018)

<https://tr.wikibooks.org/wiki/Resimcilik/S%C3%BCrrealizm>. (erişim) (07.05.2018)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ab/Ammit_BD.jpg. (erişim)
(05.01.2018)

[https://www.christies.com/img/LotImages/2016/CKS/2016_CKS_12027_0106_000\(max
_ernst_the_stolen_mirror\).jpg](https://www.christies.com/img/LotImages/2016/CKS/2016_CKS_12027_0106_000(max_ernst_the_stolen_mirror).jpg). (erişim) (05.03.2018)

https://www.theartstory.org/artist-rauschenberg-robert-artworks.htm#pnt_5. (erişim)
(22.03.2018)

<https://www.theartstory.org/movement-surrealist-sculpture.htm>. (erişim) (23.03.2018)

https://www.turkedebiyati.org/edebiyat_akimlari/surrealizm.html. (erişim) (27.03.2018)

- In Bocca al Lupo, Cavener, (2012). https://85434-239783-raikfcquaxqncofqfm.stackpathdns.com/wp-content/uploads/2015/04/01-1-In_Bocca_al_Lupo.jpg (erişim) (30.03.2018)
- İskender Lahti üzerinde bulunan rölyef detayı. <http://2.bp.blogspot.com/-qv5TK0F6Xao/UTNINkgNhnl/AAAAAAAAADPo/3h8tSOwNiY8/s1600/lahtte+iskender.jpg>. (erişim) (17.06.2018)
- İskender Lahti, İstanbul Arkeoloji Müzesi <https://i.pinimg.com/originals/d4/13/31/d4133163fe61b9b32b4fb415b86a9bc1.jpg>. (erişim) (17.06.2018)
- Kanada Vancouver' da Stanley Park' ta ki totemler. <http://www.materialworldblog.com/wp-content/uploads/2012/05/Stanley20park2028c.192829.jpeg>. (erişim) (27.01.2018)
- Koç Resmi <http://www.burcmagazin.com/wp-content/uploads/2015/02/aries-245807.jpg>. (erişim) (04.05.2018)
- Kürk İçinde Nesne, Oppenheim, 1936 https://media.npr.org/assets/img/2016/02/09/meretoppenheim_custom-f67c923f4675bdfcf948d4c7f725ce32cd271f52-s900-c85.jpg. (erişim) (19.03.2018)
- Lakoon ve oğulları heykeli, Vatikan. <http://www.hellenicaworld.com/Greece/Art/Ancient/ImagesDE/Laocoon/Laocoon.jpg>. (erişim) (12.02.2018)
- Lascaux Mağarasında Boğalar Salonu, Fransa. <http://images.ykykultur.com.tr/upload/image/2a-7597.jpg>. (erişim) (20.12.2017)
- Maymun Kral Sun Wukong tasviri. http://www.polska-azja.pl/wp-content/uploads/2016/03/01_7_MonkeyKing.jpg. (erişim) (22.01.2018)
- Medi-tació Bull, Granyer, 1972, https://c1.staticflickr.com/4/3316/3582795778_00386f73d7_b.jpg. (erişim) (25.03.2018)
- Menelaos, Patraklos'un ölüsünü korurken, Floransa. <https://www.smp.org/dynamicmedia/files/2d94165034cae6708a4587fc60de5fb1/CIMG1561.JPG>. (erişim) (26.02.2018)
- Monogram, Rauschenberg, 1955 - 1959 <http://www.phaidon.com/resource/monogramrobertrauschenberg.jpg>. (erişim) (19.03.2018)
- Mutlu Hayat, Wenling, 2008, <https://i.pinimg.com/originals/68/e3/96/68e396f9951d07fbbaccfbaf7840fd2.jpg>. (erişim) (03.04.2018)
- Odysseus ve Diomedes, Dolon'u yakalarken, 4-5.yy, Britanya Müzesi, Londra, <https://www.beazley.ox.ac.uk/dictionary/Dict/image/Dolon.jpg>. (erişim) (02.03.2018)

- Of Determination Without Resolve , Jewet,
2016<https://i.pinimg.com/736x/ef/b5/b6/efb5b687d89ed867902cf549a03d5d02--determination-sculptures.jpg>. (erişim) (27.03.2018)
- Özgürlük Heykeli ve Altın Boğa, Wenling, 2009,
https://d32dm0rphc51dk.cloudfront.net/pMFluXJefTI_eppxZXVs8w/larger.jpg.
(erişim) (03.04.2018)
- Perseus Pegasus' un üzerinde Andromede'yi kurtarmaya giderken. Sir Frederic Lord
Leighton 1895
[http://www.greeklegendsandmyths.com/uploads/5/3/1/3/53133595/display-image-
php_106_orig.jpg](http://www.greeklegendsandmyths.com/uploads/5/3/1/3/53133595/display-image-php_106_orig.jpg). (erişim) (08.02.2018)
- Roma Dönemine ait Homeros Büstü, MS. 2. yy, Napoli.
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1c/Homer_British_Museum.jpg/220px-Homer_British_Museum.jpg. (erişim) (15.02.2018)
- Seçilen Hayvan Figürlerinin Anatomi İncelemeleri
[https://i.pinimg.com/originals/91/ab/08/91ab0878b82a85802178c74797a73030.jp
g](https://i.pinimg.com/originals/91/ab/08/91ab0878b82a85802178c74797a73030.jpg). (erişim) (04.05.2018)
- Sırasıyla Ra, Horus ve Anubis Tasvirleri. [http://theancientegypt.org/wp-
content/uploads/2011/04/ancient-egyptian-sun-god-ra.gif](http://theancientegypt.org/wp-content/uploads/2011/04/ancient-egyptian-sun-god-ra.gif). (erişim) (05.01.2018)
- Solda Tanrı Thoth ortada Ammit ve sağ resimde Tanrı Khnum
tasvirlerihttp://www.religiouscounterfeits.org/Thoth_Glossary.bmp. (erişim) (05.01.2018)
- Solda Thor ve Jormungand, sağda Kurt Fenrir ve Tanrı Tyr
tasvirleri[http://1.bp.blogspot.com/-cnXPs5auKAY/UabO-
DKzvDI/AAAAAAAAACqY/H8kulvcxyqc/s1600/Thor+and+the+Midgard+Serpent+K
arl+Ehrenberg+Norse+mythology+myth+myths+god+gods+thunder+lightning+sn
ake+hammer.jpg](http://1.bp.blogspot.com/-cnXPs5auKAY/UabODKzvDI/AAAAAAAAACqY/H8kulvcxyqc/s1600/Thor+and+the+Midgard+Serpent+Karl+Ehrenberg+Norse+mythology+myth+myths+god+gods+thunder+lightning+snake+hammer.jpg). (erişim) (016.01.2018)
- Strange and Gentle, Jewet,
2015[https://static1.squarespace.com/static/54dd6d99e4b0d331152daf2a/54dd6d
f5e4b02d8486175b62/5646c753e4b0a2863f2ccbe0/1481855354392/strange+an
d+gentle%2B%2B.jpg?format=1000w](https://static1.squarespace.com/static/54dd6d99e4b0d331152daf2a/54dd6df5e4b02d8486175b62/5646c753e4b0a2863f2ccbe0/1481855354392/strange+and+gentle%2B%2B.jpg?format=1000w). (erişim) (25.03.2018)
- Su Aygırı
Resimi[https://www.thoughtco.com/thmb/BvTMlXvrctloPRjaD9aVJ6dRJ0=/2123x
1412/filters:fill\(auto,1\)/hippoGE-5943d0e45f9b58d58ab484b7.jpg](https://www.thoughtco.com/thmb/BvTMlXvrctloPRjaD9aVJ6dRJ0=/2123x1412/filters:fill(auto,1)/hippoGE-5943d0e45f9b58d58ab484b7.jpg). (erişim)
(04.05.2018)
- Swans Reflecting Elephants, Dali,
1937[https://www.dalipaintings.com/images/paintings/swans-reflecting-
elephants.jpg](https://www.dalipaintings.com/images/paintings/swans-reflecting-elephants.jpg). (erişim) (17.03.2018)
- The Alchemy of Our Uncertain Prosperity, Jewet,
2016[https://i.pinimg.com/originals/2f/ea/6b/2fea6b4ba30e1747a719c67a347a97a
a.jpg](https://i.pinimg.com/originals/2f/ea/6b/2fea6b4ba30e1747a719c67a347a97aa.jpg). (erişim) (27.03.2018)

- The Coquettish Griffe, Granyer, 1972 <https://i.pinimg.com/originals/ed/27/c8/ed27c8b5932bb8f7bbc561e6a2f6d21a.jpg>. (erişim) (25.03.2018)
- The Enigma of the Oracle, Chirico, 1909 <http://classweb.uh.edu/art-analysis/wp-content/uploads/sites/12/2014/07/dechirico-01.jpg>. (erişim) (02.03.2018)
- The Judgment of Paris, Museo del Prado 1638. <https://www.museodelprado.es/en/the-collection/art-work/the-judgement-of-paris/f8b061e1-8248-42ae-81f8-6acb5b1d5a0a>. (erişim) (15.01.2018)
- The Tilled Field, Miro, 1923 https://i0.wp.com/www.guggenheim.org/wp-content/uploads/1923/01/72.2020_ph_web.jpg?w=870. (erişim) (05.03.2018)
- The White Hind, Cavener, 2012 <https://i.pinimg.com/originals/37/a8/94/37a8948fa2dcd2d494f64784d9476b.jpg>. (erişim) (28.03.2018)
- Veseley, (2014). Sürrealizm, Mit ve Modernite, Skopdergi, sayı 6. <http://e-skop.com/skopdergi/surrealizm-mit-ve-modernite/1937>. (erişim) (02.05.2018)
- Wild Boar, Halls <https://i.pinimg.com/736x/4a/b4/9e/4ab49e47f82e104f4c8e2d7c6694e976--pottery-sculpture-animal-sculptures.jpg>. (erişim) (04.04.2018)
- Yüce Ruh "Gök Kurt" tasviri. <http://istanbulturkeybook.com/wp-content/uploads/2016/11/g%C3%B6k-kurt.png>. (erişim) (22.01.2018)

EKLER

EK 1. Orijinallik Raporu

TRUVA EFSANESİNDEKİ MİTOLOJİK FİGÜRLERİN SERAMİK HAYVAN FORMLARI İLE GERÇEKÜSTÜ ANLATIMI

Yazar Rıza Tan Buğra Özer

Gönderim Tarihi: 27-Ağu-2018 11:30AM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 993678150

Dosya adı: R_za_Tan_Bu_ra_ZER_Sanatta_Yeterlik.pdf (9.96M)

Kelime sayısı: 32491

Karakter sayısı: 224199

TRUVA EFSANESİNDEKİ MİTOLOJİK FİGÜRLERİN SERAMİK HAYVAN FORMLARI İLE GERÇEKÜSTÜ ANLATIMI

ORJİNALLİK RAPORU

% 9	% 8	% 1	% 3
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.sanal-kitap.com İnternet Kaynağı	% 2
2	adastranexuspolaris.blogspot.com İnternet Kaynağı	% 1
3	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	% 1
4	tr.wikipedia.org İnternet Kaynağı	% 1
5	www.e-skop.com İnternet Kaynağı	<% 1
6	Submitted to American Public University System Öğrenci Ödevi	<% 1
7	www.turkiyeforumlari.net İnternet Kaynağı	<% 1
8	entertainmentport.wordpress.com İnternet Kaynağı	<% 1

9	www.toplumdusmani.net İnternet Kaynağı	<% 1
10	KILIÇ, Yusuf and AY, Şeyma. "ESKİ MEZOPOTAMYA'DA SİYASİ ÖRGÜTLENMEDE DİN OLGUSU", Erzincan Üniv. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bl., 2013. Yayın	<% 1
11	www.turkishstudies.net İnternet Kaynağı	<% 1
12	Submitted to Ege Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
13	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
14	kazimsimsek.com İnternet Kaynağı	<% 1
15	Submitted to Kocaeli Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
16	repository.upb.edu.co İnternet Kaynağı	<% 1
17	www.journals.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
18	Submitted to Academy of Art University Öğrenci Ödevi	<% 1
19	kitapdili.blogspot.com	

İnternet Kaynağı

<% 1

20

www.boumbang.com

İnternet Kaynağı

<% 1

21

edebi.ucuzucakbileti.co.uk

İnternet Kaynağı

<% 1

22

Submitted to Istanbul Aehir Aniversitesi

Öğrenci Ödevi

<% 1

23

a9414495.eu5.org

İnternet Kaynağı

<% 1

24

es.scribd.com

İnternet Kaynağı

<% 1

25

GEÇEN, Sevda. "EDİP CANSEVER
ŞİİRLERİNDE YABANCILAŞMA VE VAROLUŞ
", Erzincan Üniv. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve
Edebiyatı Bl., 2016.

Yayın

<% 1

26

Submitted to Cherokee High School

Öğrenci Ödevi

<% 1

27

www.tarihciniyeri.net

İnternet Kaynağı

<% 1

28

Submitted to Scotland's Rural College

Öğrenci Ödevi

<% 1

29

www.pinterest.com

	İnternet Kaynağı	<% 1
30	Submitted to RDI Distance Learning Öğrenci Ödevi	<% 1
31	urania-josegalisifilho.blogspot.com İnternet Kaynağı	<% 1
32	Submitted to University of Wollongong Öğrenci Ödevi	<% 1
33	nonsensopedia.eu İnternet Kaynağı	<% 1
34	Submitted to Akdeniz University Öğrenci Ödevi	<% 1
35	Submitted to Western Governors University Öğrenci Ödevi	<% 1
36	researchbank.rmit.edu.au İnternet Kaynağı	<% 1
37	prosperita-finance.com İnternet Kaynağı	<% 1
38	coastalseniorcollege.org İnternet Kaynağı	<% 1
39	www.book-center.co.jp İnternet Kaynağı	<% 1
40	yunus.hacettepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

41	Submitted to Canakkale Onsekiz Mart University Öğrenci Ödevi	<% 1
42	Submitted to Çankırı Karatekin University Öğrenci Ödevi	<% 1
43	BOYRAZ, Burak and CANTÜRK, Ali. "Gerhard Richter ve Anselm Kiefer Örneğinde İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Almanya'da Plastik Sanatlar", Karabük Üniversitesi, 2015. Yayın	<% 1
44	Submitted to Batman University Öğrenci Ödevi	<% 1
45	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
46	Submitted to Ataturk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
47	Submitted to Erciyes Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
48	Submitted to Roehampton University Öğrenci Ödevi	<% 1
49	tdacurr.treca.org İnternet Kaynağı	<% 1
50	ODACI, Serdar. "KÜLTÜREL BELLEK AKTARICISI OLARAK POSTMODERN YAZAR	<% 1

YA DA METİNLERARASILIKLA YENİDEN
KURULAN GEÇMİŞ: BUKET UZUNER VE SU
ROMANI ÖRNEĞİ", Hacettepe Üniversitesi,
2015.

Yayın

51	www.hisse.net İnternet Kaynağı	<% 1
52	mattadaslegare.blogspot.com İnternet Kaynağı	<% 1
53	zenodo.org İnternet Kaynağı	<% 1
54	www.bby.hacettepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
55	issuu.com İnternet Kaynağı	<% 1
56	is.stuba.sk İnternet Kaynağı	<% 1
57	lydonnunez.cf İnternet Kaynağı	<% 1
58	euniverte.nku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
59	www.pdrhizmetleri.com İnternet Kaynağı	<% 1

Alıntıları çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

Kapat

Bibliyografayı Çıkart

Kapat